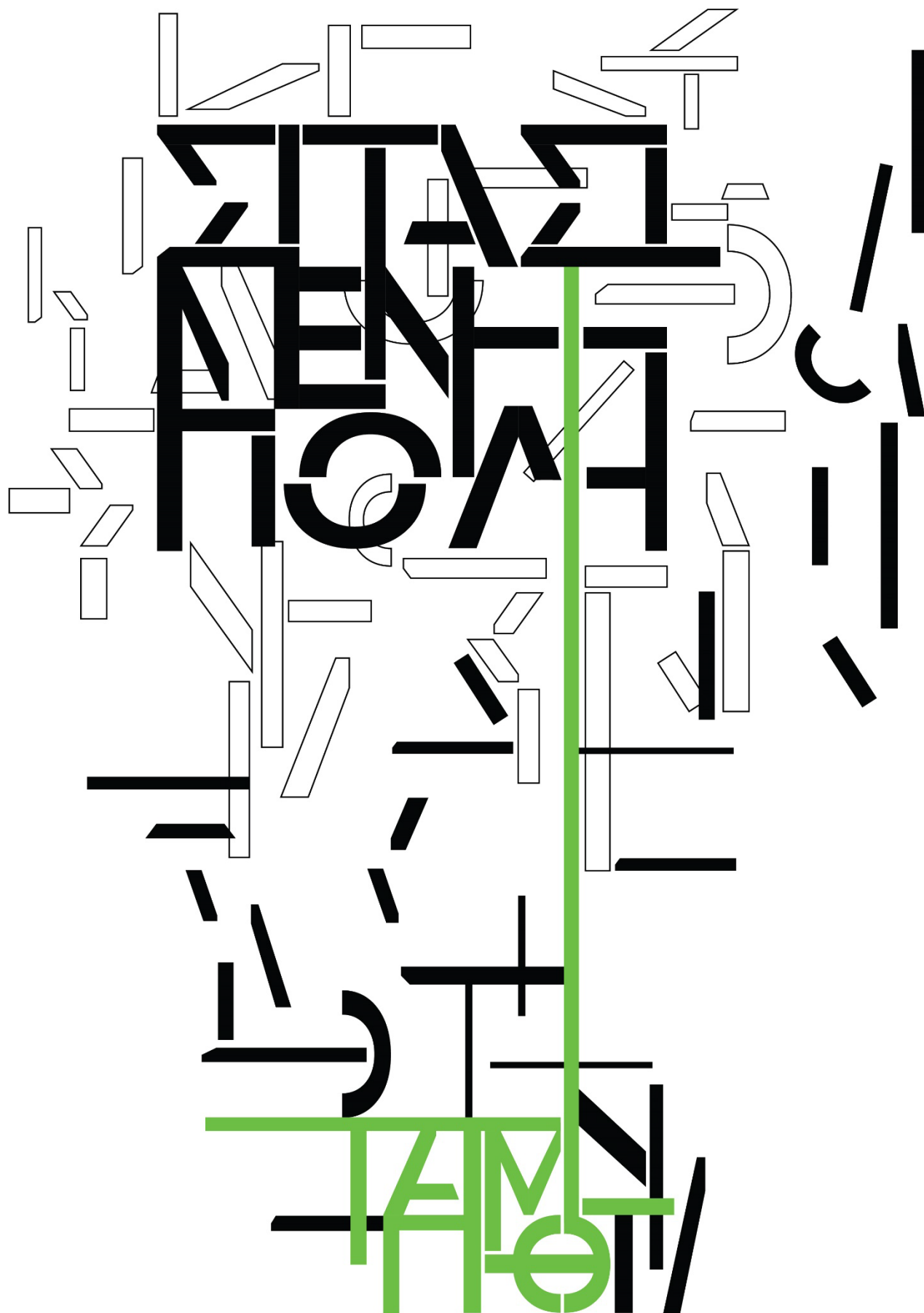

ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟ ΦΟΙΤΗΤΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ

ΣΠΑΣΜΕΝΗ ΠΟΛΗ, Σύγχρονες προκλήσεις για την αρχιτεκτονική και τον αστικό χώρο

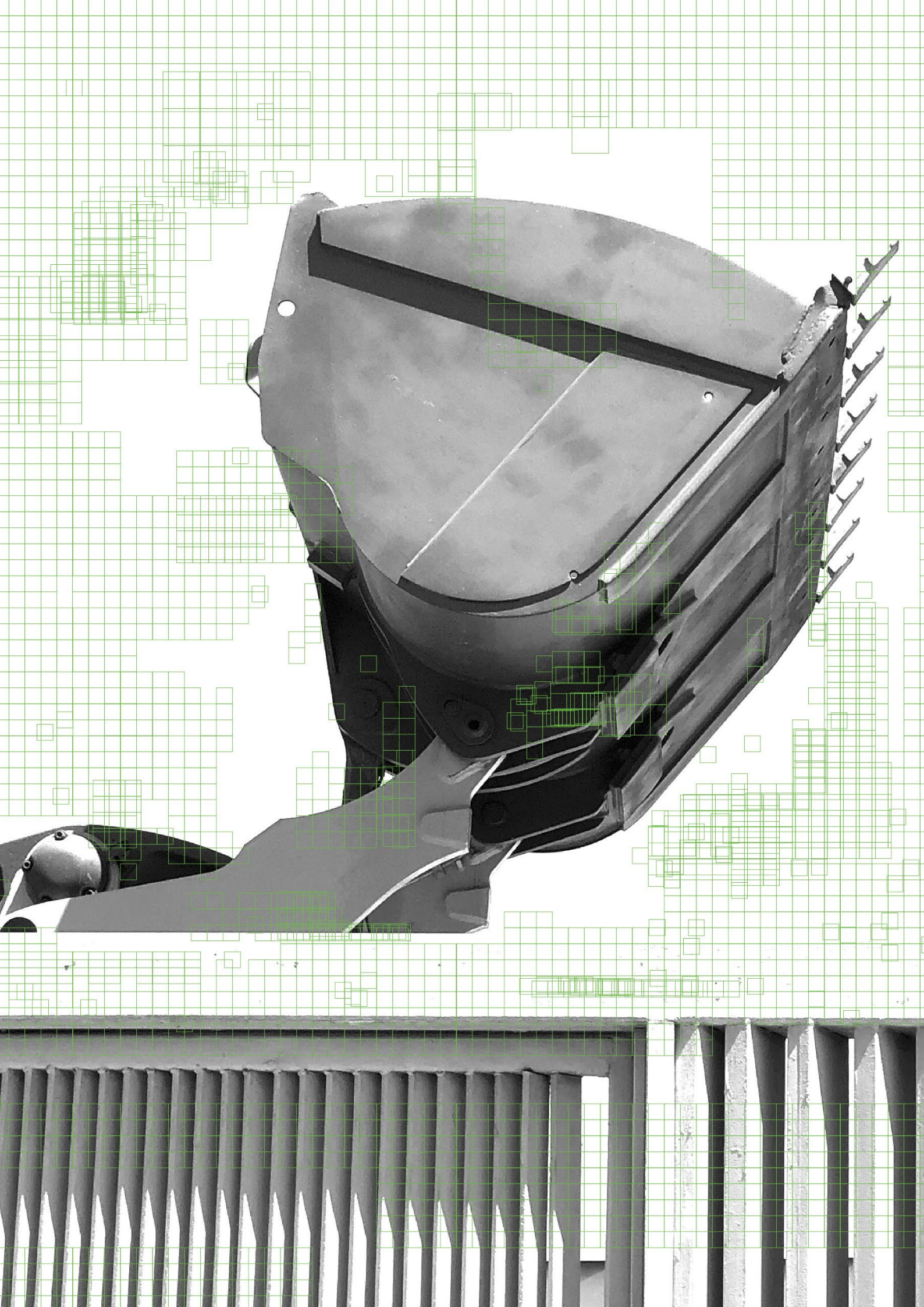
ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ	8
keynote I, Αμφιθέατρο.....	13
Επιτήρηση Και Καταστολή, Αμφιθέατρο.....	13
'Όπλοποιημένη Αρχιτεκτονική και Σπασμένες Πόλεις Ελέγχου'	13
'Η βία της αρχιτεκτονικής : Η περίπτωση της πλατείας Εξαρχείων'	14
'Το Σύστημα Κοινωνικής Αξιοπιστίας της Κίνας υπό το σχήμα του Πανόπτικον '	14
'VERSUS: Μια Μελέτη Των Αστικών Εξεγέρσεων Και Των Αρχιτεκτονικών Τους Πρακτικών'	15
'Υποδομές της νεωτερικής και ύστερης νεωτερικής εποχής: από την ακινησία, στην επιτηρούμενη και πειθαρχημένη κινητικότητα'	16
'Αντιλήψεις της βιωσιμότητας ως καθεστώς ελέγχου και ομογενοποίησης'	17
'Συνθέτοντας τον κανόνα με εξαιρέσεις: Αστική ασφαλειοποίηση και υπαρξιακές απειλές στην Αθήνα του 21ου αιώνα'	17
'Οικιακές Οθόνες: Η Τηλεοπτική Σκηνογραφία ως Μηχανισμός Εξευγενισμού'	18
'Νέα κοινωνική αρχιτεκτονική, στεγαστική ανισότητα & προσαρμοστικός σχεδιασμός'	18
Τουριστικοποίηση, Εξευγενισμός Και Αστική Ταυτότητα, Αμφιθέατρο ...	19
'Αναγνώσεις του εφήμερου και της προσαρμοστικότητας στην αρχιτεκτονική: ανάμεσα στην κοινωνική ανθεκτικότητα και τον εξευγενισμό'	19
'Διάστημα - πόλεις - «διαστημικές» πόλεις: υπερ-Τουρισμός & αντιΑρχιτεκτονική'	20
'Η πόλη ως αλγοριθμικό πεδίο: ανασύσταση του δικαιώματος στον αστικό χώρο'	21
'Παραλληλισμοί Βουλιμίας'	21
'Φωκίωνος Νέγρη σε μετάβαση: εξευγενισμός, κινητικότητα και χωρο-χρόνοι του καθημερινού'	22

‘Ράμματα στην ακτογραμμή: από τη μνήμη στη βίωση’	23
‘Αρχιτεκτονικές της Παραλίας Γύρω και Πέρα από τον Άνθρωπο: Το Παράδειγμα της Μυκόνου’	23
‘Η επανάχρηση ως απάντηση: Η περίπτωση της Νέας Μαρίνας Ρόδου’	24
Αρχιτεκτονική Και Περιβαλλοντική Ανθεκτικότητα, Αίθουσα Δ	25
‘Υλικά σε Αναμονή: Μια Ανάγνωση του Κάδου Αποκομιδής Μπάζων’	25
‘Χώμα και μνήμη: προοπτικές ανθεκτικότητας στο Ελληνικό τοπίο’ ..	25
‘Active Silo: συνδέσεις για την τροφή και την κλιματική αλλαγή’	26
‘Η ενσωμάτωση του νερού στη πόλη του Βόλου’	26
‘Radically Unfinished: Αρχιτεκτονική της φθοράς και της φροντίδας / Μια μελέτη για την αρχιτεκτονική μετά την κρίση, την επιστροφή της έννοιας του τεχνίτη και την ηθική της επαναχρησιμοποίησης’	27
‘Κατοικία & Περιβαλλοντική Ανθεκτικότητα στην Αρχιτεκτονική Εκπαίδευση’	28
‘Πού κατοικούν τα «άγρια» της πόλης; αστικές συμβιώσεις και σχεδιαστικές πρακτικές’	29
‘Η επίδραση του Περιφερειακού Χωροταξικού Πλαισίου Περιφέρειας Πελοποννήσου στην διαμόρφωση της αστικής ταυτότητας της Σπάρτης’	29
keynote II, Αμφιθέατρο	30
Ιδιωτικοποιήσεις Και Κοινοί Πόροι, Αμφιθέατρο	30
‘Συλλογικό ψηφιδωτό: μια προεικονιστική διεκδίκηση του δημόσιου χώρου’	30
‘Καταλήψεις ιστορικών κτιρίων και ανατρεπτικές προσεγγίσεις επανάχρησης’	31
‘Σχεδιαζ(ώ)ντας στη στεγαστική και κοινωνική ανισότητα στην Ελλάδα της κρίσης’	32
‘Αναθεώρηση της πόλης- προορισμού μέσω του ταξιδιού στην ΕΟ1 / Ε75 μια συζήτηση με αφορμή την διπλωματική «Εικονοστάσεις: πώς να καθυστερήσετε να φτάσετε στον προορισμό σας’	32
‘Σκηνοθετώντας την Παγκόσμια Πόλη της Μεσογείου: Η περίπτωση της Θεσσαλονίκης’	33
‘Εκτός κάδρου: η αποπολιτικοποίηση των αλανών της Νίκαιας’	34

‘Ecofollia: προς μια νέα οικο-παιδαγωγική’	35
‘Συνεταιριστικές προοπτικές για τη στέγαση στην Ελλάδα’	36
keynote III, Αμφιθέατρο.....	36
‘Πολυρυθμικότητα και Δημόσιος Χώρος’	37
‘Πόλη σε παύση: οι αδρανείς τόποι της καθημερινότητας’	37
‘Οι αισθητικές πρακτικές του κεφαλαίου ως μέσον διάδοσης του αισθητού’	38
‘Επί της Λεωφόρου Αλεξάνδρας, αναζητήσεις του δημόσιου χώρου στη νεοελληνική πόλη’	39
‘Ανθεκτικότητα στα υπόλοιπα μιας επισφαλούς πόλης’	39
keynote IV, Αμφιθέατρο	40
Ορατότητα Και Διεκδίκηση, Αμφιθέατρο	41
‘Μνήμες & αφηγήσεις: το πάρκο της διεκδίκησης’	41
‘Από τον ενδιάμεσο χώρο στα αστικά κοινά: Μια μεθοδολογία συμμετοχικού σχεδιασμού’	41
‘Η περιπλάνηση ως μέσο επανοικειοποίησης και διεκδίκησης του αστικού χώρου’	42
‘Επανεφεύρεση της γειτονιάς μέσα από τη συμμετοχή και την κοινωνική καινοτομία: προς μια ουτοπία της διαδικασίας’	43
‘Ντοπιολαλιές ΣΤΟΝ ΠΟΤΑΜΟ ΚΡΑΥΣΙΔΩΝΑ’	43
‘Παίζοντας (σ)τον δρόμο: Το εγχειρίδιο της βεβήλωσης’	44
‘Εξεγερσιακές οθόνες στο κέντρο της πόλης’	45
‘Δράσεις Διεκδίκησης και Χωρικό Αντίκτυπο στους Αρμένους Χανίων’	45
‘Επαναοικειοποιήσεις του Θανάτου: Νεκροταφεία ως Τοπία Μνήμης και Συλλογικής Διεκδίκησης’	46
‘Πέρα από τον νεοφιλελευθερισμό υπάρχει και η μοναξιά: Συν- αισθηματικές υποδομές στο σύγχρονο πανεπιστήμιο’	47
‘Η Τέχνη ως Ακτιβιστικό Μέσο: η Δράση των Θηλυκοτήτων στον Αστικό Χώρο των Χανίων’	48
‘Queer Επιτελέσεις και Προσεγγίσεις της Πόλης μέσω του Drag: Η Περίπτωση του ντοκιμαντέρ “AvantDrag!” (2024)’	48

‘Αρχιτεκτονική, πόλη και ενοχές - το Άμστερνταμ ως αμαρτωλή πόλη’	49
‘Ρακοσυλλεκτικές πρακτικές και Αρχιτεκτονική της επιβίωσης’	50
‘Αποπεριθωριοποίηση των κινητικά και αισθητηριακά αναπήρων μέσα από σχεδιαστικές πρακτικές καθολικού σχεδιασμού: προσβασιμότητα για όλα στην σύγχρονη ελληνική αστική πραγματικότητα;’	50

Η αρχιτεκτονική, ως τέχνη και επιστήμη του χώρου, έχει πάντοτε τη δύναμη να βελτιώνει και να νοηματοδοτεί πτυχές της συλλογικής μας διαβίωσης. Όμως, σε μία εποχή πολλαπλών κρίσεων, όπως η σημερινή, αυτή η δυνατότητα υποχωρεί και ο δομημένος χώρος αντιμετωπίζεται μόνο ως αρένα κοινωνικού ανταγωνισμού και κερδοσκοπικών στρατηγικών.

Οι ελληνικές πόλεις δέχονται τις συνέπειες μιας αυξανόμενης πίεσης από φαινόμενα όπως η τουριστική μονοκαλλιέργεια, η περιβαλλοντική υποβάθμιση, η εκποίηση δημόσιας περιουσίας, η εμπορευματοποίηση του δημόσιου χώρου και η κουλτούρα ασφάλειας, επιτήρησης και περίφραξης. Επιπλέον η επιθετική αναδιανομή της κατοικίας μέσω της εκχώρησης του κτιριακού αποθέματος σε ξένα funds/κεφάλαια, σε συνδυασμό με τον εξευγενισμό και το rebranding περιοχών, επιφέρουν ριζικές ανατροπές σε χρήσεις αστικής γης και σοβαρό στεγαστικό έλλειμα. Ο χαρακτήρας των πόλεων σταδιακά μεταλλάσσεται, σε βάρος των τοπικών κοινωνιών και του περιβάλλοντός τους.

Η αρχιτεκτονική πρακτική σπάνια αντιτάσσεται σε αυτήν την πραγματικότητα χωρίς να εργαλειοποιηθεί από αυτήν. Όλο και σπανιότερα στέκεται επικριτικά σε διεργασίες απορρύθμισης και υφαρπαγής, προκειμένου να προτάξει συλλογικές αξίες και κοινό όφελος. Εγκλωβισμένη στην αναπαραγωγή καταναλωτικών αισθητικών στερεοτύπων και στις υποδείξεις του «αρχιτεκτονικού μάρκετινγκ», παράγει συνήθως έργο χωρίς κοινωνικά ερείσματα αλλά μόνο με εφήμερη ανταλλακτική αξία. Η κοινωνική αποστολή της αρχιτεκτονικής συνεχώς περιστέλλεται ή παραχαράσσεται από μια επικοινωνιακή ρητορική περί βιωσιμότητας και καινοτομίας.

Αντίστοιχα, το διεθνοποιημένο εργασιακό περιβάλλον διαμορφώνει νέους-ες αρχιτέκτονες-ισσες, των οποίων η πρακτική καθορίζεται σε μεγάλο βαθμό από οικονομικές κι επενδυτικές επιδιώξεις, υποβαθμίζοντας έτσι την ποιότητα και τη σημασία του μελετητικού έργου και της αρχιτεκτονικής παρέμβασης.

ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ

1.ΙΔΙΩΤΙΚΟΠΟΙΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΟΙ ΠΟΡΟΙ

Η τάση ιδιωτικοποίησης δημόσιων χώρων και υπηρεσιών έχει αναδειχθεί σε κεντρική παράμετρο των χωρικών πολιτικών των τελευταίων χρόνων. Από τις παραλίες, τα πάρκα και τις υποδομές μέχρι κοινωφελή ιδρύματα, η μεταφορά κοινών πόρων σε ιδιωτικά συμφέροντα δημιουργεί αποκλεισμούς, περιφράξεις και ασυνέχειες στον αστικό χώρο. Παράλληλα, στρατηγικές αστικής ανάπτυξης αντιμετωπίζουν τον αστικό χώρο με επιχειρηματικούς όρους και γίνονται άλλοθι για την κοινωνική «εξυγίανση» περιοχών.

2.ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΠΟΙΗΣΗ,ΕΞΕΥΓΕΝΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΑΣΤΙΚΗ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ

Η υπέρμετρη ανάπτυξη του αστικού τουρισμού, σε συνδυασμό με ανερχόμενες τάσεις όπως ο εναλλακτικός τουρισμός, οι ψηφιακοί νομάδες, και οι θύλακες διασκέδασης, οδηγούν σε κατάληψη και εξευγενισμό (gentrification) κεντρικών περιοχών των πόλεων, αύξηση ενοικίων και εκτοπισμό των τοπικών πληθυσμών. Δημιουργείται στεγαστικό έλλειμμα λόγω της βραχυπρόθεσμης μίσθωσης αλλάζοντας την συνοχή και την μικροοικονομία των αστικών γειτονιών, και κατ' επέκταση, την αστική ταυτότητα. Πως ο μόνιμος κάτοικος καθίσταται εχθρός; Πως ο σχεδιασμός μπορεί να υπερασπιστεί την αυθεντικότητα και πολλαπλότητα των αστικών λειτουργιών και των δικαιωμάτων των κατοίκων στην πόλη τους;

3.ΕΠΙΤΗΡΗΣΗ ΚΑΙ ΚΑΤΑΣΤΟΛΗ

Η οικονομική κρίση των τελευταίων δεκαετιών έχει γίνει μέσο για την βίαιη εγκαθίδρυση νέων σχέσεων και νέων νοημάτων. Κεντροβαρική σε αυτά είναι η ανάδειξη της ασφάλειας σε ρυθμιστικό παράγοντα της καθημερινότητας. Με την εξάπλωση της ψηφιακών τεχνικών ελέγχου και της αστυνομικής επιτήρησης ο αστικός χώρος μετατρέπεται σε εργαστήριο πειθάρχησης και κανονικοποίησης. Ποιες είναι οι επιπτώσεις της συνεχούς επιτήρησης, του ελέγχου και της ορατότητας στην αρχιτεκτονική; Πως αναδιαμορφώνονται οι σχέσεις κατοίκων και δημόσιου χώρου;

4.ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΚΑΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΑΝΘΕΚΤΙΚΟΤΗΤΑ

Παραδείγματα έργων και χωρικών πρακτικών που προωθούν την περιβαλλοντική ανθεκτικότητα ως απάντηση στην κλιματική κρίση, την οικολογική υποβάθμιση και τις καταστροφικές επιπτώσεις της αναπτυξιολατρίας. Διερεύνηση προσεγγίσεων που αποδεσμεύουν την αρχιτεκτονική από τη λογική της μεγέθυνσης και της εκμετάλλευσης των φυσικών πόρων, εστιάζοντας στη βιωσιμότητα, την κυκλική οικονομία και τις συνεργατικές διαδικασίες σχεδιασμού. Ανάλυση του ρόλου της αρχιτεκτονικής στην αποαποικιοποίηση του φαντασιακού από την κυρίαρχη νεοφιλελεύθερη αφήγηση και στην ενίσχυση μορφών χώρου που ενσωματώνουν την περιβαλλοντική δικαιοσύνη και τη συμβιωτικότητα.

5.ΟΡΑΤΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΔΙΕΚΔΙΚΗΣΗ

Η ορατότητα στον αστικό χώρο διαμορφώνεται από πολύπλοκες κοινωνικές ανισότητες, στις οποίες το φύλο, η εθνότητα, η ταυτότητα, η κοινωνική τάξη και άλλοι παράγοντες καθορίζουν ποιοι γίνονται αποδεκτοί, ποιοι περιθωριοποιούνται και ποιοι αποκλείονται. Έτσι, οι διαφιλονικούμενοι χώροι γίνονται πεδία κοινωνικών συγκρούσεων, όπου οι αποκλεισμοί, οι περιθωριοποιήσεις και οι ανταγωνισμοί για την πρόσβαση στον χώρο εντείνουν τις ανισότητες. Απέναντι σε αυτές τις συνθήκες, τα τοπικά κινήματα διεκδικούν την ορατότητά και την παρουσία τους, μετασχηματίζοντας τον χώρο μέσα από συλλογική δράση και αντίσταση.

ΣΠΑΣΜΕΝΗ ΠΟΛΗ

Πανελλήνιο Φοιτητικό Συνέδριο // Πρόγραμμα συνεδρίου

Βόλος 7-8-9 Νοεμβρίου

Παρασκευή 7 Νοεμβρίου

(Ημέρα 1η)

Αμφιθέατρο

Έναρξη Συνεδρίου / Εγγραφή
Συνέδρων

15.00-16.00

Ομιλίες υποδοχής,
Αμφιθέατρο

16.00-16.45

Κ. Πανηγύρης - Πρόεδρος
Σχολής TAM (ΠΘ)

Κ. Μανωλίδης - Καθηγητής
Σχολής TAM

**Μέλος Οργανωτικής
Επιτροπής**

16.45 - 17.30

Κεγnote 1, Αμφιθέατρο

Μπουσδέκη Μαρία 'Η επέλαση
του *Gentrification* και η δια-
φύλαξη του δικαιώματος στην
πόλη και την κατοικία'

ΕΠΙΤΗΡΗΣΗ ΚΑΙ ΚΑΤΑΣΤΟΛΗ,
Αμφιθέατρο

17.30-19.00 (90')

Στεφανίδη Ελευθερία
'Οπλοποιημένη Αρχιτεκτονική
και Σπασμένες Πόλεις Ελέγχου'

Τασιοπούλου Δανάη 'Η
βία της αρχιτεκτονικής : Η
περίπτωση της πλατείας
Εξαρχείων'

Μαντζουνέας Ελευθέριος

'Το Σύστημα Κοινωνικής
Αξιοπιστίας της Κίνας υπό το
σχήμα του Πανοπτικού'

Ευαγγελόπουλος Χρήστος

'VERSUS: Μια Μελέτη
Των Εξεγέρσεων Και Των
Αρχιτεκτονικών Τους
Πρακτικών Στο Αστικό
Περιβάλλον'

Παυλίδου Δωροθέα

'Υποδομές της νεωτερικής
και ύστερης νεωτερικής
εποχής: από την ακινησία,
στην επιτηρούμενη και
πειθαρχημένη κινητικότητα'

>> Συντονισμός Συζητήσεων:
'Ιρις Λυκουριώτη

19.00-20.30 (90')

Σουφλέρης Γιάννος

'Αντιλήψεις της βιωσιμότητας
ως καθεστώς ελέγχου και
ομογενοποίησης'

Τρακάκη Θάλεια 'Συνθέτοντας
τον κανόνα με εξαιρέσεις:
Αστική ασφαλιεποίηση και
υπαρξιακές απειλές στην
Αθήνα του 21ου αιώνα'

Αμαριωτάκης Εμμανουήλ

'Οικιακές Οθόνες: Η
Τηλεοπτική Σκηνογραφία ως
Μηχανισμός Εξευγενισμού'

Παναγιώτου Ιωάννης 'Νέα
κοινωνική αρχιτεκτονική,
στεγαστική ανισότητα &
προσαρμοστικός σχεδιασμός'

>> Συντονισμός Συζητήσεων:
Πέτρος Φωκαΐδης

Σάββατο 8 Νοεμβρίου

(Ημέρα 2η)

Αμφιθέατρο + Αίθουσα Δ

**ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΠΟΙΗΣΗ,
ΕΞΕΥΓΕΝΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΑΣΤΙΚΗ
ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ**

Αμφιθέατρο

9.30-10.45 (75')

Γκαβογιάννη Μερόπη-Ελένη

'Αναγνώσεις του εφήμερου
και της προσαρμοστικότητας
στην αρχιτεκτονική: ανάμεσα
στην κοινωνική ανθεκτικότητα
και τον εξευγενισμό'

Σπηλιόπουλος Πάνος

'Διάστημα - πόλεις -
«διαστημικές» πόλεις:
υπερ-Τουρισμός & αντι-
Αρχιτεκτονική'

Τσανάδη Δήμητρα, Φίλη Ελένη

'Η πόλη ως αλγοριθμικό
πεδίο: ανασύσταση του
δικαιώματος στον αστικό
χώρο'

Γιαπουτζίδη-Καρρά Ελένη

'Παραλληλισμοί Βουλิมίας'

>> Συντονισμός Συζητήσεων:
Έφη Δημητρακοπούλου

10.45 - 12.00 (75')

Παπακωνσταντίνου Μπράτη

Ιωάννα 'Φωκίωνος Νέγρη
σε μετάβαση: εξευγενισμός,
κινητικότητα και χωρο-χρόνοι
του καθημερινού'

Μητροπούλου Μαρία

'Ράμματα στην ακτογραμμή:
από τη μνήμη στη βίωση'

Αδαμοπούλου Άρτεμις

'Αρχιτεκτονικές της Παραλίας
Γύρω και Πέρα από τον
Άνθρωπο: Το Παράδειγμα της
Μυκόνου'

**Κατσανεβάκη Λητώ Μαρίνα,
Φαντίδου Μαρία Νεφέλη** 'Η
επανάχρηση ως απάντηση: Η
περίπτωση της Νέας Μαρίνας
Ρόδου'

>> Συντονισμός Συζητήσεων:
Σοφία Βυζοβίτη

ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΚΑΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΑΝΘΕΚΤΙΚΟΤΗΤΑ
Αίθουσα Δ

9.30-10.45 (75')

Έντουαρντς Κανίνια Έμιλυ, Τσιόπτσια Αναστασία 'Υλικά σε Αναμονή: Μια Ανάγνωση του Κάδου Αποκομιδής Μπάζων'

Καλτσά Μυρσίνη, Παππά Αγγελική 'Χώμα και μνήμη: προοπτικές ανθεκτικότητας στο Ελληνικό τοπίο'

Ρίζου Κατερίνα 'Active Silo: συνδέσεις για την τροφή και την κλιματική αλλαγή'

Μπαρούτι Ειρήνη 'Η ενσωμάτωση του νερού στη πόλη του Βόλου'

>> Συντονισμός Συζητήσεων: Ασπασία Κουζούπη

10.45 – 12.00 (75')

Μπάκνης Χρήστος 'Radically Unfinished: Αρχιτεκτονική της φθοράς και της φροντίδας / Μια μελέτη για την αρχιτεκτονική μετά την κρίση, την επιστροφή της έννοιας του τεχνίτη και την ηθική της επαναχρησιμοποίησης'

Νικολούτσου Χ., Σιαπάτη Γ. 'Κατοικία & Περιβαλλοντική Ανθεκτικότητα στην Αρχιτεκτονική Εκπαίδευση'

Περδικούρη- Παπαδοπούλου Κατερίνα 'Πού κατοικούν τα «άγρια» της πόλης; αστικές συμβιώσεις και σχεδιαστικές πρακτικές'

Μανεσιώτη Γεωργία 'Η επίδραση του Περιφερειακού Χωροταξικού Πλαισίου Περιφέρειας Πελοποννήσου στην διαμόρφωση της αστικής ταυτότητας της Σπάρτης'

>> Συντονισμός Συζητήσεων: Χριστίνα Γκέκα

12.00-12.45
keynote II, Αμφιθέατρο

Θάνος Ανδρίτσος 'Βιώσιμες πόλεις σε ένα κόσμο γεμάτο θάνατο. Διαδρομές των αστικών πολιτικών από την οικονομική κρίση στην πανδημία και τον πόλεμο'

>> 12:45-15:00 Διάλειμμα <<

ΙΔΙΩΤΙΚΟΠΟΙΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΟΙ ΠΟΡΟΙ
Αμφιθέατρο

15.00-16.30 (90')

Αϊλαμάκη Ιωάννα, Κακάβα Ευαγγελίνα 'Συλλογικό ψηφιδωτό: μια προεικονιστική διεκδίκηση του δημόσιου χώρου'

Γεωργίου Μαρία 'Καταλήψεις ιστορικών κτιρίων και ανατρεπτικές προσεγγίσεις επανάχρησης'

Φλαμπούρης Πέτρος 'Σχεδιάζ(ώ)ντας στη στεγαστική και κοινωνική ανισότητα στην Ελλάδα της κρίσης'

Ζυρπιάδου Κατερίνα, Καλούπη Ισμήνη 'Αναθεώρηση της πόλης- προορισμού μέσω του ταξιδιού στην ΕΟ1 / Ε75 μια συζήτηση με αφορμή την διπλωματική «Εικονοστάσεις: πώς να καθυστερήσετε να φτάσετε στον προορισμό σας'

Μπασμπανός Γιώργος 'Σκηνοθετώντας την Παγκόσμια Πόλη της Μεσογείου: Η περίπτωση της Θεσσαλονίκης'

>> Συντονισμός Συζητήσεων: Μαρία Λιάπη

16.30-17.45 (75')

Γραφάκου Σωτηρία- Αφροδίτη 'Εκτός κάδρου: η αποπολιτικοποίηση των αλανών της Νίκαιας'

Ευσταθίου Κωνσταντίνος 'Από την Επιθυμία στην

Κατοίκηση: η οριζόντια ιδιοκτησία ως μορφή ζωής'

Καρακώστα Γεωργία, Μεταξιώτη Νεφέλη, Τερκενλή Λυδία 'Ecofolliα: προς μια νέα οικο-παιδαγωγική'

Κισκίνη Ευγενία, Μανωλάκης Γιάννης 'Συνεταιριστικές προοπτικές για τη στέγαση στην Ελλάδα'

>> Συντονισμός Συζητήσεων: Δημήτρης Ψυχογιός

17.45-18.30
keynote III, Αμφιθέατρο

Κώστας Βουρεκάς 'Η ανάδυση ενός νέου υποδείγματος χωρικής ανάπτυξης μέσα από τις αλλαγές στη νομοθεσία'

18.30-20.00 (90')

Χριστοδούλου Κορνηλία 'Πολυρυθμικότητα και Δημόσιος Χώρος'

Νίκας Ιωάννης 'Πόλη σε παύση: οι αδρανείς τόποι της καθημερινότητας'

Μπίνιος Μιχαήλ 'Οι αισθητικές πρακτικές του κεφαλαίου ως μέσον διάδοσης του αισθητού'

Κωλέσης Ευάγγελος 'Επί της Λεωφόρου Αλεξάνδρας, αναζητήσεις του δημόσιου χώρου στη νεοελληνική πόλη'

Βάκα Κατερίνα 'Ανθεκτικότητα στα υπόλοιπα μιας επισφαλούς πόλης'

>> Συντονισμός Συζητήσεων: Πέτρος Φλαμπούρης

20.00-20.45
keynote IV, Αμφιθέατρο

Χρήστος Φιλιππίδης 'Πολε(μ) οδομία: Στρατιωτικοί στοχασμοί πάνω στις σύγχρονες πόλεις'

20.45-21.15 (30')
Round table + QnA

Κυριακή 9 Νοεμβρίου

(Ημέρα 3η)

Αμφιθέατρο

ΟΡΑΤΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΔΙΕΚΔΙΚΗΣΗ

Αμφιθέατρο

10:00-11.30 (90')

Καρακίτσου Βασιλική

‘Μνήμες & αφηγήσεις: το πάρκο της διεκδίκησης’

Καρβουνιάρης Κωνσταντίνος,

Ραϊκίδου Ευαγγελία ‘Από τον ενδιάμεσο χώρο στα αστικά κοινά: Μια μεθοδολογία συμμετοχικού σχεδιασμού’

Κυριαζή Αιμιλία

‘Η περιπλάνηση ως μέσο επανοικειοποίησης και διεκδίκησης του αστικού χώρου’

Μιχαλέου Μάριαμ Δήμητρα

‘Επανεφεύρεση της γειτονιάς μέσα από τη συμμετοχή και την κοινωνική καινοτομία: προς μια ουτοπία της διαδικασίας’

Αποστόλου Ευαγγελία

‘Ντοπιολαλιές ΣΤΟΝ ΠΟΤΑΜΟ ΚΡΑΥΣΙΔΩΝΑ’

>> Συντονισμός Συζητήσεων: ,
Εύη Στέλιου

11.30-13.00 (90')

Νικολακάκου Λουκία

‘Παίζοντας (σ)τον δρόμο: Το εγχειρίδιο της βεβήλωσης’

Παπαδουράκη Εύα

‘Εξεγερσιακές οθόνες στο κέντρο της πόλης’

Σημαντηράκη Βασιλική

‘Δράσεις Διεκδίκησης και Χωρικό Αντίκτυπο στους Αρμένους Χανίων’

Λούντζης Γεώργιος

Δ., Νικολαΐδη Γαλήνη

‘Επανασυνταξιοποιήσεις του Θανάτου: Νεκροταφεία ως Τοπία Μνήμης και Συλλογικής Διεκδίκησης’

Space politics methodologies

‘Πέρα από τον νεοφιλελευθερισμό υπάρχει και η μοναξιά:

Συν-αισθηματικές υποδομές στο σύγχρονο πανεπιστήμιο’

>> Συντονισμός Συζητήσεων:
Βασιλεία Πουλιανίτη

13.00-14.30 (90')

Αναστασοπούλου Θεοδώρα,

Γιαννακοπούλου Ιωάννα,
Θεοδοσίου Μαριλία ‘Η Τέχνη ως Ακτιβιστικό Μέσο: η Δράση των Θηλυκοτήτων στον Αστικό Χώρο των Χανίων

Ζυρπιάδου Κατερίνα, Κοτσίκος

Φίλιππος ‘Queer Επιτελέσεις και Προσεγγίσεις της Πόλης μέσω του Drag: Η Περίπτωση του ντοκιμαντέρ “Avant-Drag!” (2024)’

Νάσης Στέφανος

‘Αρχιτεκτονική, πόλη και ενοχές - το Άμστερνταμ ως αμαρτωλή πόλη’

Μαρκοπούλου Δάφνη

‘Ρακοσυλλεκτικές πρακτικές και Αρχιτεκτονική της επιβίωσης’

Παπανίκος Γιάννης

‘Αποπεριθωριοποίηση των κινητικά και αισθητηριακά αναπήρων μέσα από σχεδιαστικές πρακτικές καθολικού σχεδιασμού: προσβασιμότητα για όλα στην σύγχρονη ελληνική αστική πραγματικότητα;’

>> Συντονισμός Συζητήσεων:
Κων/να Ανδριανοπούλου

14.30 - 15.00

Κλείσιμο Συνεδρίου

Παρασκευή 7 Νοεμβρίου

Αμφιθέατρο

16.45 - 17.30

keynote I, Αμφιθέατρο

Μπουσδέκη Μαρία

‘Η επέλαση του Gentrification και η διαφύλαξη του δικαιώματος στην πόλη και την κατοικία’

Η Μαρία Μπουσδέκη είναι Αρχιτέκτων μηχανικός, απόφοιτη του τμήματος του Πανεπιστημίου Πατρών με μεταπτυχιακό MSc «Περιβάλλον και Ανάπτυξη» από το τμήμα Αγρονόμων και Τοπογράφων Μηχανικών του Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου. Εργάζεται εδώ και 7 χρόνια σε τεχνικές και μελετητικές εταιρείες ενώ είναι υποψήφια διδάκτωρ του τμήματος Τοπογραφίας του Τμήματος Αγρονόμων και Τοπογράφων Μηχανικών του Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου.

Τον Μάρτιο του 2024 εκδόθηκε μελέτη της σχετικά με το φαινόμενο του gentrification με τίτλο «Gentrification και εκτοπισμός, μια μελέτη και μερικές σκέψεις για το τι συμβαίνει στις γειτονίες μας». Στο παρόν είναι υπό έκδοση μελέτη με τίτλο «Gentrification στην Πάτρα;» από τις ίδιες εκδόσεις.

Στο πλαίσιο της διατριβής της αναζητά έναν πρακτικό τρόπο έγκαιρης ανίχνευσης διαδικασιών Gentrification την ώρα που αυτές συμβαίνουν και - κυρίως - προτού βιώσουμε τις επιπτώσεις τους στη ζωή μας. Ένα εργαλείο έγκαιρης προειδοποίησης εμφάνισης του φαινομένου.

Επιτήρηση Και Καταστολή, Αμφιθέατρο

17.30-19.00 (90')

‘Οπλοποιημένη Αρχιτεκτονική και Σπασμένες Πόλεις Ελέγχου’

Στεφανίδη Ελευθερία

Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Η εισήγηση εξετάζει την αρχιτεκτονική ως μέσο πολιτικής επιβολής, κοινωνικού ελέγχου και χωρικής πειθαρχίας και μηχανισμού εξουσίας. Βασισμένη στην έννοια της «οπλοποιημένης αρχιτεκτονικής» του Leopold Lambert και στις αναλύσεις της Samia Henni για τις «ζώνες πολέμου», διερευνάται πώς ο σχεδιασμός του χώρου συμμετέχει ενεργά στη συγκρότηση ασύμμετρων σχέσεων και στην υλοποίηση κατασταλτικών πολιτικών. Η αρχιτεκτονική δεν λειτουργεί απλώς ως υπόβαθρο κοινωνικών και στρατιωτικών πρακτικών, αλλά ως το εργαλείο που τις καθιστά δυνατές, από τα στρατόπεδα κράτησης και τα τείχη διαχωρισμού έως τα συστήματα επιτήρησης και τους μηχανισμούς αποκλεισμού του δημόσιου χώρου.

Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται και στον ελληνικό αστικό χώρο. Οι περιφράξεις των προσφυγικών δομών στον Ελαιώνα και την Αμυγδαλέζα, τα οδοφράγματα και τα σημεία ελέγχου στα Εξάρχεια και τα προγράμματα αστικής «εξυγίανσης» του ιστορικού κέντρου αποτελούν εκφράσεις μιας αρχιτεκτονικής που υπηρετεί τον έλεγχο της κινητικότητας και την απομόνωση. Τα συστήματα παρακολούθησης και οι πρακτικές αποκλεισμού παράγουν μια νέα μορφή αστικής κανονικότητας, όπου η βία ενσωματώνεται στο καθημερινό τοπίο.

Η μελέτη, ωστόσο, αναγνωρίζει και τις δυναμικές αντίστασης που αναδύονται μέσα σε αυτή την «οπλοποιημένη πόλη». Μέσα από πρακτικές συλλογικής χαρτογράφησης, αυτοδιαχειριζόμενα εγχειρήματα στέγασης και τακτικές επανάληψης του αστικού κελύφους, προκύπτουν μορφές

«αντιστροφής της σπλοποίησης». Αυτές οι μικρές, τοπικές χειρονομίες αποδομούν την κυρίαρχη αφήγηση του χώρου ως πεδίου επιτήρησης και τον επανανοηματοδοτούν ως τόπο συνάντησης, φροντίδας και πολιτικής πράξης.

Η έννοια της «σπασμένης πόλης» λειτουργεί ως αναλυτικός φακός για την κατανόηση των αστικών ρωγμών, όχι μόνο ως σημείων αποσύνθεσης αλλά και ως εν δυνάμει πεδίων επανένωσης και επούλωσης. Η αρχιτεκτονική, αντιμετωπίζεται ως ζωντανό σώμα που μπορεί να τραυματίζεται, να ελέγχεται αλλά και να θεραπεύεται.

Η εισήγηση προτείνει μια κριτική επανανοηματοδότηση της αρχιτεκτονικής ως πολιτικής πράξης, αναγνωρίζοντας τη συμμετοχή της στη βία, αλλά και την δυνατότητα να παράγει χώρους αντίστασης, αλληλεγγύης και συλλογικής επιβίωσης μέσα στις σπασμένες πόλεις του παρόντος.

‘Η βία της αρχιτεκτονικής : Η περίπτωση της πλατείας Εξαρχείων’

Δανάη Τασιοπούλου

Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Η εργασία επιχειρεί να ορίσει την έννοια της χωρικής βίας όπως αυτή παρατηρείται στο παράδειγμα της πλατείας Εξαρχείων. Εξετάζει την αρχιτεκτονική βία ως μια οργανωμένη διαδικασία που μετατρέπει τον χώρο σε εργαλείο εξουσίας, επιβολής και ελέγχου. Η πλατεία Εξαρχείων, σύμβολο πολιτικής και κοινωνικής αντίστασης συνιστά ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα δημόσιου χώρου που λειτουργεί ως τόπος συλλογικής ζωής. Η επικείμενη ανάπλαση της, στα πλαίσια της νέας γραμμής του αθηναϊκού μετρό, θέτει κρίσιμα ερωτήματα για τον τρόπο που εκφράζεται η βία στην περιοχή και το κατά πόσο μπορεί να οδηγήσει στην αποστείρωση της. Έτσι, η εργασία βασίζεται σε αποσπάσματα του βιβλίου του Henri Lefebvre «Δικαίωμα στην Πόλη» και θεωρητικές αναφορές σχετικά με τη βία στην αρχιτεκτονική όπως αναφέρονται σε κείμενα και θέσεις του Leopold Lambert. Στη συνέχεια, με στόχο να εστιάσουμε στο παράδειγμα των Εξαρχείων σημειώνονται κάποια βασικά ιστορικά χαρακτηριστικά της συνοικίας. Κύριο μέσο σύνδεσης της βίας με το σχέδιο της ανάπλασης και τα αποτελέσματα που αυτό θα επιφέρει, αποτελεί το βιβλίο της Μαρίας Μπουσδέκη «Gentrification και εκτοπισμός». Όλα τα παραπάνω, επιχειρούν να επιβεβαιώσουν ότι η αρχιτεκτονική εμπεριέχει υπόγειες μορφές βίας, που εφαρμόζονται στα πλαίσια της κρατικής καταστολής και της προσπάθειας «αναβάθμισης» των περιοχών. Οι όροι, όμως αυτής της «αναβάθμισης» δεν είναι πάντα φιλικόι τόσο απέναντι στην ταυτότητα μιας γειτονιάς όσο και απέναντι στους κατοίκους. Η μελέτη αυτή συνδέεται άμεσα με την έννοια της αποαποικιοποίησης της αρχιτεκτονικής καθώς εστιάζει στις εφαρμογές της βίας και στην προσπάθεια αντίστασης σε αυτή.

‘Το Σύστημα Κοινωνικής Αξιοπιστίας της Κίνας υπό το σχήμα του Πανόπτικον ‘

Ελευθέριος Μαντζουνέας

Αρχιτέκτονας Μηχανικός Π.Κ. / ΔΠΜΣ ΠΡΟ.ΣΥΝ.ΑΠΟ. Α.Π.Θ

Μέσα από την παρούσα έρευνα επιχειρείται η κριτική ανασυγκρότηση του Συστήματος Κοινωνικής Αξιοπιστίας [ΣΚΑ] (Social Credit System) της Λαϊκής Δημοκρατίας της Κίνας. Για την ανάδειξη των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών του ΣΚΑ ως ενός σύγχρονου συστήματος ελέγχου και επιτήρησης, κατ' αρχήν αξιοποιείται η παρακαταθήκη της ανάλυσης του Michel Foucault για το Πανόπτικον, εστιάζοντας στις πτυχές της προσέγγισής του που αναδεικνύουν τους όρους διαμόρφωσης σύγχρονων τάσεων βιοπολιτικής διαχείρισης των πληθυσμών. Η ανάλυση του Foucault εκκινεί από την Πανοπτική φυλακή των αδελφών Bentham και επεκτείνεται σε άλλα ιδρύματα της πρώιμης νεωτερικότητας. Παρά τις κριτικές που έχουν διατυπωθεί στο φουκωϊκό σχήμα, υποστηρίζεται πως

η ανάλυσή του Foucault για το Πανόπτικον, αφηγηρικά, είναι σε θέση να συμβάλλει στην κατανόηση των πτυχών της σύγχρονης επιτήρησης αλλά και να φωτίσει τις συνέχειες και τις ασυνέχειες της.

Το ΣΚΑ επιλέγεται ως μελέτη περίπτωσης ενός σύγχρονου συστήματος επιτήρησης πολιτών. Ως διακηρυγμένο του στόχο έχει την αξιολόγηση και την αύξηση της αξιοπιστίας των πολιτών της Κίνας. Δύο χαρακτηριστικά του το καθιστούν εξόχως πρωτότυπο: ένα είναι η οργάνωση της επιτήρησης διαμέσου νέων τεχνολογιών και δεύτερο είναι η ανασηματοδότηση των κοινωνικών σχέσεων και της οικονομίας προτάσσοντας την έννοια της αξιοπιστίας.

Μετά την ανασυγκρότηση του ΣΚΑ με γνώμονα το Πανόπτικον του Foucault διαπιστώνονται κάποιες συνέχειες καθώς και αρκετές ασυνέχειες που δυσχεραίνουν την ολοκληρωμένη κατανόηση των πολιτικών της επιτήρησης του σήμερα. Για την επίλυση του ζητήματος επιχειρείται η αξιοποίηση δύο πιο πρόσφατων θεωρητικών μοντέλων που είναι σε θέση να υποδείξουν οδούς ως προς την διαυγέστερη κατανόηση των σύγχρονων πολιτικών της επιτήρησης. Το ένα αφορά στις θέσεις του Deleuze για την «Κοινωνία του Ελέγχου» και το άλλο στην προσέγγιση του Han για την «Κοινωνία της Διαφάνειας». Τούτες οι δύο θεωρήσεις εστιάζουν αφενός στην τάση προς μια ολική εγκατάλειψη του μοντέλου της πειθαρχικής κοινωνίας και αφετέρου στην τάση για την τροποποίηση-διεύρυνση του σχήματος του Πανόπτικου.

‘VERSUS: Μια Μελέτη Των Αστικών Εξεγέρσεων Και Των Αρχιτεκτονικών Τους Πρακτικών’

Ευαγγελόπουλος Χρήστος

Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Η παρούσα έρευνα κατανοεί την εξέγερση ως το αποτέλεσμα των, λιγότερο ή περισσότερο, βίαιων ενεργειών ενός μέρους του πληθυσμού ενάντια σε φορείς της κρατικής εξουσίας, που μπορεί να οδηγήσει και σε επανάσταση, δηλαδή την προσπάθεια ανατροπής της κεντρικής εξουσίας. Συγκεκριμένα, μελετά τις εξεγέρσεις στον αστικό χώρο ως διεθνές και διαχρονικό φαινόμενο που αναδύεται κατά την περίοδο της έντονης αστικοποίησης του 19ου αιώνα και μεταλλάσσεται μέχρι τις μέρες μας, για να προσεγγίσει τις σύνθετες, πολιτικές, κοινωνικές, φυλετικές, θρησκευτικές και άλλες δυναμικές που ενεργοποιούν τις αστικές εξεγέρσεις. Κύριος στόχος της έρευνας είναι η διερεύνηση του κομβικού ρόλου της αρχιτεκτονικής: ως πεδίο ανατροπής της αστικής τάξης και μέσο υποστήριξης της εξέγερσης αλλά και ως εργαλείο καταστολής.

Η έρευνα αναλύει συγκεκριμένες περιπτώσεις αστικών εξεγέρσεων σε διαφορετικές χρονικές περιόδους, αλλά και διαφορετικά γεωγραφικά πλαίσια με στόχο την αναζήτηση, την ανάδειξη και την κατανόηση κοινών πρακτικών εξέγερσης αλλά και καταστολής. Ειδικότερα μελετά τις αστικές εξεγέρσεις και τις πρακτικές αυτών, στο Παρίσι του 17ου με 19ου αιώνα δίνοντας έμφαση στα γεγονότα της Παρισινής Κομμούνας (1870) αλλά και στην πιο πρόσφατη περίπτωση του Μάη 1968. Αναλύεται επιπλέον το παράδειγμα των κοινωνικών συγκρούσεων τον Δεκέμβριο του 2008 στην Αθήνα που ακολούθησαν τη δολοφονία του νεαρού μαθητή Αλέξανδρου Γρηγορόπουλου. Η έρευνα βασίζεται στην ανάλυση και την επεξεργασία πληροφοριών από πηγές της σχετικής βιβλιογραφίας, πρωτογενές αρχειακό υλικό, αναρτήσεων σε μέσα κοινωνικής δικτύωσης καθώς και φωτογραφικό υλικό. Παράλληλα, μέσα από την οπτικοποίηση της συλλεγμένης πληροφορίας με τη μορφή κυρίως χαρτών και διαγραμμάτων η εργασία στοχεύει στη βαθύτερη κατανόηση των πρακτικών εξέγερσης και καταστολής αναδεικνύοντας το αρχιτεκτονικό τους αποτύπωμα στο αστικό περιβάλλον. Απώτερος στόχος της εργασίας είναι να φωτίσει την άρρηκτη και αλληλεξαρτώμενη σύνδεση των εξεγέρσεων, και των προσπαθειών καταστολής τους, με τα ποιοτικά αρχιτεκτονικά χαρακτηριστικά του υποβάθρου στο οποίο συμβαίνουν.

‘Υποδομές της νεωτερικής και ύστερης νεωτερικής εποχής: από την ακινησία, στην επιτηρούμενη και πειθαρχημένη κινητικότητα’

Παυλίδου Δωροθέα

Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Η συγκεκριμένη εργασία επικεντρώνεται στις μεταβολές των υποδομών και των δικτύων, με στόχο την ανάδειξη μορφών επιτήρησης και κανονικοποίησης της κινητικότητας. Ξεκινώντας από μία σύντομη αναφορά σε παραδείγματα από τον 20ο και 21ο αιώνα, όπου η επέκταση των οδικών υποδομών, όπως οι αυτοκινητόδρομοι, χρησιμοποιήθηκε για την στρατικοποίηση γεωγραφικών περιοχών και τον εκτοπισμό εύάλωτων κοινωνικών ομάδων και κατώτερων ταξικών στρωμάτων, συλλέγονται αφηγήσεις που αναδεικνύουν πώς στα σύγχρονα πολιτικά καθεστώτα, η επιτήρηση των υποκειμένων γίνεται εφικτή και μέσω του ελέγχου της κινητικότητας. Η πρώτη περίπτωση αφορά την Τουρκία κατά τη δεκαετία του 1960. Πάνω στο αφήγημα περί «υπανάπτυκτων περιοχών», η προώθηση του εκσυγχρονιστικού προτύπου και η επέκταση των αυτοκινητοδρόμων, αξιοποιήθηκε ως βασικό ιδεολογικό εργαλείο της κατάπνιξης της αντίστασης των Κούρδων, ελέγχοντας την πρόσβασή τους στα δίκτυα και κατ' επέκταση περιορίζοντας τις μετακινήσεις τους. Με ανάλογο τρόπο, από τις αρχές του 19ου αιώνα μέχρι και σήμερα, οδικά έργα και υποδομές στην πολιτεία της Φλόριντα της Αμερικής, προκαλούν χωρικές αναδιατάξεις άμεσα συνειφασμένες με την επιτήρηση και εσχάτως τον εκτοπισμό των αφροαμερικανικών κοινοτήτων. Τέλος, στην Ινδία όπου πραγματοποιούνται μαζικές επεκτάσεις στο οδικό δίκτυο, ο σχεδιασμός αποδεικνύεται επιβεβλημένος προς τους ανθρώπους της εργατικής τάξης, νομάδες και κτηνοτρόφους, που αντιμετωπίζουν την περιθωριοποίηση, όπως και για τους ιθαγενείς, που περιορίζονται τα μονοπάτια μετακίνησής τους. Συνεχίζοντας, η ανάλυση αντλεί από εθνογραφική μελέτη πεδίου που έχει ολοκληρωθεί σε προηγούμενη εργασία και αφορά έναν σύγχρονο αυτοκινητόδρομο της χώρας μας, για να αναδείξει πώς η νέα τάξη οδοποιίας, μεταφέρει στο τοπίο την κινητικότητα της αποστασιοποίησης, στο εκκωφαντικό κενό μιας φουτουριστικής εικόνας, όπου όλα είναι αποδοτικά αλλά και ελεγχόμενα. Τελικά, στόχος είναι να αναδειχτούν προβληματισμοί για τις συνθήκες που γεννά η κινητικότητα στα σύγχρονα δίκτυα που σχεδιάζονται με προτεραιότητα την αυτοματοποίηση για την διευκόλυνση της κινητικότητας.

>> Συντονισμός Συζητήσεων: Ίρις Λυκουριώτη

19.00-20.30 (90')

‘Αντιλήψεις της βιωσιμότητας ως καθεστώ ελέγχου και ομογενοποίησης’

Σουφλήρης Γιάννος

Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών Α.Π.Θ.

Η παρούσα εργασία εξετάζει την εφαρμογή των αρχών της βιωσιμότητας στον σχεδιασμό των δημόσιων αστικών χώρων, καθώς και τον τρόπο με τον οποίο αυτοί διαμορφώνονται μέσα από στοιχεία οπτικής ομοιογένειας και μηχανισμούς ελέγχου που τους χαρακτηρίζουν. Μέσω αυτών των διαδικασιών αναδεικνύεται η προβληματική αντίληψη της ελληνικής και ευρωπαϊκής κοινωνίας απέναντι στην έννοια της βιωσιμότητας. Οι ενδιαμέσοι χώροι της πόλης δρουν ως βασικό πεδίο αυτών των αλλαγών οι οποίες χρησιμοποιούν την γλώσσα της τεχνολογίας του 21ου αιώνα προκειμένου να εκφραστούν. Η εφαρμογή τους προϋποθέτει τη συλλογή δεδομένων και την ψηφιοποίηση του χώρου της πόλης με σκοπό την καλύτερη διαχείριση των πόρων, διαδικασία που συχνά εισάγει όρους στη χρήση τους και τους καθιστά ελεγχόμενους, ευάλωτους σε καθεστώτα παρακολούθησης, οπτικής και σχεδιαστικής ομοιογενοποίησης και εμπορευματοποίησης. Αποτέλεσμα αυτής της νέας αστικής πραγματικότητας είναι η ασυνείδητη αποδοχή της «κοινωνίας ελέγχου» ως μίας παγκόσμιας «μονο-κουλτούρας», η αποξένωση των δημόσιων χώρων και η αρνητική φόρτιση του όρου της βιωσιμότητας, ο οποίος, αντί να λειτουργεί ως εργαλείο αναγκαίας προσαρμογής, προβάλλεται ως ένα προκαθορισμένο και μοναδικό μέλλον που επιβάλλεται στον χρήστη. Μέσα σε αυτόν τον κύκλο δημιουργίας-εφαρμογής-πραγματικότητας-σχηματισμού εικόνας της βιωσιμότητας, ερευνάται ο ρόλος του αρχιτέκτονα και πως συνεισφέρει στην δημιουργία ενός νέου, βιώσιμου, σύγχρονου, δημόσιου αστικού χώρου αποφεύγοντας στερεότυπα «πράσινου» σχεδιασμού, πολύπλοκα ρυθμιστικά πλαίσια και ιεραρχίες.

‘Συνθέτοντας τον κανόνα με εξαιρέσεις: Αστική ασφαλειοποίηση και υπαρξιακές απειλές στην Αθήνα του 21ου αιώνα’

Θάλεια Τρακάκη,

Υποψήφια Διδασκώρισα, Τομέας Πολεοδομίας, Αρχιτεκτονική Σχολή, Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο

Η ασφαλειοποίηση αποτελεί μια πράξη λόγου (speech act), κατά την οποία ο χαρακτηρισμός ζητημάτων ως «υπαρξιακές απειλές» οδηγεί στη επείγουσα λήψη εξαιρετικών μέτρων, με την επιτυχία της να εξαρτάται από τη συναίνεση ενός πλήθους σε αυτά (Waever, 1998). Κριτικές προσεγγίσεις επεκτείνουν την έννοια, εξετάζοντας την πέρα από τον λόγο, στις πολιτικές, υλικές και χωρικές της διαστάσεις (Aradau, 2004; Bigo, 2014; Bigo & Tsoukala, 2008; Huysmans, 2000).

Η αστική ασφαλειοποίηση (urban securitization), εκδηλώνεται τόσο μέσω πράξεων λόγου αλλά και μέσω κατασταλτικών πολιτικών και χωρικών πρακτικών και αναδύθηκε κυρίως μετά την 11η Σεπτεμβρίου 2001, όταν η τρομοκρατία εμφανίστηκε ως νούμερο ένα υπαρξιακή απειλή για τις δυτικές μητροπόλεις, αντικαθιστώντας την ψυχροπολεμική απειλή πυρηνικού πολέμου. Τα μητροπολιτικά κέντρα ως διαφιλονικούμενα πεδία, αποτελούν κεντρικό πεδίο ασφαλειοποιητικών λόγων και πρακτικών. Μια ακραία εκδοχή της αστικής ασφαλειοποίησης εντοπίζεται στη στρατιωτικοποίηση της καθημερινής ζωής, όπως αυτή πλαισιώνεται σε αυτό που ο Graham αποκαλεί νέα στρατιωτική αστικοποίηση (new military urbanism). Η τελευταία χαρακτηρίζεται από το θόλωμα των ορίων μεταξύ εσωτερικού και εξωτερικού εχθρού, την λειτουργία της εσωτερικής αποικιοκρατίας, την ανάπτυξη της οικονομίας της επιτήρησης, τη σημασία των αστικών υποδομών στον πόλεμο και την κανονικοποίηση του πολέμου στην καθημερινότητα (Graham, 2011).

Σε αυτή την ανακοίνωση διερευνάται η Αθήνα και ιδιαίτερα το κέντρο της, στο πρώτο τέταρτο του 21ου αιώνα, ως πεδίο έκφρασης ασφαλειοποιητικών λόγων και πρακτικών. Η διερεύνηση εστιάζει σε έξι κομβικούς σταθμούς- ζητήματα (Ολυμπιακοί Αγώνες του 2004, Δεκέμβρης του 2008, Προσφυγική Κρίση, Αντιμετώπιση φυσικών καταστροφών, Πανδημία COVID-19, Στρατιωτικοποίηση της γειτονιάς των Εξαρχείων), ως προς την κανονικοποίηση έκτακτων μέτρων. Εξετάζεται αφενός το πως η λήψη έκτακτων μέτρων αναδιαρθρώνει την αστική κανονικότητα και τα υποκείμενα εντός της και αφετέρου το ερώτημα αν το ίδιο το αστικό πεδίο και ιδιαίτερα το μητροπολιτικό κέντρο, το οποίο εμφανίζεται υπό απειλή στους ασφαλειοποιητικούς λόγους και τις πρακτικές, προσλαμβάνεται εν τέλει το ίδιο ως μια υπαρξιακή απειλή.

‘Οικιακές Οθόνες: Η Τηλεοπτική Σκηνογραφία ως Μηχανισμός Εξευγενισμού’

Αμαριωτάκης Εμμανουήλ

Διπλ. Αρχιτέκτων Μηχανικός, Πανεπιστήμιο Πατρών, Υποψ. Διδάκτωρ τμήματος Μέσων, Επικοινωνίας και Πολιτισμού, Πάντειο Πανεπιστήμιο

Η μελέτη εξετάζει τη σκηνογραφική αναπαράσταση της κατοίκησης στις τηλεοπτικές σειρές ως μηχανισμό ήπιου εξευγενισμού που διαμορφώνει πρότυπα γούστου, αστικής κανονικότητας και ταξικής επιθυμίας. Οι τηλεοπτικοί εσωτερικοί χώροι δεν λειτουργούν ως φόντο, αλλά ως ενεργοί φορείς κανονικοποίησης που συγκροτούν ένα φαντασιακό της πόλης μέσα από το οικιακό. Βάσει ποιοτικής ανάλυσης τριών σειρών — «Desperate Housewives» (ABC, 2004-2012), «Κωνσταντίνου και Ελένης» (ΑΝΤ1, 1998-2000), «Η Πολυκατοικία» (MEGA, 2008-2011)— προτείνεται τυπολογία σκηνογραφικών λογικών: (Α) suburbia/πειθαρχημένη τελειότητα, (Β) camp σύγκρουση, (Γ) ουδετεροποιημένη πολυφωνία.

Η τυπολογία αντιστοιχίζεται με αναγνωρίσιμες χωρικές φάσεις εξευγενισμού: το loft living του SoHo και οι «καλλιτεχνικές» πρωτοπορίες ως προθάλαμος επενδυτικής ωρίμανσης · η τουριστικοποίηση ιστορικών κέντρων όπως το El Raval (Βαρκελώνη) και η Alfama (Λισαβόνα) · και η Airbnbization σε ζώνες της Αθήνας (Κουκάκι/Ψυρρή). Δείχνουμε ότι η «τηλεοπτική οικειότητα» λειτουργεί σαν αισθητικός αλγόριθμος αναγνωρίσιμων, «ασφαλών» εσωτερικών —ουδέτερες παλέτες, καθαρές γραμμές, εναλλαξιμότητα— που προλαβαίνει την κοινωνική αποδοχή μετασχηματισμών στο αστικό πεδίο («aesthetics before gentrification»).

Από την οθόνη έως το market styling (αγγελίες, πλατφόρμες βραχυχρόνιας μίσθωσης), οι σκηνογραφικοί κώδικες γίνονται εγχειρίδια καθημερινών πρακτικών και δημόσιας εικόνας του ιδιωτικού. Έτσι, η τηλεοπτική σκηνογραφία δεν αναπαριστά απλώς το φαντασιακό της κατοίκησης · το διδάσκει και το κανονικοποιεί, συντονιζόμενη με οικονομικά/ρυθμιστικά καθεστώτα που αναδιατάσσουν την αξία και τη χρήση του χώρου.

‘Νέα κοινωνική αρχιτεκτονική, στεγαστική ανισότητα & προσαρμοστικός σχεδιασμός’

Παναγιώτου Ιωάννης

Αρχιτέκτονας Msc, PGDip, PhD Candidate AUTH

Επιχειρείται να εξεταστεί η τάση της λεγόμενης «Νέας Κοινωνικής Αρχιτεκτονικής» που φαινομενικά επιδεικνύει κοινωνικό πρόσημο, επιδιώκοντας να δώσει λύσεις στη στεγαστική ανισότητα και να προσδιοριστεί στοιχειωδώς η ιστορική της προέλευση. Πρόθεση είναι να δοθούν στοιχεία για έναν διακεκριμένο εκφραστή της «Νέας Κοινωνικής Αρχιτεκτονικής», τον Alejandro Aravena, μεταξύ άλλων, εξετάζοντας χαρακτηριστικά έργα του. Σε τελευταία ανάλυση επιχειρείται να κατανοηθεί αν η διάκριση των «Κοινωνικών Αρχιτεκτόνων» και του παραγόμενου έργου τους, απαντάει ολιστικά στα κοινωνικά αδιέξοδα των στεγαστικών ανισοτήτων που οξύνονται με τις οικονομικές κρίσεις,

τους πολέμους και τα προσφυγικά κύματα, όσο αυτό μπορεί να επιτευχθεί στην δεδομένη έκταση του παρόντος κειμένου.

Από την άλλη πλευρά στο φόντο των στεγαστικών ανισοτήτων, σε ένα άυλο επίπεδο εξελίσσεται μια ακόμη ανισότητα, αυτή της διαχείρισης δεδομένων. Όγκοι δεδομένων που αφορούν κάθε πτυχή της δραστηριότητας των χρηστών. Προσωπικά δεδομένα που μεταπωλούνται και γίνονται αντικείμενο υπερεκμετάλλευσης από τις εταιρίες κολοσσούς, παρά το σχετικό νομικό πλαίσιο των αστικών κρατών για τη διασφάλιση των προσωπικών δεδομένων. Τα παραπάνω θα ενταθούν όσο τα έξυπνα περιβάλλοντα επεκτείνονται. Εφόσον επεκταθούν μοντέλα προσαρμοστικής αρχιτεκτονικής στο κτισμένο, πώς θα εξασφαλιστούν συνθήκες διαβίωσης χωρίς δυστοπικές παρενέργειες, δίνοντας προτεραιότητα στο απόρρητο και την ασφάλεια των δεδομένων έτσι ώστε να διασφαλιστεί η εμπιστοσύνη των χρηστών και η συμμόρφωση με τους κανονισμούς προστασίας δεδομένων; Ποιος καθορίζει τη διαχείριση αυτών των δεδομένων, ποιος θέτει τους κανόνες, ποιος πραγματικά τα διαχειρίζεται και ποιον ωφελούν σε τελευταία ανάλυση;

Συμπερασματικά, είναι ουδέτερος ο σχεδιασμός στις διάφορες κλίμακες ανάπτυξής του; Αποτελούν τα προηγμένα περιβάλλοντα και η προσαρμοστική αρχιτεκτονική εξ ορισμού μια ασφαλή δημοκρατική συνθήκη, ακόμη και από τη σκοπιά των αστικών ελευθεριών;

>> Συντονισμός Συζητήσεων: Πέτρος Φωκαΐδης

Σάββατο 8 Νοεμβρίου

Αμφιθέατρο + Αίθουσα Δ

Τουριστικοποίηση, Εξευγενισμός Και Αστική Ταυτότητα, Αμφιθέατρο

9.30-10.45 (75')

‘Αναγνώσεις του εφήμερου και της προσαρμοστικότητας στην αρχιτεκτονική: ανάμεσα στην κοινωνική ανθεκτικότητα και τον εξευγενισμό’

Γκαβογιάννη Μερόπη-Ελένη

Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης Προπτυχιακή Φοιτήτρια

Η πόλη δεν είναι στατική· μεταβάλλεται, επαναπροσδιορίζεται και ανανοηματοδοτείται μέσα από τις κοινωνικές σχέσεις και δυναμικές που τη συγκροτούν. Στον πυρήνα αυτής της συνεχούς μεταβολής βρίσκεται το ερώτημα του ποιος αποφασίζει για τον χώρο, ποιος τον διαμορφώνει και ποιος τελικά έχει πρόσβαση σε αυτόν. Με το «Δικαίωμα στην Πόλη», ο Henri Lefebvre υπογράμμισε την ανάγκη να εξεταστεί όχι μόνο ποιος έχει πρόσβαση στον αστικό χώρο, αλλά και ποιος συμμετέχει στη διαδικασία παραγωγής του. Υπό αυτό το πρίσμα, δύο κρίσιμες αρχιτεκτονικές στρατηγικές αποκτούν πολιτική σημασία: η προσαρμοστικότητα, δηλαδή η ικανότητα των κτιρίων να μεταβάλλουν προγράμματα, μορφές ή λειτουργίες προκειμένου να ανταποκριθούν σε νέες κοινωνικές ανάγκες, και το εφήμερο, δηλαδή οι προσωρινές και μεταβατικές χρήσεις του χώρου που μεταβάλλουν τη σημασία και την κοινωνική του αξία.

Η προσαρμοστικότητα και οι εφήμερες πρακτικές δεν αποτελούν ουδέτερες επιλογές· μπορούν να ενδυναμώσουν κοινότητες, επιτρέποντας τη συλλογική οικειοποίηση του χώρου και τη συγκρότησή του σύμφωνα με τις εκάστοτε ανάγκες τους. Ωστόσο οι ίδιες πρακτικές, μπορούν

υπό συνθήκες να ενισχύσουν την εμπορευματοποίηση, την αύξηση της αξίας γης και τη διευκόλυνση διαδικασιών εξευγενισμού, αποκλείοντας τις κοινότητες και εκτοπίζοντάς τις από τον χώρο που εν δυνάμει τους ανήκει. Αυτή η διπλότητα καθιστά την προσαρμοστικότητα και το εφήμερο μια κρίσιμη μεταβλητή της εξίσωσης η οποία καθορίζει αν ο χώρος θα λειτουργήσει ως πεδίο συλλογικής ενδυνάμωσης ή ως εργαλείο αναδιάρθρωσης.

Η εισήγηση επιχειρεί να προτείνει μια νέα θεωρητική ανάγνωση των δύο αυτών εννοιών ως πεδίο πολιτικής αντιπαράθεσης ανάμεσα στη συλλογική διεκδίκηση και την αστική στρατηγική. Τα Εξάρχεια επιλέγονται ως χωρικό πεδίο ανάλυσης ώστε να διερευνηθεί πώς οι ίδιες στρατηγικές μπορούν να υπηρετήσουν αντίρροπες κοινωνικές δυναμικές. Το ερώτημα που τίθεται, τελικά, είναι ποιος αποφασίζει για τις μεταβολές του αστικού χώρου, πώς αυτές θεσμοθετούνται και προς όφελος ποιου.

‘Διάστημα - πόλεις - «διαστημικές» πόλεις: υπερ-Τουρισμός & αντιΑρχιτεκτονική’

Σπηλιόπουλος Πάνος

Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών, Πανεπιστήμιο Πατρών

Τα τελευταία χρόνια παρατηρούμε πως το κεφάλαιο του (υπερ)τουρισμού, προσπαθώντας να καμουφλάρει τον επιβλαβή για τις πόλεις χαρακτήρα του, χρησιμοποιεί -όπως ένα παράσιτο- τον «ξενιστή» προς όφελος του. Όλες εκείνες τις αντιστάσεις που συναντά στον δημόσιο χώρο τις απορροφά και τις επαναφέρει στην επιφάνεια ως νέο εμπόρευμα. Το «περιθώριο» φαίνεται να αντιμετωπίζεται ολοένα και περισσότερο ως άλλο ένα αξιοθέατο από την βιομηχανία του τουρισμού. Είτε πρόκειται για χωρική εξάπλωση στο περιθώριο (εξευγενισμός, dark tourism), είτε για ιδεολογική (greenwashing, pinkwashing), το τουριστικό κατεστημένο αγγίζοντας, μονάχα επιφανειακά, τον αναβρασμό της πόλης, αλλοιώνει τις αντιφάσεις μεταξύ της πολιτικής πραγματικότητας και της τουριστικής «εικόνας».

Παράλληλα, η αποικιοκρατία του τουρισμού εκτείνεται και πέρα από το υφιστάμενο αστικό τοπίο, με εξίσου παρασιτικό τρόπο. Τουριστικό έδαφος πλέον αποτελούν, τόσο έρημες -ή ερημωμένες- περιοχές, όσο ακόμα και το διάστημα(!) Αυτός ο νέος προνομιακός -κυρίως για τους πλούσιους- χώρος, όχι μόνο αποσιωπάει τις δυναμικές αντιφάσεις μιας πόλης, αλλά δημιουργεί ένα νέο «φανταστικό» απόδραση από αυτή. Απόδραση, όχι μόνο από την υλική υπόσταση της πόλης, αλλά κυρίως από την άυλη, δηλαδή την συλλογική μνήμη.

Ο αρχιτεκτονικός κόσμος δεν παύει να συνεισφέρει σε αυτές τις διεργασίες. Άλλωστε, όπως τονίζει ο Jacques Herzog «Οι αρχιτέκτονες πάντα κράταγαν συντροφιά στους ισχυρότερους του κόσμου». Ο ετεροκαθορισμός των αρχιτεκτονικών προτύπων είναι καταφανής, με χαρακτηριστικό παράδειγμα την πρόσφατη (υποκριτική) στροφή στην βιωσιμότητα, που έκανε η αρχιτεκτονική, ακολουθώντας τις πανίσχυρες πολυεθνικές (π.χ. Amazon) και το διεθνές marketing.

Σήμερα, είναι εφικτή μια αρχιτεκτονική αντιπρόταση; Άραγε ο/η αρχιτέκτονας/ισσα καλείται να «φτιάξει» και το «γεύμα» ή μόνο να «στρώσει το τραπέζι»;, όπως ισχυρίζεται ο Rossi; Έχει πράγματι νόημα η συγκρότηση μιας αντί-αρχιτεκτονικής ή μήπως γλιστράμε πάλι στο λαβυρινθώδες δίλλημα «Αρχιτεκτονική ή Επανάσταση»;

‘Η πόλη ως αλγοριθμικό πεδίο: ανασύσταση του δικαιώματος στον αστικό χώρο’

Τσανάδη Δήμητρα, Φίλη Ελένη

Απόφοιτη Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών,

Απόφοιτη Πολυτεχνείου Κρήτης, Σχολή Αρχιτεκτόνων Μηχανικών

Η σύγχρονη αντίληψη για την πόλη δεν μπορεί να παραμείνει ανεπηρέαστη από τις δυναμικές της τουριστικής βιομηχανίας, του εξευγενισμού και του συνακόλουθου χωρικού κορεσμού. Το μεταπανδημικό τοπίο ενέτεινε τις υφιστάμενες διαδικασίες της αλγοριθμικά δομημένης ψηφιακής κινητικότητας, ανασχηματίζοντας τον δημόσιο χώρο από κοινωνικά βιωμένο τόπο σε αισθητικοποιημένο περιβάλλον προβολής και κατανάλωσης. Ειδικότερα, το νέο αστικό μοντέλο διαρθρώνεται γύρω από τεχνολογίες ψηφιακής πρόσβασης και διαμεσολαβημένων εμπειριών του χώρου. Η επέκταση τεχνολογικών υποδομών τουρισμού, όπως εφαρμογές βραχυχρόνιας μίσθωσης, τουριστικές πλατφόρμες πλοήγησης και συστήματα γεωεντοπισμού και αξιολόγησης χώρων, μετουσιώνουν την εμπειρία του χρήστη σε μια προκαθορισμένη διαδρομή μέσα από ταξινομημένες χωρικές προσφορές. Ο τουρίστας καθίσταται πλέον το κυρίαρχο προνομιούχο υποκείμενο: εντοπισμένο, προβλέψιμο και πλήρως ενταγμένο σε ένα δίκτυο ψηφιακής καθοδήγησης, ενώ η πόλη ανασχεδιάζεται σε έξυπνο, παραμετροποιημένο προϊόν κατανάλωσης εμπειριών. Αντίστοιχα, οι ψηφιακοί νομάδες, αντιλαμβάνονται την πόλη ως διαδικασία κατανάλωσης, χωρίς ουσιαστική ενσωμάτωση στον κοινωνικό και χωρικό ιστό. Περιπτώσεις όπως η Αθήνα, το Βερολίνο, η Βαρκελώνη και πολλές άλλες αποδεικνύουν ότι σε επίπεδο γειτονιάς η χωρική συνάφεια υποχωρεί υπέρ θεματικών πόλων τουριστικής και εμπορικής δραστηριότητας ακολουθώντας τυποποιημένα πρότυπα σχεδιασμού. Ως απόρροια των μηχανισμών μάρκετινγκ, η πόλη γίνεται μια σκηνοθετημένη βιτρίνα, σχεδιασμένη για τις ανάγκες των επισκεπτών, ενώ η ιδιοκτησία του χώρου μεταβιβάζεται από τους κατοίκους στους καταναλωτές. Τα μη τουριστικά υποκείμενα, ιδίως ευάλωτες κοινωνικές ομάδες, εκτοπίζονται και συχνά αντιμετωπίζονται ως αστικά «απόβλητα». Η προβληματική έγκειται στη μετατόπιση της αστικής συγκρότησης από το δημόσιο πεδίο στην σφαίρα των ιδιωτικού κεφαλαίου, παράγοντας ασυνέχειες και αποκλεισμούς. Ως απάντηση στην απομάκρυνση της πόλης από τον δημοκρατικό της χαρακτήρα, προτείνεται η θεσμοθέτηση συμμετοχικών διαδικασιών που θα ανασύρουν τη συλλογική μνήμη. Πρωτοβουλίες όπως της Variabile K και της MUF εισάγουν εναλλακτικά μοντέλα χωρικής ανάγνωσης με έμφαση στη συμπερίληψη, αναδεικνύοντας τη δυναμική της συλλογικής δράσης και εντάσσοντας τον δημόσιο χώρο σε έναν διάλογο για το δικαίωμα στην πόλη ως τόπο συνύπαρξης.

‘Παραλληλισμοί Βουλιμίας’

Γιαπουτζίδη-Καρρά Ελένη

Απόφοιτη Αρχιτεκτονικής Σχολής ΑΠΘ, Master in Architecture, KULeuven, Βρυξέλλες

Η παρούσα έρευνα εξετάζει τη σύγχρονη αρχιτεκτονική ως καθρέφτη μιας βαθιάς κοινωνικής παθολογίας: της καταναλωτικής βουλιμίας. Η αρχιτεκτονική δεν αντιμετωπίζεται απλώς ως τεχνική παραγωγής χώρου, αλλά ως έκφραση εμμονών, παραμορφωμένων αξιών και κρίσεων της εποχής μας. Μέσα από μια μεταφορική, πολιτικοποιημένη και κριτική προσέγγιση, αναδεικνύεται ως πεδίο σύγκρουσης μεταξύ επίγνωσης και αυτοκαταστροφικής παραγωγικής εμμονής. Το ζήτημα εστιάζει στην υπερκατανάλωση του χώρου, στο branding πόλεων, στην περιβαλλοντική υποκρισία και στην εμπορευματοποίηση του τοπίου, προτείνοντας μια κριτική ματιά στην τρέχουσα αρχιτεκτονική.

Αναδεικνύεται η ανάγκη για μια συνειδητή και βιώσιμη αρχιτεκτονική, που να υπερβαίνει την αδιάκοπη τιμμεντοποίηση, τον εντυπωσιασμό και την οικολογική υποκρισία, επιλέγοντας πρακτικές επαναχρησιμοποίησης, ενσωμάτωσης και πολιτισμικής ανθεκτικότητας. Η «βουλιμία» λειτουργεί ως μεταφορά για τη συλλογική εμμονή με την υπερπαραγωγή υλικών και εικόνων, ενώ

προτείνεται η διερεύνηση της ψυχοσωματικής διάστασης του χώρου ως αντανάκλαση κοινωνικών διαταραχών. Μέσα από παραλληλισμούς με καθημερινές συνήθειες, ο χώρος ερμηνεύεται ως σύμπτωμα μιας αυτοκαταστροφικής κοινωνίας.

Τέλος, η έρευνα θέτει την αρχιτεκτονική ως σύμπτωμα ενός νεο-αποικιακού μοντέλου ανάπτυξης που συχνά αναπαράγει κρίσεις αντί λύσεων. Αντιπροτείνεται μια αρχιτεκτονική που καλλιεργεί τη συνείδηση, τη φαντασία και τη βιωματική εμπειρία του χώρου, με στόχο τη δημιουργία ενός περιβάλλοντος που δεν καταναλώνεται, αλλά μετασχηματίζεται, ενσωματώνεται και διαρκεί στο χρόνο.

>> Συντονισμός Συζητήσεων: Έφη Δημητρακοπούλου

10.45 – 12.00 (75')

‘Φωκίωνος Νέγρη σε μετάβαση: εξευγενισμός, κινητικότητα και χωρο-χρόνοι του καθημερινού’

Παπακωνσταντίνου Μπράτη Ιωάννα

Υποψήφια Διδάκτωρ – Σχολή Αρχιτεκτόνων Μηχανικών ΕΜΠ

Η παρούσα εισήγηση διερευνά τους σύνθετους μετασχηματισμούς της αστικής ταυτότητας και της κατοίκησης στην εμβληματική οδό Φωκίωνος Νέγρη της Κυψέλης στο ιστορικό κέντρο της Αθήνας. Το φαινόμενο του εξευγενισμού τίθεται ως ένα «ανοιχτό πρόβλημα» στην μελέτη της πόλης, επιφέροντας χωρο-κοινωνικές αλλαγές τόσο στην ευρύτερη περιοχή, όσο και στην ειδική μελέτη περίπτωσης.

Υιοθετούμενες πολιτικές αστικής αναδιάρθρωσης, που ευνοούν την εμπορευματοποίηση του δημόσιου χώρου, σε συνδυασμό με την υπέρμετρη ανάπτυξη του αστικού τουρισμού και των βραχυπρόθεσμων μισθώσεων, έχουν οδηγήσει σε ραγδαία αύξηση των ενοικίων και σε ένα διαρκώς διογκούμενο στεγαστικό έλλειμμα. Τα φαινόμενα αυτά, ερμηνευμένα μέσω της *rent gap* θεωρίας του Neil Smith, όπου η διαφορά μεταξύ δυνητικού και κεφαλαιοποιημένου ενοικίου ελκύει επενδύσεις, μετατρέπουν την κατοικία από κοινωνικό αγαθό σε επενδυτικό προϊόν. Ο χαρακτηριστικός κάθετος κοινωνικός διαχωρισμός της Κυψέλης και η συνύπαρξη διαφορετικών κοινωνικών ομάδων, βρίσκονται πλέον υπό απειλή, οδηγώντας στον εκτοπισμό ευάλωτων ομάδων και μακροχρόνιων κατοίκων.

Η επιβαλλόμενη κινητικότητα που χαρακτηρίζει τη σύγχρονη καθημερινότητα των κατοίκων αναδεικνύει την εννοιολογική προσωρινότητα κάθε έννοιας του «σπιτιού». Η εισήγηση επιδιώκει να κατανοήσει πώς αυτή η κινητικότητα, ως βασική πτυχή της βίωσης του χρόνου, διαμορφώνει συγκλίνουσες χρονικότητες πόλης και της κατοίκησης, επηρεάζοντας την καθημερινή ζωή και την αίσθηση του ανήκειν. Η Φωκίωνος Νέγρη μεταμορφώνεται σταδιακά σε σκηνικό κατανάλωσης, με την εμφάνιση νέων χρήσεων γης και νέων κατοίκων-«χαρακτήρων». Η ανακοίνωση της νέας γραμμής του Μετρό ή η προβολή της περιοχής από τον δημόσιο λόγο ως *cool* γειτονιά, προσεγγίζονται ως παράγοντες που οδηγούν στη διαμόρφωση μίας νέας φυσιογνωμίας του ιστορικού πεζόδρομου. Στο τοπίο αυτών των μεταβολών, η ανάδειξη πρακτικών κατοίκησης που παράγουν χώρους οικειότητας και αντίστασης κρίνεται απαραίτητη, εντάσσοντας την εισήγηση στην ελληνική πραγματικότητα και την κρίση της κατοικίας, αλλά και στις διεθνείς προσεγγίσεις για την αστική ανθεκτικότητα και το δικαίωμα στην πόλη.

‘Ράμματα στην ακτογραμμή: από τη μνήμη στη βίωση’

Μητροπούλου Μαρία

Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Στη σύγχρονη τουριστική πραγματικότητα, η εμπειρία του ταξιδιώτη συχνά περιορίζεται σε επιφανειακές επαφές με τον τόπο· η εξερεύνηση γίνεται βιαστική, η απόλαυση πρόσκαιρη, ενώ η σύνδεση με το πνεύμα και την ιστορία του τόπου παραμένει απούσα. Ωστόσο, το ταξίδι μπορεί και πρέπει να αποτελεί μια διαδικασία βαθύτερης αλληλεπίδρασης, που προάγει τη συμμετοχή και την ουσιαστική γνωριμία με τον πολιτιστικό και φυσικό χώρο.

Η παρούσα εργασία προτείνει τον επανασχεδιασμό της εγκαταλελειμμένης περιοχής της Κόκκας στην Κέα, ενός πρώην σταθμού άνθρακα του 19ου αιώνα, με στόχο τη διαμόρφωση μιας νέας μορφής τουριστικής κατοίκησης. Η πρόταση δεν περιορίζεται στη φιλοξενία, αλλά επιδιώκει να επανεντάξει τον τόπο στη μνήμη και στη συλλογική εμπειρία, μετατρέποντάς τον σε τοπίο βίωσης και φροντίδας.

Το θεωρητικό πλαίσιο της σύνθεσης αντλεί από πολλαπλές προσεγγίσεις. Ο Jean-Didier Urbain περιγράφει τον παραθεριστή ως υποκείμενο που μεταμορφώνεται εγκαταλείποντας την καθημερινότητα, ενώ ο Christian Norberg-Schulz, μέσω του *genius loci*, αναδεικνύει τον ρόλο της αρχιτεκτονικής στην έκφραση του πνεύματος του τόπου. Η ιαπωνική έννοια του *Ma* εισάγει την αξία της παύσης, του κενού και της ισορροπίας ανάμεσα σε φως και σκιά, ενώ ο Juhaní Pallasmaa, στο έργο του «Τα μάτια του δέρματος», υπενθυμίζει ότι η αρχιτεκτονική βιώνεται μέσα από όλες τις αισθήσεις, ως εμπειρία σωματική και υπαρξιακή. Έτσι, η πορεία του επισκέπτη μετατρέπεται σε διαδικασία εσωτερικής ανακάλυψης και εμβάθυνσης.

Καθοριστικό ρόλο στον σχεδιασμό κατέχει η παραδοσιακή αρχιτεκτονική της Κέας, και ιδιαίτερα οι κατοικίες και οι καθέντρες, όπου το σταβλί και το στεγάδι λειτουργούν ως όρια και συνδέσεις ανάμεσα στο ιδιωτικό και το συλλογικό. Ο ρυθμός του ιδιωτικού χώρου – «του κρεβατιού» – διακόπτεται από κοινόχρηστες δραστηριότητες, δημιουργώντας έναν ζωντανό διάλογο ανάμεσα στη μοναχικότητα και τη συνύπαρξη, στην οικειότητα και την κοινότητα. Η συνολική εμπειρία οργανώνεται ως χωρική αφήγηση: μετάβαση από τη σκιά στο φως, από το ατομικό στην κοινότητα. Τα φυσικά στοιχεία, και ιδιαίτερα το νερό, προσεγγίζονται διακριτικά ως μια υπενθύμιση της ανάγκης σεβασμού και ορθής διαχείρισης των πόρων σε ένα περιβάλλον που πλήττεται από την υδατική κρίση.

Η Κόκκα της Κέας επανεντάσσεται έτσι ως τοπίο βιωματικού τουρισμού, που προσεγγίζει τον τόπο με σεβασμό και ενεργοποιεί τον επισκέπτη ως συμμετέχοντα και όχι ως παθητικό καταναλωτή.

‘Αρχιτεκτονικές της Παραλίας Γύρω και Πέρα από τον Άνθρωπο: Το Παράδειγμα της Μυκόνου’

Αδαμοπούλου Άρτεμις

Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Η παραλία αποτελεί ένα συνεχώς μεταβαλλόμενο τοπίο, ζωντανό και ενεργό, το οποίο επηρεάζεται, προσαρμόζεται και τελικά σχηματίζεται με βάση περιβαλλοντικούς παράγοντες, φυσικές μεταβολές αλλά και την εκάστοτε κοινωνία που αναπτύσσεται τριγύρω και διαμέσου της. Από ένα τοπίο, στο οποίο κυριαρχούν ανάμεσα σε άλλα τρία βασικά στοιχεία, του άνεμου, της θάλασσας, και της άμμου, η παραλία μετατρέπεται σε ένα τόπο οργανωμένης αλλά και άτυπης κοινωνικοποίησης και μεγάλων αντιφάσεων. Η παρούσα ερευνητική εργασία επιχειρεί μέσω πολλαπλών οπτικών να προσεγγίσει την έννοια της «αρχιτεκτονικής» της παραλίας, έχοντας ως πεδίο μελέτης το νησί της Μυκόνου, ένα νησί με υπερβολική ανάπτυξη, άμεσα σχετιζόμενη με το αστικό φαινόμενο. Υιοθετεί τρεις διακριτές και συμπληρωματικές οπτικές. Πρώτον, μέσα από την οπτική της οικολογίας φωτίζει τα στοιχεία που διαμορφώνουν δυναμικά την παραλία πέρα από

τον άνθρωπο, και δεύτερον, αναδεικνύει τις διαφορετικές ανθρώπινες παρεμβάσεις, εφήμερες ή μόνιμες, που οδηγούν στην εμπορευματοποίηση της παραλίας ως φυσικό πόρο. Σε ένα τρίτο στάδιο, εξετάζει τις πολλαπλές ενσώματες κατοικήσεις της παραλίας που ως διαφιλονικούμενος τόπος διεκδικείται ιστορικά από τις λογικές του καταναλωτισμού/καπιταλισμού αλλά και από πρακτικές απελευθέρωσης από κοινωνικές δομές και ήθη.

Η έρευνα πραγματοποιείται κατά κύριο λόγο μέσω σχετικής βιβλιογραφίας, ακαδημαϊκών εργασιών και μελετών, πρωτογενές αρχειακό υλικό καθώς και προσωπική παρατήρηση και εμπειρία. Φωτογραφίες και χάρτες παίζουν ακόμη σημαντικό ρόλο, μιας και η έρευνα εστιάζει σε παραδείγματα παραλιών της Μυκόνου. Κύριος στόχος αυτής της μελέτης, είναι η διερεύνηση της παραλίας ως ένα διαρκώς μεταβαλλόμενο τοπίο, καθώς και της αρχιτεκτονικής ως όχημα εμπορευματοποίησης τόσο του ανθρώπινου σώματος όσο και των στοιχείων πέρα από τον άνθρωπο.

‘Η επανάχρηση ως απάντηση: Η περίπτωση της Νέας Μαρίνας Ρόδου’

Κατσανεβάκη Λητώ Μαρίνα, Φαντίδου Μαρία Νεφέλη

Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Η σύγχρονη αρχιτεκτονική, στο πλαίσιο της έντονης τουριστικοποίησης και της αυξανόμενης ιδιωτικοποίησης του δημόσιου χώρου, αποτυγχάνει συχνά να λειτουργήσει ως ανασταλτικό μέσο. Στην παρούσα εισήγηση διερευνάται ο τρόπος με τον οποίο η αρχιτεκτονική μετασχηματίζεται όταν καλείται να απαντήσει σε τέτοια φαινόμενα, με μελέτη περίπτωσης την Νέα Μαρίνα της Ρόδου. Όπως και σε άλλα ελληνικά νησιά, η Ρόδος αντιμετωπίζει το φαινόμενο του υπερτουρισμού, συνοδευόμενο από συνεχή ανοικοδόμηση με σκοπό την εξυπηρέτηση ιδιωτικών συμφερόντων.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί το νέο πρότζεκτ τουριστικής ανάπτυξης στον τουριστικό λιμένα Ρόδου, που μελετήσαμε στο ερευνητικό μας, το οποίο προβλέπεται να υλοποιηθεί σε δημόσιο χώρο και έχει τεθεί σε μακροχρόνια μίσθωση. Το επενδυτικό αυτό σχέδιο έχει προκαλέσει έντονες αντιδράσεις από την τοπική κοινωνία και φορείς, όπως το ΤΕΕ, οι οποίοι επισημαίνουν παρατυπίες που αφορούν την έλλειψη στρατηγικής περιβαλλοντικής εκτίμησης, την παράκαμψη του ισχύοντος χωροταξικού σχεδιασμού και την απουσία απαραίτητων νομικών διαδικασιών.

Με βάση τα παραπάνω, εγείρονται εύλογα ερωτήματα για τη συνύπαρξη ενός έργου πολυτελούς τουριστικής ανάπτυξης με τον υφιστάμενο αστικό ιστό, ιδίως όταν η άμεση περιβάλλουσα περιοχή χαρακτηρίζεται από υποβάθμιση, εγκαταλελειμμένα διατηρητέα κτίρια και κενά ισόγεια. Στο πλαίσιο της διπλωματικής μας εργασίας, προτείνουμε έναν εναλλακτικό στρατηγικό αστικό σχεδιασμό, που στοχεύει στην επανάχρηση των ανενεργών κτιρίων και στην επανενεργοποίηση της κοινωνικής ζωής της περιοχής, με επίκεντρο τους πολίτες.

Η πρόταση περιλαμβάνει δημιουργία πανεπιστημιακών και ερευνητικών μονάδων, επέκταση της Ανώτατης Σχολής Τουριστικών Επαγγελματιών με έμφαση στη βιώσιμη τουριστική ανάπτυξη, τη διαμόρφωση πράσινων δημόσιων χώρων, πλατειών, αγορών και φοιτητικών κατοικιών. Η προσέγγιση αυτή επιχειρεί να προσφέρει ένα μοντέλο ισορροπημένης ανάπτυξης, που ενισχύει τη σχέση μεταξύ κοινωνικού ιστού και τουριστικής δραστηριότητας, αλλά και μια προσπάθεια εξομάλυνσης του χάσματος που δημιουργείται μεταξύ της υπερπολυτελούς επένδυσης και της επί δεκαετίες υποβαθμισμένης περιοχής της Ακαντιάς.

>> Συντονισμός Συζητήσεων: Σοφία Βυζοβίτη

Αρχιτεκτονική Και Περιβαλλοντική Ανθεκτικότητα, Αίθουσα Δ

9.30-10.45 (75')

‘Υλικά σε Αναμονή: Μια Ανάγνωση του Κάδου Αποκομιδής Μπάζων’

Έντουαρντς Κανίνια Έμιλυ, Τσιόππια Αναστασία

Αρχιτεκτόνισσες, Απόφοιτες 2024 Τ.Α.Μ. Π.Θ.

Η παρουσία των κάδων αποκομιδής μπάζων, ανάμεσα σε παρκαρισμένα αυτοκίνητα, αποτελεί μια σύγχρονη εικόνα των - διαρκώς μεταλλασσόμενων - ελληνικών πόλεων. Ο κάδος εμφανίζεται στα οικοδομικά τετράγωνα της γειτονιάς τόσο γρήγορα όσο εξαφανίζεται. Κατά την παραμονή του προδίδει τις αλλαγές που συμβαίνουν στα εσωτερικά των διαμερισμάτων.

Η λογική που ακολουθείται είναι αυτή του «ξηλώματος», που παράγει χώρους ολοκαίνουργιους και πεντακάθαρους.

Τα παραπάνω έρχονται σε πλήρη αντιδιαστολή με τις έννοιες της επιδιόρθωσης (repair) και της συντήρησης (maintenance) που ενσωματώνουν χρόνο, γνώση και φροντίδα. Ο Alvaro Siza, στο Living in a House, παρομοιάζει το σπίτι με μια μηχανή που φθείρεται εύκολα και ζητά τη διαρκή φροντίδα του κατοίκου της. Από την αναλογία αυτή αναδύεται το εξής ερώτημα: όταν η μηχανή χαλάει - ή παλιώνει - και αντί να επιδιορθωθεί αντικαθίσταται, πού καταλήγουν τα κομμάτια της;

Συσσωρευμένα θραύσματα υλικών φαντάζουν να έχουν φτάσει στο τέλος του κύκλου ζωής τους. Αυτή η αντιμετώπιση έχει ως αποτέλεσμα ο κατασκευαστικός κλάδος να αποτελεί έναν από τους πιο ρυπογόνους, παράγοντας περίπου το 40% των συνολικών απορριμμάτων στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Ωστόσο, η αντιμετώπιση τους ως υλικά σε αναμονή για νέα χρήση - είτε αυτούσια είτε κατόπιν επεξεργασίας - μας μετακινεί από την ιδέα του υλικού ως σκουπίδι (waste), στην ιδέα του υλικού ως πόρου (resource). Παρόλο που do-it-yourself πρακτικές και η κουλτούρα της επανάχρησης εξασκούνται άτυπα εδώ και πολλές δεκαετίες στην Ελλάδα, δεν υπάρχει συστηματοποιημένη μεθοδολογία.

Επιστρέφοντας στον κάδο - το αντικείμενο που συγκρατεί την σύγχρονη οικιακή αρχαιολογία της Αθήνας - μπορεί κανείς να μιλήσει για νέες δυνατότητες, μέσω της ανάγνωσης της πόλης ως ένα ορυχείο, που διαρκώς ανανεώνεται (urban mine). Με το ερώτημα «Απόβλητο ή Πόρος;» τοποθετημένο πάνω στους κάδους της γειτονιάς, ενεργοποιείται ένας διάλογος για το περιβαλλοντικό κόστος των σύγχρονων ανακαινίσεων αλλά και για το πώς μπορούν να δημιουργηθούν εναλλακτικά μοντέλα αξιοποίησης αυτού του αποθέματος.

‘Χώμα και μνήμη: προοπτικές ανθεκτικότητας στο Ελληνικό τοπίο’

Καλτσά Μυρσίνη, Παππά Αγγελική

Αρχιτεκτόνων Μηχανικών Πολυτεχνείο Κρήτης

Αρχιτεκτόνων Μηχανικών Πολυτεχνείο Κρήτης

Η έρευνα διερευνά τη χωμάτινη αρχιτεκτονική στην Ελλάδα ως ζωντανό αποτύπωμα πολιτισμού, τεχνογνωσίας και αειφορίας, με έμφαση στη μετάβαση από τον 20ό στον 21ο αιώνα. Εστιάζει στις μορφές και τεχνικές που αναπτύχθηκαν ανά γεωγραφική και κοινωνική συνθήκη και αναλύει την υποχώρηση της πρακτικής μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, στο πλαίσιο της εκβιομηχάνισης και των μετακινήσεων πληθυσμών. Παράλληλα, εξετάζεται πώς οι κυρίαρχες κοινωνικές αντιλήψεις για το χώμα ως «υποδεέστερο» υλικό αναδιάρθρωσαν τον αστικό χώρο, περιθωριοποιώντας τεχνικές στενά συνδεδεμένες με τη μνήμη του τόπου.

Χαρτογραφούνται οι τεχνικές σε σχέση με τη γεωγραφική θέση και τις τοπικές συνθήκες (κλίμα, διαθέσιμα υλικά, σεισμικότητα), ενώ, μέσω συγκριτικών αναφορών σε διεθνείς πρακτικές και της

ανάδυσης νέων, καινοτόμων προσεγγίσεων στην Ελλάδα, διερευνώνται ρεαλιστικές διαδρομές επανένταξης του χώματος στον ελληνικό αστικό ιστό. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στην τρέχουσα περιβαλλοντική ευθραυστότητα των πόλεων και στις πιέσεις της στεγαστικής κρίσης και της τουριστικοποίησης.

Η εργασία αποσκοπεί στον επαναπροσδιορισμό της χωμάτινης αρχιτεκτονικής, όχι ως προϊόν νοσταλγικής αναφοράς, αλλά ως σύγχρονο τεχνολογικό και πολιτισμικό εργαλείο για περιβαλλοντικά και κοινωνικά υπεύθυνη οικοδόμηση του μέλλοντος. Προβάλλει προοπτικές εφαρμογής που αξιοποιούν την τοπική γνώση και τους πόρους, ενισχύοντας την ανθεκτικότητα του ελληνικού τοπίου και του αστικού χώρου.

‘Active Silo: συνδέσεις για την τροφή και την κλιματική αλλαγή’

Ρίζου Κατερίνα

Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών, Πολυτεχνική Σχολή, Α.Π.Θ.

Η εργασία πραγματεύεται τη σύνθετη παρέμβαση αστικού σχεδιασμού στην ευρύτερη περιοχή ενός παραποτάμου του ρέματος Δενδροποτάμου, ανάμεσα στην Κεντρική Αγορά Θεσσαλονίκης, το εγκαταλελειμμένο στρατόπεδο Ζιάκα και τον οικισμό του Δενδροποτάμου. Η περιοχή, κοντά στον σταθμό ΚΤΕΛ «Μακεδονία», χαρακτηρίζεται από εκτεταμένους αδρανείς χώρους, γεγονός που την καθιστούν ιδανική τοποθεσία για ανάπτυξη μεγάλης κλίμακας και για την εφαρμογή καινοτόμων στρατηγικών βιώσιμης ανάπτυξης.

Στόχος της πρότασης είναι η συσχέτιση των λειτουργιών με την τροφή, η προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή και η άρση των κοινωνικών περιορισμών, μέσω της ενίσχυσης της αστικής ανθεκτικότητας. Η στρατηγική στηρίζεται στην εφαρμογή του προτύπου κυκλικής οικονομίας της τροφής – από την παραγωγή και τη διανομή έως τη μετατροπή σε πράσινη ενέργεια – και αναδεικνύεται μέσα από τη μελέτη περίπτωσης ως εργαλείο αντιμετώπισης των παθογενειών στα όρια της πόλης.

Κεντρικό στοιχείο αποτελεί η δημιουργία ενός πόλου κοινωνικών υπηρεσιών για τη διαχείριση της υπολειπόμενης τροφής της Κεντρικής Αγοράς, σε συνδυασμό με τη διαμόρφωση ενός δικτύου διαδρομών εκατέρωθεν του ρέματος. Η πρόταση περιλαμβάνει την αποκατάσταση και ενίσχυση της βιοποικιλότητας, με στόχο τη διαχείριση πλημμυρικών κινδύνων, καθώς και τη δημιουργία ενός παραγωγικού πάρκου στο στρατόπεδο Ζιάκα. Νέες κοινωφελείς χρήσεις τοποθετούνται σε τρεις περιοχές, στεγάζοντας λειτουργίες σχετικές με τη διαλογή και την επεξεργασία της τροφής, και την περιβαλλοντική ενημέρωση.

Η διαδρομή κατά μήκος του ρέματος, οι χώροι υπαίθριων αγορών, οι αστικές καλλιέργειες, οι εγκαταστάσεις ΜΚΟ, η κοινωνική κουζίνα και οι χρήσεις πολιτισμού, αναψυχής και αθλητισμού συγκροτούν ένα νέο ενεργό τοπίο. Τέλος, τα σιλό επανανοηματοδοτούνται ως εναλλακτικά “folies” με πολλαπλές χρήσεις, σηματοδοτώντας τον μετασχηματισμό της εγκατάλειψης σε συλλογικό πόρο και την ενσωμάτωση της κυκλικής διαχείρισης της τροφής στον αστικό σχεδιασμό.

‘Η ενσωμάτωση του νερού στη πόλη του Βόλου’

Μπαρούτι Ειρήνη

Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Η παρούσα εισήγηση αποτελεί την ερευνητική εργασία μου η οποία πραγματεύεται το στοιχείο του νερού στη πόλη, πώς το υδάτινο στοιχείο διαμορφώνει τη φυσιογνωμία και τη λειτουργικότητα της πόλης του Βόλου. Εστιάζει στο φυσικό δίκτυο της πόλης, δηλαδή το τι συμβαίνει «κάτω» από την πόλη, αλλά και στο κτιστό δίκτυο, δηλαδή το τι συμβαίνει «πάνω». Με τον όρο «κάτω» αναφέρεται πιο συγκεκριμένα στις υποδομές στο υπέδαφος της πόλης, όπως υπόγειες σωληνώσεις και

δεξαμενές, αποχετευτικό σύστημα κλπ. μέσω των οποίων κινείται το νερό από τις πηγές στα βουνά και μέχρι που φτάνει και συνδέεται με το αστικό ιστό, κάτω από την πόλη. Από την άλλη, με τον όρο «πάνω» αναφέρεται στο νερό σε σιντριβάνια πάρκων και πλατείες, βρύσες, ποτάμια δίπλα στον Βόλο και το πιο σημαντικό στοιχείο της πόλης τον Παγασητικό κόλπο. Η έρευνα θα διεξαχθεί μετά από μια σε βάθος ιστορική έρευνα στο στοιχείο του νερού στη αστική ζωή. Αρχικά, μέσω μελέτης παραδοσιακών αστικών δομών σε σχέση με το νερό στο πέρασμα του χρόνου. Σημαντική, ακόμη είναι μια αναδρομή στην εξέλιξη των υδάτινων πόρων στη πόλη του Βόλου. Ξεκινώντας, ακόμη και από την εποχή που η πόλη προστατευόταν από τοίχοι και τα σπίτια είχαν τουλούμπες για να καλύψουν τις ανάγκες τους σε νερό. Από τότε βέβαια έχουν συμβεί πολλά στη περιοχή, θετικά και αρνητικά, με το τραγικότερο της πρόσφατες πλημμύρες το 2023. Συνολικά, η εργασία στοχεύει να απαντήσει σε ερωτήματα όπως: Γιατί οι πόλεις χτίζονται κοντά στο νερό; Ποια είναι τα οφέλη και οι προκλήσεις που προκύπτουν; Πώς μπορούν τα υποδομικά και τα επιφανειακά δίκτυα νερού να συμβάλουν στη βιωσιμότητα και ανθεκτικότητα του Βόλου; Μέσα από αναλύσεις, επιτόπιες καταγραφές και απεικονίσεις, η έρευνα θα επιχειρήσει να παρέχει μια ολοκληρωμένη εικόνα της πολυεπίπεδης σχέσης του Βόλου με το υδάτινο στοιχείο και να προτείνει στρατηγικές ενσωμάτωσης του νερού στον αστικό ιστό, οι οποίες να είναι λειτουργικές, αισθητικά ευχάριστες και περιβαλλοντικά βιώσιμες.

>> Συντονισμός Συζητήσεων: Ασπασία Κουζούπη

10.45 – 12.00 (75')

'Radically Unfinished: Αρχιτεκτονική της φθοράς και της φροντίδας / Μια μελέτη για την αρχιτεκτονική μετά την κρίση, την επιστροφή της έννοιας του τεχνίτη και την ηθική της επαναχρησιμοποίησης'

Μπάκνης Χρήστος

Σχολή Αρχιτεκτόνων Μηχανικών, Πολυτεχνείο Κρήτης

Η εισήγηση διερευνά μια αναδυόμενη αρχιτεκτονική τάση που μετατοπίζει την έμφαση από τα έργα μεγάλης κλίμακας προς έργα ήπιας παρέμβασης- μικρής κλίμακας— μια "αρχιτεκτονική του μάστορα".

Σε συνθήκες πολλαπλών κρίσεων, όπου η έννοια της βιωσιμότητας και της επανάχρησης αναδεικνύονται καθοριστικές, η αρχιτεκτονική στρέφεται στη φθορά, την ατέλεια και τη διάρκεια ως δημιουργικές αξίες. Εστιάζοντας σε έννοιες όπως το Junkspace (Koolhaas), το «δίκτυο δρώντων» (Latour), και την έννοια του τεχνίτη (Sennett, Παπαϊωάννου), η μελέτη φωτίζει πώς αντιστρέφοντας τις κυρίαρχες αρχές της εμβληματικής αρχιτεκτονικής και της εντατικής παραγωγής, αυτή η «Νέα Τάση» συγκροτείται ως στάση που δίνει έμφαση στην προσαρμοστικότητα, την επαναχρησιμοποίηση υλικών και χώρων, τη συλλογική συμμετοχή και τη φροντίδα του υφιστάμενου αστικού τοπίου.

Μέσα από τη θεωρητική επεξεργασία και την ανάλυση δέκα σύγχρονων περιπτώσεων από την Ιαπωνία, την Ευρώπη και την Ελλάδα, η εργασία προτείνει τρεις κατηγορίες αυτής της νέας στάσης: τους Αυτοσχεδιαστές (Improvisers), Ενεργοποιητές (Enablers) και Παρατηρητές (Observers).

Σε έναν κόσμο υπερπαραγωγής και επισφάλειας, η αρχιτεκτονική του «Νέου Τύπου» προτείνει μια αντίσταση μέσω της ταπεινότητας: μια μετάβαση από την εφεύρεση στη διαχείριση, από το θέαμα στην ουσία, και από το μέλλον στη φροντίδα του παρόντος., αναδεικνύεται η έννοια του «αέναου ερειπίου» – του κτιρίου ως testing ground, μιας συνεχούς διαδικασίας αντί για τελικό αποτέλεσμα.

Η σχέση με την κοινότητα, η εργασία με το υπάρχον, η επανανοηματοδότηση της καθημερινότητας και η απόρριψη της τυποποιημένης αναπαράστασης συνιστούν βασικά χαρακτηριστικά αυτής της προσέγγισης.

Η εισήγηση προτείνει την κατανόηση της αρχιτεκτονικής όχι ως πράξη ηγεμονικής παρέμβασης αλλά ως ενσωματωμένη, βιωματική συμμετοχή στον χώρο. Μέσα από μια μεθοδολογία θεωρητικής ανάλυσης, επιτόπιας παρατήρησης και συγκριτικής μελέτης έργων, επιχειρείται να τεθεί το ερώτημα: μπορεί αυτή η αρχιτεκτονική της φθοράς και της ατέλειας να λειτουργήσει ως πρόταση επαναπροσδιορισμού της ελληνικής πόλης του σήμερα;

‘Κατοικία & Περιβαλλοντική Ανθεκτικότητα στην Αρχιτεκτονική Εκπαίδευση’

Νικολούτσου Χ., Σιαππάτη Γ.

Υποψ. Διδάκτ., Σχολή Αρχιτεκτόνων Μηχανικών, Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο

Υποψ. Διδάκτ., Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης

Σε μια εποχή κλιματικής κρίσης και εντεινόμενης οικολογικής υποβάθμισης, η αρχιτεκτονική εκπαίδευση καλείται να διαμορφώσει μια νέα γενιά δημιουργών ικανών να ανταποκριθούν στις προκλήσεις της περιβαλλοντικής ανθεκτικότητας. Η παρούσα έρευνα προτείνει μια κριτική διερεύνηση της τυπολογίας της κατοικίας ως βασικού εργαλείου ενσωμάτωσης αρχών βιωσιμότητας, κυκλικής οικονομίας και περιβαλλοντικής δικαιοσύνης στην αρχιτεκτονική πρακτική και διδασκαλία.

Η προσέγγιση αυτή βασίζεται σε παραδείγματα της παραδοσιακής, εμπειρικής αρχιτεκτονικής, η οποία αναδεικνύει τις τοπικές κατασκευαστικές μεθόδους και την προσαρμογή στο περιβάλλον, και στον Κριτικό Τοπικισμό, που προωθεί μια αρχιτεκτονική ταυτότητα εναρμονισμένη με τα χαρακτηριστικά του εκάστοτε τόπου. Ειδικότερα, αντλεί έμπνευση από το έργο της Σουζάνας και του Δημήτρη Αντωνακάκη (Atelier 66), που εστίασε στη ενσωμάτωση της αρχιτεκτονικής στο ελληνικό τοπίο και κλίμα. Παράλληλα, διερευνά σύγχρονα θεσμικά πλαίσια, όπως το RIBA 2030 Climate Challenge και το Climate Literacy Guide, καθώς και τους Στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης του ΟΗΕ (SDGs), με έμφαση στις βιώσιμες πόλεις και κοινότητες, τη δράση για το κλίμα, την υπεύθυνη κατανάλωση και μείωση των ανισοτήτων.

Ειδικότερα, θα διερευνηθεί ο τρόπος με τον οποίο η ανάλυση και ο επανασχεδιασμός τυπολογιών κατοικίας μπορούν να συμβάλουν ουσιαστικά στη μείωση του περιβαλλοντικού αποτυπώματος μέσω της χρήσης τοπικών και ανακυκλωμένων υλικών, της αξιοποίησης παθητικών συστημάτων και της επιδίωξης ενεργειακής αυτονομίας. Ταυτόχρονα, προτείνεται η χρήση θεσμικών πλαισίων, όπως τα UN SDG's, ως εργαλεία στην διαδικασία αρχιτεκτονικής σύνθεσης, αναδεικνύοντας την κατοικία ως βασικό πεδίο καλλιέργειας κριτικής σκέψης και ανάπτυξης καινοτόμων, κοινωνικά δίκαιων και περιβαλλοντικά υπεύθυνων αρχιτεκτονικών λύσεων.

Συμπερασματικά, η βιωσιμότητα αντλεί τη διαχρονική της αξία από την παραδοσιακή αρχιτεκτονική, η οποία προσαρμοζόταν στο τοπικό κλίμα και τα υλικά. Ο Κριτικός Τοπικισμός αξιοποιεί αυτήν την κληρονομιά, εστιάζοντας στη διατήρηση των πολιτισμικών στοιχείων του τόπου. Μέσω της εφαρμογής των παραπάνω θεσμικών πλαισίων, η μελέτη προτείνει νέες κατευθύνσεις για την αρχιτεκτονική εκπαίδευση με στόχο τη βιωσιμότητα και την ανθεκτικότητα των κοινοτήτων.

‘Πού κατοικούν τα «άγρια» της πόλης: αστικές συμβιώσεις και σχεδιαστικές πρακτικές’

Περδικούρη- Παπαδοπούλου Κατερίνα

Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών Πολυτεχνική Σχολή ΑΠΘ

Στη μυθολογία του μετα-βιομηχανικού καπιταλισμού και του μοντερνισμού, φαίνεται πως η πόλη, ως κατεξοχήν κοινωνικό φαινόμενο, απεικονίζεται συνήθως ως ένας αμιγώς ανθρωπογενής τόπος όπου η φύση έχει εξημερωθεί, μακριά από «το άγριο», δηλαδή την άθικτη φύση. Το άγριο νοείται εννοιολογικά ως κάτι πέρα από εμάς, που πρέπει να εκμεταλλευτούμε ή να προστατεύσουμε. Το αντιθετικό δίπολο πόλη-φύση εξακολουθεί συχνά να αναπαράγεται ακόμη και από κυρίαρχες «πράσινες» προσεγγίσεις για την πόλη. Ωστόσο, η συστηματική αγνόηση της περιβαλλοντικής βάσης της αστικής ζωής μας εμποδίζει να αναγνωρίσουμε υβριδικές ανισότητες και να αντιμετωπίσουμε ακανθώδη προβλήματα εντός πόλεων που θεωρούνται αμιγώς «κοινωνικά» ή «περιβαλλοντικά».

Προκειμένου να φανταστούμε ρεαλιστικά και συμπεριληπτικά σενάρια κατοίκησης των σύγχρονων πόλεων, χρειάζεται να κατανοήσουμε σε βάθος τις ανάγκες και τις σχέσεις μεταξύ όλων των όντων που συμβιώνουν σε αυτές. Η αναγνώριση της διαλεκτικής σχέσης κοινωνίας-φύσης μέσα στην πολυπλοκότητά της καθίσταται όλο και πιο επιτακτική: μπορούμε να δούμε τις πόλεις μας ως υβριδικά προϊόντα διαρκούς φυσιο-κοινωνικού μεταβολισμού, σύνθετα οικοσυστήματα συμβίωσης ειδών. Σε αυτό το πλαίσιο, η εργασία εστιάζει στο παράδειγμα της αστικής συμβίωσης ανθρώπων και πουλιών στην ελληνική πόλη, ως διαδικασία βιολογικών και πολιτισμικών ανταλλαγών. Τα πουλιά αντιπροσωπεύουν ταυτόχρονα τα αόρατα, περιπλανώμενα, ανένταχτα (stray) και τα μη-απαραίτητα-ανθρώπινα (more-than-human) όντα που βιώνουν καθημερινά την πόλη αλλά συνήθως αγνοούνται ή εκτοπίζονται από τις αστικές πολιτικές.

Η προσπάθεια γεφύρωσης της αρχιτεκτονικής με την αστική οικολογία μέσα από τη διεπιστημονική έρευνα στοχεύει στην ανάπτυξη νέων μεθοδολογικών εργαλείων σχεδιασμού. Η έννοια της γνωσιακής ενσυναίσθησης, ως διαδικασία μελέτης και παρατήρησης, μπορεί να μεταφραστεί σε νέες, μη-εξουσιαστικές αρχιτεκτονικές πρακτικές φροντίδας. Με αυτό τον τρόπο, αναζητούμε μορφές σχεδιασμού που αναγνωρίζουν τις αμοιβαίες αλληλεξαρτήσεις και συμβάλλουν στη συγκρότηση δίκαιων, συμπεριληπτικών αστικών οικοσυστημάτων.

‘Η επίδραση του Περιφερειακού Χωροταξικού Πλαισίου Περιφέρειας Πελοποννήσου στην διαμόρφωση της αστικής ταυτότητας της Σπάρτης’

Μανεσιώτη Γεωργία

απόφοιτη τμήματος Αρχιτεκτόνων Μηχανικών Πανεπιστημίου Πατρών (2021), απόφοιτη ΔΠΜΣ «Πολεοδομία και Χωροταξία» Σχολής Αρχιτεκτόνων Μηχανικών Ε.Μ.Π. (2025)"

Η Σπάρτη αποτελεί περιφερειακό αστικό κέντρο, έδρα της Περιφερειακής Ενότητας Λακωνίας και έδρα του Δήμου Σπάρτης. Μέχρι σήμερα, το αστικό κέντρο της Σπάρτης λειτουργεί ως διοικητικό κέντρο, τόσο του νομού, όσο και του δήμου, φιλοξενώντας κυρίως υπηρεσίες. Το πολιτιστικό απόθεμα της Σπάρτης και της ευρύτερης περιοχής διοικητικής επιρροής της, καθώς και ο φυσικός πλούτος δεν έχουν αναδειχθεί σε τέτοιο βαθμό ώστε στο αστικό κέντρο της Σπάρτης να παρατηρείται έντονη δραστηριοποίηση στον τομέα του τουρισμού. Ωστόσο, στο αναθεωρημένο Περιφερειακό Χωροταξικό Πλαίσιο της Περιφέρειας Πελοποννήσου (στο εξής Π.Χ.Π.), (ΦΕΚ 186/Δ/10.04.2025), προβλέπεται (στο άρθρο 13) ως στρατηγική κατεύθυνση χωρικής ανάπτυξης της Π.Ε. Λακωνίας, μεταξύ άλλων, η «ενίσχυση της Σπάρτης ως τουριστικού προορισμού». Πιο συγκεκριμένα, για την Σπάρτη, προτεραιότητα φαίνεται να δίνεται στην ανάπτυξη του πολιτιστικού τουρισμού.

Θέτοντας ως βασικό άξονα ανάλυσης τις παραπάνω αναπτυξιακές κατευθύνσεις και τις θεσμικές προβλέψεις για την άσκηση βιώσιμου πολιτιστικού τουρισμού, στο πλαίσιο της παρούσας εισήγησης, αρχικά, παρατίθενται αναλυτικά οι προβλέψεις του Π.Χ.Π. Περιφέρειας Πελοποννήσου για το αστικό κέντρο της Σπάρτης. Στην συνέχεια, με σκοπό της αποτύπωση της υφιστάμενης κατάστασης ανάπτυξης του τουρισμού στο αστικό κέντρο της Σπάρτης, παρατίθενται στοιχεία σχετικά με τον μόνιμο πληθυσμό, την απασχόληση των κατοίκων, τις υποδομές και ειδικότερα τις υποδομές τουρισμού. Τέλος, παρουσιάζονται δεδομένα για τα εν εξελίξει έργα ανάδειξης του πολιτιστικού αποθέματος της περιοχής. Βασικό σκοπό της εισήγησης, αποτελεί η διερεύνηση της επίδρασης των θεσμικών προβλέψεων χωροταξικού σχεδιασμού στην διαμόρφωση της αστικής ταυτότητας της πόλης της Σπάρτης και της επίδρασής τους στην καθημερινότητα των κατοίκων της.

>> Συντονισμός Συζητήσεων: Χριστίνα Γκέκα

12.00-12.45

keynote II, Αμφιθέατρο

Θάνος Ανδρίτσος

‘Βιώσιμες πόλεις σε ένα κόσμο γεμάτο θάνατο. Διαδρομές των αστικών πολιτικών από την οικονομική κρίση, στην πανδημία και τον πόλεμο’

Ο Θάνος Ανδρίτσος είναι αρχιτέκτονας του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας, με μεταπτυχιακές σπουδές Πολεοδομίας και Χωροταξίας στο Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο, όπου και εκπονεί διδακτορική διατριβή για τις πολιτικές και εφαρμογές της «βιώσιμης αστικής ανάπτυξης». Εργάζεται επί σειρά ετών σε ερευνητικά προγράμματα καθώς και σε έργα χωρικού σχεδιασμού, αστικής ανάπτυξης, πολεοδομικής νομοθεσίας και συμμετοχικού σχεδιασμού. Είναι ιδρυτικό μέλος των διεπιστημονικών κοινοτήτων Commonsprace και Participatory Lab. Έχει συγγράψει ή συνεπιμεληθεί τα έργα «Συμμετοχικός σχεδιασμός: Πόλη, περιβάλλον και κλιματική αλλαγή», «Βιώσιμη αστική ανάπτυξη: Ποιος ο ρόλος των πολιτών;» και «Συμμετοχικός δημοτικός προϋπολογισμός», καθώς και σειρά άρθρων σε συλλογικούς τόμους, περιοδικά και εφημερίδες.

Ιδιωτικοποιήσεις Και Κοινοί Πόροι, Αμφιθέατρο

15.00-16.30 (90')

‘Συλλογικό ψηφιδωτό: μια προεικονιστική διεκδίκηση του δημόσιου χώρου’

Αϊλαμάκη Ιωάννα, Κακάβα Ευαγγελίνα

Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών ΑΠΘ

Τμήμα Ψυχολογίας ΑΠΘ

Μια συχνή αδυναμία των σύγχρονων πόλεων είναι η απουσία πραγματικά δημόσιου χώρου και ο ετεροκαθορισμός του χώρου που θεωρητικά είναι "κοινός". Πιο συγκεκριμένα, παρατηρούμε διάφορους μουντούς και βαρετούς δημόσιους χώρους που αποκλείουν την συνύπαρξη κοινωνικών ομάδων, μέσα σε μια καθημερινότητα ζωνοποίησης περιοχών, κρατικής επίβλεψης και μιας σειράς ιεραρχικών σχέσεων που επηρεάζει κάθε πτυχή της ζωής, ιδιωτικής ή δημόσιας.

Επίσης, η αρχιτεκτονική των δημοσίων χώρων είναι συχνά προγραμματική και υποδεικνύεται από ιδιωτικά οικονομικά συμφέροντα. Για ποια σώματα είναι σχεδιασμένοι οι κατά τα άλλα κοινοί χώροι και πώς τα άτομα αυτά οφείλουν να υπάρχουν και να δρουν; Στο πλαίσιο λοιπόν πολλαπλών και αλληλένδετων ά/έμμεσων καταπιέσεων, είναι σημαντική η διεκδίκηση των δημοσίων χώρων από μη προνομιούχα σώματα και η ορατότητα τους σε αυτούς.

Ο πολιτικός (και όχι μόνο) όρος προεικόνιση αφορά μία πρακτική/ ιδεολογία που εφαρμόζεται σε ακτιβιστικές δράσεις που ξεκινούν από τα κάτω και ταυτίζει κατά κάποιο τρόπο τα μέσα με τους σκοπούς. Έτσι, οι συλλογικές δράσεις που αποβλέπουν σε ένα ευρύτερο όραμα αποτελούν και τον τρόπο με τον οποίο αυτό προσεγγίζεται στο τώρα, παρά τους συνυπάρχοντες περιορισμούς. Με βάση την οπτική αυτή, πολλές συλλογικότητες επενδύουν στην ανάπτυξη εναλλακτικών μορφών οργάνωσης της κοινωνικής ζωής, επαναδιεκδικώντας τον δημόσιο χώρο. Έτσι, εγκαταλειμμένοι κλειστοί ή ανοιχτοί χώροι μετατρέπονται σε καταλήψεις, πολυσυλλεκτικούς χώρους αντίστασης/ επικοινωνίας/ φροντίδας, που λειτουργούν ως αντίβαρο της τάσης για ιδιωτικοποίηση και αποκλεισμό.

Υπό αυτό το αξιακό και υλοποιητικό πρίσμα, οραματιζόμαστε μία "φαντασική κατάληψη" ως την πιο ανοιχτή, ελεύθερη και συμπεριληπτική μορφή δημόσιου χώρου, που θα μεταφέρει το ανθρώπινο στοιχείο στην σφαίρα του δημόσιου και πολιτικού.

Γιατί η πόλη αποτελεί ένα παλίμψηστο χώρων, χρήσεων και σωμάτων. Ένα ψηφιδωτό. Όταν λοιπόν στην πόλη σπάει ένα τζάμι, ας μην αντιμετωπίζουμε το σπάσιμο αυτό ως φυσικό και ανεπανόρθωτο, αλλά ας μαζέψουμε τα κομμάτια από κάτω και ας φτιάξουμε ένα ψηφιδωτό που ταιριάζει σε εμάς!

‘Καταλήψεις ιστορικών κτιρίων και ανατρεπτικές προσεγγίσεις επανάχρησης’

Γεωργίου Μαρία

Αρχιτέκτων Μηχανικός, MSc Προστασία Μνημείων Πολιτισμού Α.Π.Θ., Studio Mneme

Η παρουσίαση αποσκοπεί στη διεύρυνση του διαλόγου πάνω στην εδραιωμένη θεώρηση σε ζητήματα επανάχρησης ιστορικών κτιρίων στο αστικό περιβάλλον. Σύμφωνα με την επίσημη πρακτική, στην επανάχρηση ακίνητων μνημείων, προβλέπεται η ένταξη "συμβατών" χρήσεων (συνήθως πολιτιστικές ή μουσειακές). Η διαχείριση της πολιτιστικής κληρονομιάς στρέφεται αυξανόμενα στην κατεύθυνση της αντιμετώπισης της ως παράγοντας κεφαλαιοποίησης, μέσω πρακτικών που εστιάζουν την διόγκωση της δυνατότητας τουριστικής ή επιχειρηματικής εκμετάλλευσης. Ταυτόχρονα, ο εδραιωμένος διάλογος των επαγγελματιών του κλάδου της αποκατάστασης, περιλαμβάνει τη χρήση όρων όπως "εξυγίανση" των μνημείων για την "απόδοση τους στις μελλοντικές γενιές", ακολουθώντας κατά κόρον έναν σχεδιασμό από τα πάνω: Οι ειδικοί παράγουν ένα νόημα προς κατανάλωση από τον επισκέπτη, το οποίο συχνά ικανοποιεί το τουριστικό βλέμμα ή εξυπηρετεί ορισμένες προνομιούχες ατζέντες. Έτσι, συγκεκριμένες κοινωνικές ομάδες αποσυνδέονται από την ενεργή χρήση χώρων πολιτιστικής σημασίας, ενώ αυτοί παύουν να καθίστανται αντικείμενο διαρκούς αλληλεπίδρασης, μετασχηματισμού και επαναπροσδιορισμού – και τελικά εγγραφής ενός νέου, ζωντανού ίχνους της ιστορίας.

Οι αυτοοργανωμένοι χώροι (καταλήψεις) αποτελούν κατεξοχήν παράδειγμα «ανατρεπτικών» προσεγγίσεων σε ιστορικά κτίρια που λειτουργούν ως χώροι αντίστασης. Αναδεικνύονται έτσι σε πεδίο αναστοχασμού όσον αφορά την κυρίαρχη θεώρηση, καθώς λειτουργούν ως πυρήνες κοινωνικής συναναστροφής και συμμετοχικής διαχείρισης (σημεία συνάντησης, χώροι πολιτισμού, αθλητισμού, ψυχαγωγίας κ.ά.). Υποστηρίζεται ότι οι χρήσεις που έχουν ενταχθεί σε αυτοοργανωμένους χώρους, αντικατοπτρίζουν τις ανάγκες της εκάστοτε τοπικής κοινωνίας, η οποία αξιοποιεί εγκαταλειμμένα κτίρια με ευρηματικούς τρόπους, μετασχηματίζοντας τα σε πηγαίους χώρους έκφρασης αναγκών της κοινότητας. Στο πλαίσιο αυτό, θα αναδειχθεί ο ρόλος που επιτελούν στη σύγχρονη αστική πραγματικότητα για τις τοπικές κοινότητες και τις ευάλωτες

κοινωνικές ομάδες. Μέσα από παραδείγματα πεδίου, θα επιχειρηθεί μια συζήτηση αναφορικά με το πόσο “καταστροφικές” είναι οι καταλήψεις για τα ήδη εγκαταλελειμμένα ιστορικά κτίρια. Τελικά, θα αναζητηθεί ποιο είναι το υπό προστασία αντικείμενο που τίθεται στο επίκεντρο: η υπόσταση των μνημείων ή των κοινωνικών και πολιτισμικών διεργασιών που τα νοηματοδοτούν.

‘Σχεδιαζ(ώ)ντας στη στεγαστική και κοινωνική ανισότητα στην Ελλάδα της κρίσης’

Φλαμπούρης Πέτρος

Αρχιτέκτονας μηχανικός, (MUTUAL ARCHITECTURE COLLECTIVE, AASAlab AMKE) υποψ. Διδάκτ. (Πανεπ. Θεσσαλίας, TAM)

Η εισήγηση πραγματεύεται τη στεγαστική κρίση στην Ελλάδα του 2025 ως προϊόν ταξικής πολιτικής και θεσμικής υποχώρησης του δημόσιου χαρακτήρα της κατοικίας. Βασιζόμενη σε επίσημα στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ για την κατακόρυφη πτώση της οικοδομικής δραστηριότητας, την έκθεση του δικτύου E-Real Estates για την απόσυρση προσιτών κατοικιών από την αγορά, και τις διαπιστώσεις της FEANTSA, που κατατάσσει την Ελλάδα ως τη χώρα με τη μεγαλύτερη στεγαστική επιβάρυνση στην Ευρώπη (28,5% των νοικοκυριών δαπανούν πάνω από το 40% του εισοδήματός τους για στέγαση), το κείμενο καταγράφει μια συνθήκη αποκλεισμού, ταξικής αναδιάρθρωσης του χώρου και βίαιης αναδιανομής της κατοικίας. Η απορρύθμιση μέσω αποφάσεων όπως εκείνη του ΣΤΕ (Δεκέμβριος 2024), η υποκατάσταση της κοινωνικής κατοικίας από προγράμματα τύπου «Σπίτι μου II», η χρηματοδότηση του real estate μέσω ΕΣΠΑ, και η είσοδος funds και servicers στην αγορά κατοικίας, έχουν μετατρέψει την ιδιοκατοίκηση σε προνόμιο και τη στέγη (και όχι την κατοικία) από δικαίωμα σε επενδυτικό προϊόν.

Μέσα σε αυτή τη συνθήκη, η αρχιτεκτονική πρακτική δεν μπορεί να παραμείνει ουδέτερη: καλείται να επιλέξει ανάμεσα στη συνέχιση της συμμετοχής της σε έργα που ενισχύουν την εμπορευματοποίηση της κατοικίας και την κερδοσκοπία επί του χώρου ή στην ενεργή ένταξή της σε συλλογικές πρακτικές, κινήματα πόλης και μορφές κατοίκησης που διεκδικούν το δικαίωμα στη στέγη ως κοινωνικό αγαθό.

Είναι αναγκαία η επανεξέταση του ρόλου του αρχιτέκτονα, όχι ως τεχνικού εκτελεστή της αγοράς και εφαρμοστή των νομοθεσιών (ενίοτε «τακτοποιητή»), αλλά ως πολιτικού και κοινωνικού υποκειμένου. Αναδεικνύεται η δυνατότητα μιας άλλης αρχιτεκτονικής πρακτικής, η οποία δεν αναπαράγει τις κυρίαρχες σχέσεις εξουσίας στον χώρο, αλλά τις αμφισβητεί ενεργά, σχεδιάζοντας για τις ανάγκες των πολλών και όχι για τις απαιτήσεις της αγοράς, επανατοποθετώντας την αρχιτεκτονική ως πεδίο κοινωνικής ευθύνης και πολιτικής πράξης.

‘Αναθεώρηση της πόλης- προορισμού μέσω του ταξιδιού στην ΕΟ1 / Ε75 μια συζήτηση με αφορμή την διπλωματική «Εικονοστάσεις: πώς να καθυστερήσετε να φτάσετε στον προορισμό σας’

Ζυρπιάδου Κατερίνα, Καλούπη Ισμήνη

Απόφοιτη Τμήματος Αρχιτεκτόνων Μηχανικών Π.Θ.

Απόφοιτη Τμήματος Αρχιτεκτόνων Μηχανικών Π.Θ.

Η σύγχρονη μετακίνηση, μέσα από την επιβολή της ταχύτητας και της λειτουργικότητας, στερείται τη βιωματική της διάσταση και καταλήγει σε μια ομογενοποιημένη, καταναλωτική εμπειρία. Με αφορμή τη διπλωματική εργασία «Εικονοστάσεις: πώς να καθυστερήσετε να φτάσετε στον προορισμό σας», η οποία πραγματεύεται την έννοια του ταξιδιού ως εμπειρία σε αντιπαράθεση με το κυρίαρχο καπιταλιστικό πλαίσιο που το περιορίζει σε μια γρήγορη, επιτελεστική διαδικασία, επιχειρούμε να ανοίξουμε μια συζήτηση για το πώς το ίδιο το ταξίδι μπορεί να μετριάσει την

αντίληψη των πόλεων ως προορισμών και κατ' επέκταση να επηρεάσει φαινόμενα του αστικού περιβάλλοντος.

Η Παλιά Εθνική Οδός αποτελεί το κεντρικό παράδειγμα αυτής της συνθήκης. Η παρακμή της μετά την κατασκευή του νέου αυτοκινητόδρομου, σε συνδυασμό με την εγκαθίδρυση Ιδιωτικών Σ.Ε.Α. (Σταθμών Εξυπηρέτησης Αυτοκινητιστών), ανέδειξε την ιδιωτικοποίηση της μετακίνησης και την απώλεια του δρόμου ως τόπου κοινωνικής αλληλεπίδρασης. Οι ενδιάμεσοι οικισμοί, που άλλοτε τροφοδοτούσαν και τροφοδοτούνταν από τη διαδρομή, παραμερίστηκαν υπέρ μιας πιο γρήγορης αλλά αποστειρωμένης εμπειρίας.

Η εργασία προτείνει την ανάκτηση αυτών των τόπων μέσα από τον σχεδιασμό ενός δικτύου Στάσεων, οι οποίες λειτουργούν ως σημεία αναστοχασμού αλλά και ως κοινόχρηστες, συνεταιριστικές υποδομές. Σε αντίθεση με τα ιδιωτικά Σ.Ε.Α., οι Στάσεις αυτές συγκροτούνται από μικρές επιχειρήσεις και συλλογικές πρακτικές που ανατροφοδοτούν τόσο τον δρόμο όσο και τον ίδιο τον τόπο, ενισχύοντας την κοινωνική, πολιτισμική και οικονομική ζωή των οικισμών.

Σε αστικό επίπεδο, η πρόταση συνδέεται με τις συζητήσεις γύρω από τον εξευγενισμό και την τουριστικοποίηση. Επαναπροσδιορίζοντας την έννοια του ταξιδιού όχι ως κίνηση προς έναν μοναδικό προορισμό –συνήθως το κέντρο μιας πόλης– αλλά ως παραμονή σε ενδιάμεσους τόπους, αναδεικνύεται ένα μοντέλο που αμφισβητεί τη μονοκεντρική λογική, περιορίζει τις πιέσεις υπερσυγκέντρωσης και ενισχύει τη διάχυση της εμπειρίας στον χώρο.

Έτσι, η εργασία προτείνει ένα εναλλακτικό πλαίσιο αντίληψης και σχεδιασμού: ένα δίκτυο που λειτουργεί ταυτόχρονα ως πολιτισμικό εργαλείο, κοινωνική παρέμβαση και αρχιτεκτονική πρακτική, συμβάλλοντας στη διαμόρφωση μιας νέας σχέσης του ταξιδιώτη με τον δρόμο, τον τόπο και την ίδια την πόλη.

‘Σκηνοθετώντας την Παγκόσμια Πόλη της Μεσογείου: Η περίπτωση της Θεσσαλονίκης’

Μπασμπανάς Γιώργος

Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών, ΑΠΘ

Αναφερόμενη στην «νέα» Αθήνα των Ολυμπιακών αγώνων του 2004 η Μαρία Μαντουβάλου υποστηρίζει πως η Παγκοσμιοποίηση είναι και ένας τρόπος κατασκευής μιας εικόνας του κόσμου, δηλαδή μια αφήγηση (και μάλιστα εντελώς δυτική), που ενσωματώνει συγκεκριμένες πολιτικές και κοινωνικές πρακτικές και τόπους, ενώ αποκλείει άλλες (Μαντουβάλου, 2023). Είκοσι χρόνια αργότερα η ανάλυση αυτή παραμένει επίκαιρη σε μια μεσογειακή χώρα όπως η Ελλάδα, που έχει κλονιστεί από αλληπάλληλες τοπικές και παγκόσμιες κρίσεις και έχει βιώσει τις πολιτικές του νεοφιλελευθερισμού. Οι υπερτοπικοί αυτοί πολιτικοί μετασχηματισμοί επηρέασαν συνειδήτα τον Χωρικό σχεδιασμό της χώρας, αρχικά σε θεσμικό επίπεδο και στη συνέχεια στις ίδιες τις ρυθμιστικές χαράξεις. Τα αποτελέσματα αυτών των χαράξεων τα βιώνουμε στις πόλεις μας, άλλοτε με την μορφή πραγματοποιημένων έργων και άλλοτε με την μορφή μιας τεχνητής εικόνας. Οι εικόνες αυτές συχνά κοσμούν κάποιο δημοσίευμα είτε κάποιες αφίσες έξω από εργοτάξια και υπόσχονται μια επένδυση/ανάπλαση «διεθνούς επιπέδου», που θα αναβαθμίσει τον αστικό χώρο και θα συμβάλλει στην βελτίωση της καθημερινότητας στην πόλη.

Στην εξής εισήγηση θα εξετάσουμε τις αστικές και παγκόσμιες γεωγραφίες, καθώς και τις πολιτικές που ξεδιπλώνονται μέσα από αυτές τις εικόνες «αστικής αναβάθμισης». Μέσα από την μελέτη διαφόρων περιόδων όπως την εποχή των Ολυμπιακών στην Αθήνα και τη σημερινή συνθήκη της Θεσσαλονίκης, επιδιώκονται νέοι τρόποι ανάγνωσης και ερμηνείας αυτών των εικόνων, όχι μόνο για την κατανόηση των εγχώριων πολεοδομικών τάσεων της ιδιωτικοποίησης του Χωρικού σχεδιασμού, αλλά και για την συνειδητοποίηση της γενικότερης «χωροχρονικής συμπίεσης» που προκαλείται από παγκόσμια δίκτυα και υπερτοπικά συμφέροντα. Μέσα από το πρίσμα της πολιτικής/θεωρητικής αμφισβήτησης του φαινομένου της παγκοσμιοποίησης, η παρουσίαση

επιχειρεί να αναδείξει τις ανακλιμακώσεις αυτές, που δρουν συχνά, εις βάρος της έννοιας του τόπου, μετατρέποντας έτσι την εμπειρία της Παγκόσμιας Πόλης περισσότερο σε μια κινηματογραφική εμπειρία όπου θεατές από όλο τον κόσμο καταναλώνουν μαζικά ένα υπερθέαμα.

>> Συντονισμός Συζητήσεων: Μαρία Λιάπη

16.30-17.45 (75')

‘Εκτός κάδρου: η αποπολιτικοποίηση των αλανών της Νίκαιας’

Γραφάκου Σωτηρία - Αφροδίτη

Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Η παρούσα εισήγηση επιχειρεί να αναδείξει μια λιγότερο ορατή αλλά ουσιαστική μορφή ιδιωτικοποίησης κοινών πόρων: την εγκατάλειψη και την απουσία θεσμικής μέριμνας. Εστιάζοντας στις αλάνες της Νίκαιας, δημόσιους χώρους χωρίς αρχιτεκτονικό σχεδιασμό αλλά με έντονη κοινωνική χρήση, αξιοποιείται πρωτογενής χωρική έρευνα πεδίου που καταγράφηκε σε προγενέστερη μελέτη. Σε αυτήν αναδείχθηκε η λειτουργία των χώρων ως κοινοί τόποι, παρά τη θεσμική αορατότητά τους.

Η νέα φάση της έρευνας επικεντρώνεται σε μια συγκριτική ανάλυση δύο οικοδομικών τετραγώνων της περιοχής. Το πρώτο, που αποτέλεσε αντικείμενο δημοτικής ανάπλασης, παρουσιάζει πλήρη απουσία κοινωνικής δραστηριότητας· η θεσμική επέμβαση λειτούργησε περισσότερο ως τεχνική διαχείριση παρά ως σχεδιασμός για τον άνθρωπο. Αντίθετα, το δεύτερο, διαμορφωμένο από άτυπες πρωτοβουλίες των κατοίκων, συγκροτείται ως ενεργός κοινός χώρος, φιλοξενώντας καθημερινές πρακτικές και κοινωνικές συναθροίσεις. Η αντιπαράθεση αυτή αναδεικνύει τον τρόπο με τον οποίο η απουσία συμμετοχικού σχεδιασμού οδηγεί στην απαξίωση, ενώ η «από τα κάτω» διεκδίκηση παράγει ζωντανά κοινά.

Η ανάλυση προτείνει ότι η αορατότητα και η εγκατάλειψη δεν αποτελούν απλές παραλείψεις, αλλά μορφές «αρνητικής ιδιωτικοποίησης»: οι χώροι παραμένουν δημόσιοι μόνο κατ' όνομα, ενώ η ουσιαστική τους λειτουργικότητα διαλύεται. Το φαινόμενο συνδέεται με την ταξική και πολιτική ταυτότητα της Νίκαιας, που παραμένει εκτός των κυρίαρχων αφηγημάτων («εξυγίανσης» και «ανάπλασης»). Η εργασία, μέσα από το συνδυασμό εθνογραφικής παρατήρησης και πολιτικής ανάλυσης, αναζητά νέες μεθοδολογικές προσεγγίσεις στην κατανόηση του κοινού χώρου: όχι ως προϊόν επενδυτικών στρατηγικών, αλλά ως ζωντανό πεδίο καθημερινών πρακτικών και συλλογικής επαναδιεκδίκησης.

‘Από την Επιθυμία στην Κατοίκηση: η οριζόντια ιδιοκτησία ως μορφή ζωής’

Ευσταθίου Κωνσταντίνος

Υποψήφιος Διδάκτωρ, Akademie der bildenden Künste Wien

Στο άρθρο του Το πρόβλημα της πολυκατοικίας, που δημοσιεύεται το 1912 στο περιοδικό Αρχιμήδης, ο Ανδρέας Κριεζής προκρίνει τον κτιριακό τύπο της πολυκατοικίας ως τον πλέον κατάλληλο για έναν νέο, ευέλικτο αστικό τρόπο ζωής, σε αντιδιαστολή προς τη μονοκατοικία, η οποία βασίζεται στην οικογενειακή συνοχή και τη διαγενεακή σταθερότητα της παραδοσιακής ζωής. Δεκαεπτά χρόνια αργότερα, ο N. 3741/1929 —ένας από τους πρώτους παγκοσμίως που θεσμοθετούν την οριζόντια ιδιοκτησία— συγκροτεί, σε συνδυασμό με τον πρώτο Γενικό

Οικοδομικό Κανονισμό, ένα ολοκληρωμένο θεσμικό πλαίσιο για την ανάπτυξη αυτού του νέου κτιριακού τύπου.

Η προτεινόμενη ανακοίνωση εστιάζει στον νόμο της οριζόντιας ιδιοκτησίας, διαβάζοντάς τον ως τεχνολογία διαχείρισης και οργάνωσης του αστικού πληθυσμού, επιχειρώντας να αναδείξει εκφάνσεις του που υπερβαίνουν τη λειτουργία του ως εργαλείου εκμετάλλευσης της γης. Η εισαγωγή αυτού του τύπου αυτόνομης και ταυτόχρονα εξαρτώμενης ιδιοκτησίας θεσμοθετεί — στο πλαίσιο της αστικοποίησης — μια νέα κοινωνική μονάδα που δεν βασίζεται πλέον στις σχέσεις συγγένειας, αλλά σε σχέσεις ιδιοκτησίας. Μια κοινότητα με σαφή όρια, οργάνωση και καταστατικό λειτουργίας, που έρχεται να οργανώσει τον πληθυσμό μιας πόλης δομημένης πάνω στη μικροϊδιοκτησία και την αυτοστέγαση.

Η πολυκατοικία του Atelier 66 στην Εμμανουήλ Μπενάκη —όπου οι ιδιοκτήτες λειτούργησαν ως κοινότητα ήδη από τη φάση του σχεδιασμού— εξετάζεται ως ένα ειδικό παράδειγμα εφαρμογής της οριζόντιας ιδιοκτησίας. Αντλώντας από τη σκέψη του Agamben, αναγνωρίζεται μια περίπτωση όπου ο νόμος ανάγεται σε τρόπο ζωής, θολώνοντας τα όρια μεταξύ κανόνα και ζωής και οδηγώντας σε ένα αντιπαράδειγμα πολυκατοικίας.

Προσεγγίζοντας έτσι ένα από τα πιο πολυδημοσιευμένα παραδείγματα κριτικού τοπικισμού, επιχειρώ έναν αναστοχασμό πάνω στα επίδικα του κινήματος, αναζητώντας την αντίσταση στον παγκόσμιο μοντερνισμό όχι στο επίπεδο της φόρμας ή της αναφοράς στην παράδοση, αλλά στο επίπεδο των θεσμών που οργανώνουν την ανάπτυξή του.

‘Ecofolllia: προς μια νέα οικο-παιδαγωγική’

Καρακώστα Γεωργία, Μεταξιώτη Νεφέλη, Τερκενλή Λυδία

Απόφοιτες Αρχιτεκτονικής Σχολής Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης

Οι άνθρωποι, τα ζώα και οι διαφορετικές φωνές που κατοικούν στον αστικό χώρο χαράζουν τα δικά τους αποτυπώματα, πέρα από τον αυστηρά ταξινομημένο χώρο και τις κυρίαρχες αφηγήσεις. Μέσω των ετεροτοπικών αυτών σημείων αντίστασης φανερώνονται τα όχι τόσο ορατά σύμπαντα μίας εν εξελίξει κοινής ζωής.

Το Ecofolllia διερευνά αυτούς τους τόπους μοιράσματος, προτείνοντας μια διαφορετική διαχείριση των κοινών (commons) σε γήπεδα μικρής έως μεσαίας κλίμακας εντός του αστικού ιστού, μέσα από την επανεισαγωγή του άγριου φυσικού στοιχείου (rewilding) και τον σχεδιασμό ειδικών αρχιτεκτονικών εγκαταστάσεων υποστήριξης, του Άλσους και της Κοινότητας που αναπτύσσεται μέσα και γύρω από αυτό.

Ένας από αυτούς τους κοινούς τόπους αποτελεί και το Άλσος Νέας Κρήνης ή αλλιώς «Παλιές Καπναποθήκες» στη Θεσσαλονίκη. Το οικόπεδο αποτελεί έναν από τους λίγους εναπομείναντες ελεύθερους και πράσινους χώρους στον αστικό ιστό, τον οποίο οι κάτοικοι της περιοχής ήδη οικειοποιούνται μέσω ποικίλων επινοητικών παρεμβάσεων.

Στόχος του πρότζεκτ είναι να «ανοίξει», να συντηρήσει και να αποδώσει αυτόν τον χώρο στις διεργασίες της φύσης και παράλληλα να προσφέρει στους κατοίκους της γειτονιάς, αλλά και στους επισκέπτες μη-πειθαρχικές πρακτικές που να περιστρέφονται γύρω από τη γέννηση, τη διαχείριση και τη φροντίδα αυτού του πιλοτικού αστικο-φυσικού οικοσυστήματος.

Το Ecofolllia είναι ένας διεκδικούμενος χώρος για την κοινότητα, ένας ενδιάμεσος τόπος αλληλεπιδράσεων. Υπάρχει κάπου ανάμεσα στο αλλόκοτο και το γήινο, ενώ μπορεί να πολλαπλασιάζεται, εντός των γειτονικών περιοχών της «ομοιότητας». Ένας τόπος που θα πετύχει

ή δεν θα πετύχει αναλόγως τον τρόπο και τον βαθμό συμμετοχής των χρηστών του. Πρόκειται για ένα εγχείρημα πειραματικής και εν τω γίνεσθαι, από-κοινού οικοδιαχείρισης των κοινών προς την κατεύθυνση μίας νέας οικο-παιδαγωγικής.

Με την πάροδο των χρόνων δομείται ένα δίκτυο φυσικών οικολογιών και αρχιτεκτονικής όπου το πρώην ανθρωπογενές περιβάλλον που επανα-διεκδικήθηκε από τους κατοίκους και ανακτήθηκε από τη φύση, θέτει τους σπόρους για τη δημιουργία μιας νέας "natureculture" (Haraway).

‘Συνεταιριστικές προοπτικές για τη στέγαση στην Ελλάδα’

Κισκίνη Ευγενία, Μανωλάκης Γιάννης

Απόφοιτη Τμήματος Αρχιτεκτόνων Μηχανικών, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Απόφοιτος Τμήματος Αρχιτεκτόνων Μηχανικών, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Η εντεινόμενη στεγαστική κρίση, σε παγκόσμιο και εθνικό επίπεδο, καθιστά αναγκαία την αναζήτηση νέων, κοινωνικά δίκαιων και βιώσιμων προσεγγίσεων στη στέγαση, γεγονός που αποτέλεσε το έναυσμα για την παρούσα εισήγηση. Πιο συγκεκριμένα επικεντρώνεται στη δυνατότητα δημιουργίας φορέα μη κερδοσκοπικής κατοικίας, με στόχο την παροχή προσιτής και ποιοτικής στέγης για ευρύτερα κοινωνικά στρώματα. Η ανάλυση βασίζεται σε διεθνή παραδείγματα συνεταιριστικών μοντέλων, προσαρμοσμένα στις ιδιαιτερότητες των ελληνικών πολιτικών και της τοπικής κοινωνίας. Παράλληλα, παρουσιάζονται στοιχεία από έρευνα πεδίου που αφορά ομάδες πολιτών και συλλογικότητες που ασχολούνται με ζητήματα στέγασης. Μέσα από αυτή την ανάλυση, αναδεικνύεται ο ρόλος της κοινωνικής κινητοποίησης στη διαμόρφωση ενός νέου μοντέλου αστικής κατοίκησης, που αξιοποιεί τα κενά κτίρια και επαναπροσδιορίζει τη σχέση των πολιτών με τον χώρο και την πόλη.

>> Συντονισμός Συζητήσεων: Δημήτρης Ψυχογιός

17.45-18.30

keynote III, Αμφιθέατρο

Κώστας Βουρεκάς

‘Η ανάδυση ενός νέου υποδείγματος χωρικής ανάπτυξης μέσα από τις αλλαγές στη νομοθεσία’

Ο Κώστας Βουρεκάς είναι αρχιτέκτονας μηχανικός ΕΜΠ με Μεταπτυχιακό Δίπλωμα Ειδίκευσης στην Πολεοδομία - Χωροταξία. Εκπονεί τη διδακτορική του διατριβή στον τομέα Πολεοδομίας - Χωροταξίας του ΕΜΠ με αντικείμενο τις μεταλλαγές στον χωρικό σχεδιασμό στην Ελλάδα κατά την περίοδο της κρίσης. Διαθέτει επίσης επιστημονικές δημοσιεύσεις, συμμετοχές σε διεθνή και εθνικά πολεοδομικά συνέδρια και επικουρικό διδακτικό έργο στην κατεύθυνση «Πολεοδομία – Χωροταξία» του ΔΠΜΣ «Αρχιτεκτονική – Σχεδιασμός του Χώρου» του ΕΜΠ και αλλού. Διαθέτει επίσης πολυετή επαγγελματική εμπειρία συμμετοχής σε πλήθος πολεοδομικών και περιβαλλοντικών μελετών ευρέως φάσματος. Έχει διατελέσει Γενικός Γραμματέας του Σωματείου Μισθωτών Τεχνικών, μέλος της Διοικούσας Επιτροπής του ΤΕΕ και σήμερα είναι Πρόεδρος του Τμήματος Αττικής του Συλλόγου Αρχιτεκτόνων (ΣΑΔΑΣ-ΠΕΑ).

18.30-20.00 (90')

‘Πολυρυθμικότητα και Δημόσιος Χώρος’

Χριστοδούλου Κορνηλία

Αρχιτέκτονας Μηχανικός

Ποιά είναι η σχέση μεταξύ των ιδιωτικοποιήσεων των δημόσιων χώρων και του ρυθμού των καθημερινών πρακτικών, εστιάζοντας με αυτόν τον τρόπο στον κοινωνικό ρυθμό και τη δυναμική της αστικής ζωής;

Σύμφωνα με τον Λεφεβρ (1992), το ανθρώπινο σώμα λειτουργεί ως πεδίο διασταύρωσης τόσο των φυσικών αλλά και των κοινωνικών ρυθμών. Στο ανθρώπινο σώμα το φυσικό όσο και το κοινωνικό περιβάλλον, αφήνουν τα ίχνη τους υποβάλλοντας συνήθειες, οργανώνοντας ρυθμικότητες στη συμπεριφορά και τις αισθήσεις.

Ο ρυθμός, παρά το ότι υπονοεί την αίσθηση της επανάληψης του όμοιου, βασίζεται στη διάκριση ανάμεσα σε κάτι που προηγήθηκε και κάτι που ακολούθησε, διάκριση που αφορά τη διαφορετική θέση τους στο χρόνο και το χώρο, εντάσσοντας την έννοια της κίνησης στον ορισμό του ρυθμού.

Η ιδιωτικοποίηση των δημόσιων χώρων αλλοιώνει τις χωροχρονικές συνθήκες της καθημερινότητας. Οι ιδιωτικοποιημένοι ή «ημι-δημόσιοι» χώροι δεν είναι πια πεδία ελεύθερης κίνησης, αλλά ελεγχόμενες ρυθμικές επιφάνειες, όπου επιβάλλονται κανόνες συμπεριφοράς, αποκλεισμοί και στρατηγικές επιτήρησης. Λαμβάνοντας υπόψιν τον «ημι-δημόσιο» χώρο ως τον κοινωνικά δημόσιο χώρο, μέσα στον οποίο είναι καθορισμένες οι χρήσεις και κανόνες λειτουργίας, χωρίς να είναι απόλυτα φανερό στον χρήστη. Αυτό έχει ως συνέπεια τη διάσπαση του κοινωνικού ρυθμού και την αντικατάσταση της πολυρυθμικότητας με ρυθμική μονοτονία.

Η θεωρητική έννοια της πολυρυθμικότητας ως συνθήκη συνύπαρξης διαφορετικών ρυθμών σε κοινό χωροχρονικό πλαίσιο, βρίσκεται στο επίκεντρο. Η κοινωνία δεν συγκροτείται μέσα από έναν ενιαίο ρυθμό, αλλά από τη δυναμική και συχνά συγκρουσιακή συσχέτιση ρυθμών.

Το κοινωνικό σώμα φέρει τον ρυθμό από μόνο του. Ο φυσικός και κοινωνικός τόπος επηρεάζουν-διαμορφώνουν-μετατρέπουν τον κοινωνικό ρυθμό ανάλογα με την χρήση την οποία ενσωματώνουν.

Τελικά, μέσα από τη ρήξη που επιφέρει στον κοινωνικό ρυθμό ζωής η ιδιωτικοποίηση του δημόσιου χώρου, το ανθρωπογενές τοπίο και το κοινωνικό σώμα συν διαμορφώνουν τον κοινωνικό ρυθμό.

‘Πόλη σε παύση: οι αδρανείς τόποι της καθημερινότητας’

Νίκας Ιωάννης

Τμήμα Αρχιτεκτονών Μηχανικών, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Περπατώντας στα «ευνοημένα», βόρεια προάστια της Αθήνας, βιώσαμε ένα παράδοξο που εύκολα αναγνωρίζεται, δύσκολα κατανοείται: ενώ ο αστικός ιστός διευρύνεται διαρκώς προς τους πρόποδες των περιβαλλόντων βουνών, ο κοινός και δημόσιος χώρος ολοένα υποχωρεί. Ήδη με μια πρώτη ματιά φαίνεται η ασαφής μετάβαση μεταξύ δημόσιου και ιδιωτικού να εμπεριέχει μορφές χωρικού αποκλεισμού και ατομιστικής οικειοποίησής του. Οπότε μπορούμε με αυτόν τον τρόπο να αρχίσουμε να σχηματίζουμε ερωτήματα που θα επεκτείνουν την κατανόηση των αιτιών της υποχώρησης αυτής.

Φαίνεται πως το ενδιαφέρον εγείρουν οι ενδιάμεσες ζώνες-χώροι, τα σημεία εκείνα στην πόλη που δεν προσδιορίζονται με σαφήνεια ως προς την ιδιωτικότητα τους ή μη. Περιφραγμένα πράσινα σημεία, δρόμοι που καταλήγουν σε αδιέξοδο, ατελείωτες πυλωτές, αποκλεισμένες από καταστήματα και τραπεζοκαθίσματα διαδρομές είναι κάποια από τα παραδείγματα των χώρων αυτών. Στην προκειμένη δεν εστιάζουμε τόσο στη νομική ή θεσμική βία-επιβολή, αλλά σε σχεδιασμούς και καθημερινές επιλογές που παρουσιάζουν την τάση για συγκέντρωση ελέγχου αλλά και για ιδιωτέυση.

Ως προς την προσέγγιση, η πολυαισθητηριακή παρατήρηση και η φωτογραφική αποτύπωση είναι τα κύρια μέσα για να γίνει πρακτική, εις βάθος κατανόηση της εμπειρίας του χώρου όχι τόσο ως προς τη λειτουργικότητα καθαυτή, όσο ως προς την πρόσβαση και την καθημερινή χρήση σε σχέση με την υπόλοιπη πόλη.

Συνοψίζοντας, στόχος της παρούσας εισήγησης είναι να διευρυνθεί η συζήτηση, ώστε να επανεξεταστεί ο ορισμός του δημόσιου και κοινού χώρου στις επεκτεινόμενες πόλεις, ως μια ανθρώπινη, καθημερινή εμπειρία. Στις περιοχές όπου η ιδιοκτησία συχνά επιβάλλεται και η οικοδομική ανάπτυξη θεωρείται κοινωνική ευδοκίμηση, διαμορφώνονται τελικά τα κεντρικά ερωτήματα:

- Τι σημαίνει κοινός και δημόσιος χώρος και με ποιους όρους υφίσταται και λειτουργεί στη σύγχρονη πόλη;
- Ποιες είναι οι συνθήκες που συμβάλλουν στη σταδιακή απαλοιφή του από το καθημερινό περιβάλλον και την ανθρώπινη-κοινωνική εμπειρία;
- Υπάρχουν και ποιοι είναι οι τρόποι ώστε οι ενδιάμεσοι-ασαφείς αυτοί χώροι να μην παραμένουν αδρανείς και μη προσβάσιμοι, αλλά να ανακτώνται από και προς τους πολίτες ως καθημερινή εμπειρία;

Αρωγοί στην κατανόηση του όρου «κοινός χώρος» υπήρξαν ο Lefebvre και ο Foucault, οι οποίοι μας δίνουν τη δυνατότητα να μιλήσουμε για το ποιοι βιώνουν, χρησιμοποιούν ή αποκλείονται από τον δημόσιο χώρο αλλά και για τον βαθμό που ο δημόσιος χώρος υποκύπτει σε τρόπους πειθάρχησης και ελέγχου μέσα από σιωπηλούς μηχανισμούς εξοστρακισμού. Τέλος, ο Σταύρος Σταυρίδης μιλάει για την συμβολική σχέση με τον χώρο, καθώς και τις συνθήκες και την εκμετάλλευση των σχέσεων αυτών.

‘Οι αισθητικές πρακτικές του κεφαλαίου ως μέσον διάδοσης του αισθητού’

Μπίνιος Μιχαήλ

"ΔΠΜΣ "Ερευνα στην Αρχιτεκτονική: Σχεδιασμός – Χώρος – Πολιτισμός", 2024

Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών, Πανεπιστήμιο Πατρών, 2022

Η προτεινόμενη εισήγηση επιχειρεί να διαβάσει το αστικό τοπίο μέσα από τις αισθητικές πρακτικές που έχουν διαμορφώσει τη σύγχρονη εικόνα του, εκκινώντας από τις αναλύσεις του J. Rancière για τη δυναμική σχέση μεταξύ αισθητικής και πολιτικής. Η διάδοση του αισθητού, σε αυτό το πλαίσιο, νοείται ως το αντιληπτικό σύστημα που ορίζει την θεμιτή και το σύγχρονα 'καλαίσθητη' εικόνα της πόλης, έχοντας τη δυναμική να μεταβάλλει και να θέτει το στάνταρτ αισθητικό αποτύπωμα, καθώς και να ορίζει τι αντιμάχεται και τι συνάδει με αυτό, ελέγχοντας παράλληλα το ποια υποκείμενα έχουν δικαίωμα συμμετοχής σε αυτό.

Αν αποδεχτούμε πως αυτό το νοητό στάνταρτ αποτελεί τον μέσο όρο κρίσης του επιθυμητού και του 'καλαίσθητου', η σύγχρονη πόλη αναδύεται ως ένα κατακερματισμένο σύστημα αστικών θύλακων, μέσα στους οποίους η επικρατούσα αισθητική αναπαράγεται, απορρίπτεται, αγνοείται ή καταπολεμείται. Οι όροι που απαρτίζουν το συγκεκριμένο αισθητικό αποτύπωμα και το καθιστούν αντιληπτό συντάσσουν μια ενιαία γλώσσα προς ανάλυση που χρησιμοποιείται, σε επίπεδο σημαινόντων, για την δόμηση του υλικού περιβάλλοντος με τους όρους του κεφαλαίου, και σε επίπεδο σημαινομένων, για την επίκληση αισθητικών ποιοτήτων που ιστορικά αποδίδουν κύρος, και παράλληλα νομιμοποιούν πολιτικές μέσα στις οποίες επιστρατεύονται. Τα σημαινόμενα αυτά αποκαλύπτουν τους εσωτερικούς κανόνες του είδους του αισθητού, καθώς και τους τρόπους που αξιακά συστήματα αποδίδουν πολιτικές λειτουργίες σε μορφές, μέσω της εργαλειοποίησης του αισθητικού συστήματος.

Η εισήγηση εστιάζει σε συγκεκριμένα παραδείγματα μεγάλων αστικών παρεμβάσεων στο αστικό τοπίο της Αθήνας, με βασικές υποθέσεις μελέτης τα 'The Ellinikon Project', 'One Athens', και 'Oxygen', λόγω της ικανότητάς τους να οριοθετούν έναν επιθυμητό τρόπο ζωής, μέσα από την ενσωμάτωση στρατηγικών διαφήμισης, σχεδιασμού, και αισθητικής προβολής. Αναλύεται το αισθητικό αποτύπωμα που προτείνουν ως πρότυπο μέσα από την ιστορικά φορτισμένη γλώσσα που συντάσσουν, καθώς και τα μέσα που χρησιμοποιούν προς προβολή τους.

‘Επί της Λεωφόρου Αλεξάνδρας, αναζητήσεις του δημόσιου χώρου στη νεοελληνική πόλη’

Κωλέτσης Ευάγγελος

Μεταπτυχιακός φοιτητής, Σχολή Αρχιτεκτόνων Μηχανικών Πολυτεχνείου Κρήτης

Η ανακοίνωση θα επιχειρήσει να προσεγγίσει το ζήτημα της λειτουργίας και της πρόσληψης του δημόσιου χώρου στη σύγχρονη ελληνική πόλη, εστιάζοντας στην περιοχή της Λεωφόρου Αλεξάνδρας. Η διαφαινόμενη μεταφορά του γηπέδου, μέσω της λεγόμενης «διπλής ανάπλασης», έχει τα τελευταία χρόνια πυροδοτήσει μια σειρά top-down αναφορών και σχεδιασμών που συχνά μετατρέπουν μια σπάνια δυνατότητα ανάκτησης δημόσιου χώρου, σε πολιτική επικοινωνία. Οι ιστορίες, οι σχεδιασμοί, τα κείμενα και οι πολιτικές για την περιοχή θα αποτελέσουν το αντικείμενο της έρευνας.

Η εργασία εκκινεί με μια σύντομη ιστορική αναφορά στην περιοχή. Η αναφορά αυτή τονίζει την πολυδιάστατη παρουσία του γηπέδου σε ένα περιβάλλον αστικών παραθεμάτων. Από τα μπασκετάκια της οδού Τσόχα έως τις μοντέρνες πολεοδομήσεις των προσφυγικών και την σκιά της ΓΑΔΑ, το γήπεδο αποτελεί μέρος ενός αστικού κολλάζ. Ακόμη μια κοντινή ματιά στην ίδια την αρχιτεκτονική του δομή μας προδίδει πως ούτε αυτό είναι ενιαίο. Έχει χτιστεί σε σειρά οικοδομικών φάσεων και έχει διαχρονικά στεγάσει ένα σύνθετο κτιριολογικό πρόγραμμα. Η πολλαπλότητα αυτή το μετατρέπει σε ισχυρό στοιχείο της συλλογικής μνήμης, έναν αστικό πυκνωτή με σαφή στοιχεία δημόσιου κτηρίου. Η σχεδιαζόμενη μεταφορά, για πρακτικούς κυρίως λόγους, μπορεί να αποτελέσει μια αφορμή ή επικράτεια του γηπέδου από χώρος της συλλογικής μνήμης να γίνει κοινός τόπος, να αποδοθεί δηλαδή στο σύνολο της κοινότητας ως αστικός δημόσιος χώρος μέσα από αρχιτεκτονικούς χειρισμούς που δεν θα διαγράψουν το ιστορικό του αποτύπωμα. Αντίθετα, προσεγγίσεις που βλέπουν τον δημόσιο χώρο μόνο ως αναπτυξιακό εργαλείο ή ουδέτερα, αποκλειστικά με τεχνικούς και περιβαλλοντικούς όρους, αφαιρεί από αυτόν την πολυπλοκότητα και τη σύνδεση με την κοινωνία.

Σύμφωνα με την έρευνα, οι προσεγγίσεις αυτές εμφανίζονται κυρίαρχες στον θεσμικό, δημοσιογραφικό, αλλά και σε έναν απλοϊκό «κοινό περί πόλεως» λόγο, και σε αυτή την περίπτωση. Η εργασία καταλήγει παραθέτοντας ενδεικτικές, αστικές και αρχιτεκτονικές, επιλύσεις για την περιοχή από τη διπλωματική εργασία του γράφοντα.

‘Ανθεκτικότητα στα υπόλοιπα μιας επισφαλούς πόλης’

Βάκα Κατερίνα

Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Με τη σημερινή συνθήκη της περιβαλλοντικής απορρύθμισης και του κοινωνικο-οικολογικού κλυδωνισμού, η οποία επιτείνει το αίσθημα της επισφάλειας στον αστικό χώρο, τίθενται ερωτήματα. Πώς η αρχιτεκτονική μπορεί να επαναπροσδιορίσει τον ρόλο της; Πώς μπορεί να επανακαθορίσει άρδην το πώς, πού και από ποιον κατοικείται η πόλη; Έτσι, η έννοια της ανθεκτικότητας έρχεται να απαντήσει σε αυτά τα ερωτήματα. Ο όρος αυτός οφείλει να επανεξεταστεί ως ζήτημα χωρικής δικαιοσύνης, δηλαδή να νοηθεί ως χωρικό και πολιτικό δικαίωμα

– το δικαίωμα του ανθρώπου να ανήκει, να συνυπάρχει και να νοηματοδοτεί τον χώρο ακόμη και εντός κρίσης.

Εστιάζοντας στον αστικό ιστό γίνεται αντιληπτό πως η θεωρητική προβληματική βρίσκει απάντηση μέσα από την ανάλυση χώρων που συχνά αντιμετωπίζονται ως το υπόλοιπο του αστικού ιστού. Οι χώροι αυτοί, οι αστικές νησίδες – πάρκα τσέπης, αδόμητα οικόπεδα, κομμένα ρέματα, ενδιάμεσες ζώνες – φανερώνουν την επισφάλεια της πόλης και αποτυπώνουν τις αστοχίες του κυρίαρχου σχεδιασμού. Οι χωρικές ανισότητες, η περιβαλλοντική τρωτότητα και η απουσία συνεκτικών στρατηγικών διαχείρισης είναι προβλήματα που χαρακτηρίζουν τα «υπολείμματα» του αστικού ιστού. Την ίδια στιγμή, όμως, λόγω του ακαθόριστου χαρακτήρα τους αποτελούν έναν λευκό καμβά λειτουργιών και πειραματισμού. Ένα πεδίο όπου η επισφάλεια της πόλης έχει τη δυνατότητα μετασχηματισμού και τη δυνατότητα διερεύνησης της ανθεκτικότητας ως δικαιώματος.

Η μελέτη, λοιπόν, των αστικών νησίδων – των παραδειγμάτων χωρικής μικροαντίστασης – αναδεικνύει πως οι χώροι που αρχικά εμφανίζονται ως περιθωριακά «υπόλοιπα» μπορούν να αποτελέσουν κομβικά σημεία για την επανανοηματοδότηση της ίδιας της έννοιας της ανθεκτικότητας. Η μετατροπή των χώρων αυτών σε τόπους οικολογικής αποκατάστασης και συλλογικής εμπειρίας υποδηλώνει ότι η ανθεκτικότητα δεν αποτελεί μόνο τεχνική πρακτική, αλλά είναι κυρίως πολιτικό και κοινωνικό διακύβευμα. Οι αστικές νησίδες, πλέον, μετατρέπονται σε δυναμικά εργαστήρια ανθεκτικότητας και χωρικής δικαιοσύνης, όπου η αρχιτεκτονική έχει τη δυνατότητα να επανακαθορίσει την κατοίκηση υπό το πρίσμα της περιβαλλοντικής επισφάλειας.

>> Συντονισμός Συζητήσεων: Πέτρος Φλαμπούρης

20.00-20.45

keynote IV, Αμφιθέατρο

Χρήστος Φιλιππίδης

‘Πολε(μ)οδομία: Στρατιωτικοί στοχασμοί πάνω στις σύγχρονες πόλεις’

Ο Χρήστος Φιλιππίδης είναι ανεξάρτητος ερευνητής με ερευνητικό υπόβαθρο στις αστικές σπουδές και την αστική γεωπολιτική. Τα τελευταία χρόνια διεξάγει κριτική έρευνα πάνω σε ζητήματα που σχετίζονται με την ασφαλειοποίηση και τη στρατιωτικοποίηση των πόλεων, με ιδιαίτερη εστίαση στις θεωρίες και τις πρακτικές της αντιεξέγερσης. Επίσης διδάσκει.

20.45-21.15 (30’)

Round table + QnA

Κυριακή 9 Νοεμβρίου

Αμφιθέατρο

Ορατότητα Και Διεκδίκηση, Αμφιθέατρο

10.00 – 11.30 (90')

‘Μνήμες & αφηγήσεις: το πάρκο της διεκδίκησης’

Καρακίτσου Βασιλική

Απόφοιτη Τμήματος Αρχιτεκτόνων Μηχανικών, ΑΠΘ

Ο χώρος της πόλης είναι ένα πεδίο δυναμικό, εξουσίας και διεκδίκησης, συμβάλλει ενεργά στην υποδοχή δράσεων και περιβάλλει το άτομο με τρόπο μόνιμο.

Το άτομο, κατανέμει στο χώρο δραστηριότητες, συναντά, συγκρούεται, προσανατολίζεται.

Αποθηκεύει τις μνήμες του - συλλογικές και ατομικές - σε τόπους απλούς και καθημερινούς, σε καταστήματα πάρκα και διαδρομές. Έτσι, η πόλη φέρει την μνήμη, και μέσα από τις σχισμές της την εκπέμπει, την υπαινίσσεται, και αν βρει πρόσφορο έδαφος την αναδεικνύει.

Όμως, για να βρεθεί το έδαφος αυτό, αναγκαίο είναι να μπορεί να εξασκηθεί το δικαίωμα στην πόλη, από όσους την κατοικούν.

Το δικαίωμα αυτό, δεν περιορίζεται απλώς στην ελεύθερη και ίση πρόσβαση στο δημόσιο χώρο, αλλά στο να μπορούν όλοι να τον βιώνουν εξίσου ορατοί.

Ο συμμετοχικός σχεδιασμός, που παραμένει περιορισμένος στον ελληνικό αστικό χώρο, αποτελεί μέσο ενσωμάτωσης των βιωμάτων και των αξιών των κατοίκων στη δημιουργία συμπεριληπτικών δημόσιων και κοινών χώρων. Επιτρέπει στις συλλογικές μνήμες και στο κοινό βίωμα να νοηματοδοτούν το χώρο, με στοιχεία που εντείνουν την συλλογικότητα.

Εστιάζοντας στο παράδειγμα του Αυτοδιαχειριζόμενου Πάρκου Ναυαρίνου στα Εξάρχεια, γίνεται κατανοητό γιατί είναι τόσο σημαντικό το να μη καταπατάται το δικαίωμα στην πόλη αλλά αντ' αυτού να εισακούεται.

Σε σκηνές έντασης, η κοινότητα φύτεψε το πρώτο δέντρο και μαζί του άνθισε και η σκέψη πως μπορεί πράγματι να παραχθεί χώρος κοινός, εφόσον υπάρχει συλλογική προσπάθεια και ενότητα.

Πως λοιπόν ένα πάρκινγκ μετατράπηκε σε πάρκο και ταυτόχρονα σε σύμβολο διεκδίκησης;

‘Από τον ενδιάμεσο χώρο στα αστικά κοινά: Μια μεθοδολογία συμμετοχικού σχεδιασμού’

Καρβουνιάρης Κωνσταντίνος, Ραϊκίδου Ευαγγελία

UPC-ETSAB

Οι πόλεις συγκροτούνται ως πεδία διαρκούς διαπραγμάτευσης μεταξύ αντιτιθέμενων ιδεολογικών και οικονομικών δυνάμεων. Η αυξανόμενη εμπορευματοποίηση του χώρου και η κατασταλτική διαχείριση των συλλογικών εκφράσεων έχουν επιταχύνει την αποδόμηση του ελεύθερου δημόσιου χώρου ως πεδίου συνάντησης και πολιτικής πράξης. Στο μεταίχμιο αυτής

της συνθήκης, αναδύεται η ανάγκη όχι μόνο για επαναδιεκδίκηση, αλλά και για αναζήτηση νέων μορφών αστικών κοινών.

Η έρευνα εστιάζει σε αστικούς μεθοριακούς χώρους, χωρικές ζώνες που ενσαρκώνουν την έννοια του “ενδιάμεσου” και του αστικού κενού ως δυνητικούς χώρους προς διεκδίκηση. Οι χώροι αυτοί, συχνά ακαθόριστοι, διαφεύγουν των αυστηρών κατηγοριοποιήσεων, και έτσι εν δυνάμει φιλοξενούν πολιτικές πρακτικές οικειοποίησης, συνύπαρξης και αμφισβήτησης.

Η Λευκωσία, ως η τελευταία διχοτομημένη πρωτεύουσα της Ευρώπης, αποτελεί εργαστήριο διερεύνησης αυτών των δυνατοτήτων. Η Πράσινη Γραμμή, τόπος υλικού και συμβολικού διαχωρισμού, επανανοηματοδοτείται εδώ ως δυνητικός τόπος κοινών. Η έρευνα εμπνέεται από το κίνημα του 2011 που κατέλαβε τμήμα της Πράσινης Γραμμής, αποκαλύπτοντας την πολιτική δυναμική της συγκεκριμένης χωρικής ρωγμής.

Πάνω στο συγκεκριμένο συγκείμενο διερευνάται και αναπτύσσεται μια υποθετική μεθοδολογία συμμετοχικού σχεδιασμού ως εργαλείο διεκδίκησης τέτοιων αμφισβητούμενων χώρων. Η συγκεκριμένη μεθοδολογία διαρθρώνεται σε τρεις αλληλένδετους άξονες:

1. Αναγνώριση του χωρικού συστήματος: αποτύπωση και ανάλυση των υλικών, κοινωνικών και συμβολικών στρωμάτων της περιοχής.
2. Συλλογική συν-διαμόρφωση: οριζόντια διαδικασία συνελεύσεων που ενδυναμώνει την τοπική κοινότητα ως ενεργό υποκείμενο σχεδιασμού. Η συγκεκριμένη διαδικασία στα πλαίσια της έρευνας παίρνει την μορφή ενός επιτραπέζιου παιχνιδιού ως πειραματικό εργαλείο προσομοίωσης της διαδικασίας.
3. Ανάπτυξη διαδικασιών κατασκευής των κοινών

Η συγκεκριμένη έρευνα εστιάζει κυρίως στους 2 πρώτους άξονες. Μέσα από αυτήν την προσέγγιση, ο ενδιάμεσος χώρος αντιμετωπίζεται ως χωρικό ρήγμα και διαφιλονικούμενος χώρος, όπου η αρχιτεκτονική και οι συμμετοχικές διαδικασίες λειτουργούν ως διαμεσολαβητές κοινωνικών και πολιτικών μετασχηματισμών και μέσα διεκδίκησης και ορατότητας στην σύγχρονη πόλη.

‘Η περιπλάνηση ως μέσο επανοικειοποίησης και διεκδίκησης του αστικού χώρου’

Κυριαζή Αιμιλία

Σχολή Αρχιτεκτόνων Μηχανικών, Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο

Η πρακτική της περιπλάνησης, που υιοθετήθηκε από καλλιτεχνικές και ριζοσπαστικές ομάδες του προηγούμενου αιώνα, αποτελεί ένα κράμα περιπάτου, παρατήρησης και παιγνιώδους δράσης στον αστικό χώρο. Ο περιπλανώμενος, απαλλαγμένος από προορισμό και χρονικούς περιορισμούς, αποδεσμεύεται από τους περισπασμούς της καθημερινότητας, χάνεται στην πόλη, αποστασιοποιείται από το πλήθος και παρατηρεί τα αστικά δρώμενα. Μέσα από αυτή τη διαδικασία, απελευθερώνεται από τα επιβαλλόμενα πρότυπα συμπεριφοράς και κίνησης, «διαβάζει» και χαρτογραφεί εκ νέου την πόλη μέσα από το περπάτημα και τις εμπειρίες του, επαναπροσδιορίζοντας την σχέση του μαζί της και διαμορφώνοντας ένα αστικό βίωμα υπό νέους όρους. Στο αστικό περιβάλλον των σύγχρονων ελληνικών πόλεων, ωστόσο, ο δημόσιος χώρος - ο βασικότερος κοινωνικός πυκνωτής και πεδίο κοινωνικοπολιτικών μετασχηματισμών - κατακερματίζεται και υποβαθμίζεται ολοένα και περισσότερο. Οι παθογένειες του, ορατές σε κάθε γωνιά της πόλης, συχνά αγνοούνται, ενώ ως απάντηση προβάλλονται κατασταλτικές πρακτικές, επιτήρηση, αστυνόμευση και πολιτικές «εξευγενισμού» και «εξυγίανσης» που ισοπεδώνουν την ποικιλομορφία του αστικού σκηνικού. Το αποτέλεσμα είναι η διαμόρφωση ενός περιβάλλοντος ανασφάλειας, φόβου και αβεβαιότητας, που στερεί από τον δημόσιο χώρο τα κοινωνικά και πολιτικά του χαρακτηριστικά, αποστραγγίζοντάς τον από την δημόσια ζωή. Η παρούσα έρευνα, μέσα από μία πειραματική διαδικασία περιπλανήσεων στην πόλη, διερευνά την εφαρμογή της πρακτικής αυτής, στο σύγχρονο αστικό τοπίο. Μελετάται επομένως, η υπόθεση πως η περιπλάνηση, δίνει στο άτομο την δυνατότητα να βιώσει την πόλη, να εντοπίσει τις παθογένειες

και τελικά να οικειοποιηθεί και να διεκδικήσει τον αστικό δημόσιο χώρο σε καιρούς που το καθιστούν αναγκαίο.

‘Επανεφεύρεση της γειτονιάς μέσα από τη συμμετοχή και την κοινωνική καινοτομία: προς μια ουτοπία της διαδικασίας’

Μιχαλέου Μάριαμ Δήμητρα

Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών, ΑΠΘ

Οι έννοιες μνημείου - γειτονιάς, σε σχέση με το διαρκές - καθημερινό, διαμορφώνουν τη συλλογική μνήμη - ταυτότητα μέσα από τη δυναμική αλληλεπίδραση του παρελθόντος - παρόντος. Ο Lefebvre (1947) αναδεικνύει την ανάγκη αποδέσμευσης από τον κατακερματισμό της εμπειρίας και την δημιουργία μιας αντίληψης για την καθημερινότητα, όπου η γειτονιά παύει να είναι απλώς ένας χώρος κατοίκησης καθώς μετατρέπεται σε τόπο συλλογικής ζωής.

Το μνημείο, ως σταθερό σημείο αναφοράς, φέρει τη κληρονομιά του παρελθόντος, συχνά αποκομμένο από τη ζώσα εμπειρία. Η γειτονιά, αντίθετα, είναι ένας διαρκώς μεταβαλλόμενος οργανισμός που λειτουργεί μέσα από την καθημερινή αλληλεπίδραση των κατοίκων της. Η εργασία διερευνά την επανανοηματοδότηση των δύο αυτών εννοιών και της μεταξύ τους σχέσης, ως όχημα για την επανεφεύρεση της έννοιας της γειτονιάς.

Όπως υποστηρίζει ο Harvey (1997) συζητώντας την έννοια της κοινότητας, είναι σημαντικό να μετατοπιστούμε από την ιδανική μορφή που παραπέμπει σε ένα εξιδανικευμένο παρελθόν, και να αναζητήσουμε την «ουτοπία» της. Η εργασία, λοιπόν, αναζητά την «ουτοπία της διαδικασίας» στην έννοια της συμμετοχής, όχι μέσα από μία προσχηματική «προσκεκλημένη» τεχνική αλλά μέσα στον “invented” κοινωνικό χώρο (Mirafra, 2004).

Η διαδικασία αυτή συνεπάγεται την επαναδιεκδίκηση του δικαιώματος στην πόλη, το οποίο μετασχηματίζεται σε δικαίωμα στη γειτονιά. Η συμμετοχή των κατοίκων στον σχεδιασμό και την αναβίωση των δημόσιων χώρων επιτρέπει τη μετατροπή των μνημείων σε ζωντανά σημεία κοινωνικής συνεύρεσης όπου το ιστορικό παρελθόν συνδέεται με τις σύγχρονες ανάγκες. Η καθημερινότητα, αντί να περιορίζεται σε απομονωμένες πρακτικές, αποκτά συλλογικό χαρακτήρα και ενισχύει τη επαναδιαμόρφωση της αστικής κουλτούρας.

Μέσα από αυτήν την επανανοηματοδότηση, η γειτονιά αναδεικνύεται ως πεδίο αντίστασης στην αποξένωση της σύγχρονης πόλης, ως χώρος δυναμικής έκφρασης της συλλογικής ταυτότητας. Έτσι, η ιστορική μνήμη δεν παραμένει στατική, αλλά ενσωματώνεται ενεργά στην καθημερινότητα, δημιουργώντας τις βάσεις για ένα μοντέλο συλλογικής ζωής, όπου η κοινότητα αποκτά κεντρικό ρόλο στον σχεδιασμό και τη διαχείριση του χώρου της.

‘Ντοπιολαλιές ΣΤΟΝ ΠΟΤΑΜΟ ΚΡΑΥΣΙΔΩΝΑ’

Αποστόλου Ευαγγελία

ΠΜΣ: ΣΠΟΥΔΕΣ ΣΤΗΝ ΚΙΝΗΤΙΚΟΤΗΤΑ, ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ-ΣΧΟΛΗ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

Ο ήχος και η κίνηση σχηματοποιούνται με υποκειμενικούς όρους ως εξαρτώμενες αισθητικές και μνημονικές διαδικασίες από το ακούων - περπατών υποκείμενο. Κάθε άτομο, ομάδα, τόπος, πολιτισμός ή περιβάλλον έχει την δική του ντοπιολαλιά.

Στην παρούσα εισήγηση ο ποταμός Κραυσίδωνας που διατρέχει την πόλη του Βόλου αποτελεί ένα δυναμικό πεδίο που μεταβάλλεται με τον χρόνο, την εναλλαγή των εποχών ή από καιρικά φαινόμενα. Είναι τόπος συνύπαρξης των φωνών και των διαδρομών της φύσης, των έμβιων

οργανισμών και των ανθρώπων με τον πολιτισμό, που η αλληλεπίδρασή τους δημιουργεί μια υβριδική πραγματικότητα.

Ο Κραυσίδωνας γίνεται η ραχοκοκαλιά που σχηματίζει και συνδέει το κείμενο μιας βιωματικής αφήγησης και χάρτες ψυχογεωγραφίας της ομιλούσας με το ακούων - περπατών υποκείμενο. Η ομιλούσα ως «συν-κάτοικος» του Κραυσίδωνα, αφηγείται την εμπειρία ενός συμβάντος, που εμπλέκεται με μια φανταστική της κατάσταση. Το συμβάν σχετίζεται με ένα ακραίο γεγονός για τον τόπο. Τον Σεπτέμβριο του 2023 οι θεομηνίες γνωστές ως 'Daniel' και 'Elías' έπληξαν την αγροτική και αστική Θεσσαλική γη.

Το κατοικών υποκείμενο «ξεναγεί» το ακούων/περπατών υποκείμενο, που γίνεται κοινωνών σώμα νέων διαδρομών και υφάνσεων. Στην παρούσα συνθήκη δύο αντικείμενα μεσολαβούν στο σώμα - δέκτη και στον περιβάλλοντα χώρο, προσομοιώνοντας το σε ένα πολυδιάστατο σύμπαν. Τα εργαλεία που χρησιμοποιούνται είναι η τεχνολογία και το σχέδιο. Το περπάτημα και η χαρτογράφηση αφήνουν το ενεργό σώμα να δημιουργήσει τις δικές του «κλωστές» εμπειρικά, που θα υφανθούν με αυτές που έχουν καταγραφεί, φανερώνοντας στοιχεία, ίσως και «φαντάσματα» του τόπου, που συνήθως είναι αόρατα. Η μεθοδολογία που ακολουθείται αποτελείται από τον συνδυασμό της βιβλιογραφικής έρευνας, της περιγραφικής ανάλυσης, της αφηγηματικής - σχεδιαστικής καταγραφής της ψυχογεωγραφίας της ομιλούσας, των «δρομολόγιων των αντικειμένων» και του ποταμού.

>>Συντονισμός Συζητήσεων, Εύη Στέλιου

11.30-13.00 (90')

‘Παίζοντας (σ)τον δρόμο: Το εγχειρίδιο της βεβήλωσης’

Νικολακάκου Λουκία

Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Βεβηλώνω σημαίνει την επαναπόδοση [των πραγμάτων] στην ελεύθερη χρήση των ανθρώπων. (Agamben 2005)

Το εγχειρίδιο της βεβήλωσης αποτελείται από τρία ερωτηματικά: το πού; το πώς; και το ποιος; Δεν σκοπεύει να λειτουργήσει ως τελεσίγραφο, σκοπεύει να συνθέσει ένα ψηφιδωτό από πιθανές μεταβλητές, δημιουργώντας ένα σχήμα το οποίο μεταβάλλεται και παίζεται.

;

Η απάντηση στην ερώτηση πού; (τι βεβηλώνω) παραπέμπει σε έναν τόπο, κυριολεκτικό ή μεταφορικό, έναν χώρο που με κάποια κριτήρια συγκεκριμενοποιείται. Εδώ ο τόπος είναι ο δημόσιος χώρος του δρόμου. Ενσαρκώνει την κυριολεξία του φυσικού χώρου, του ιστού, της απόστασης, μαζί με την μεταφορά του μεταβατικού, του ενδιάμεσου, του πεδίου συμβάντων. Στην σύγχρονη πόλη ο δρόμος είναι συνωστισμένος, είναι ο τόπος του αυτοκινήτου και του σπασμένου πεζοδρομίου, είναι η οπτική αποτύπωση του ανθρώπου-δέσμιου, του χώρου-δέσμιου.

;

Η απάντηση στην ερώτηση πώς; (με ποιον τρόπο γίνεται η βεβήλωση) βρίσκεται στο παιχνίδι. Το βεβηλο παιχνίδι συμβαίνει εκτός της παιδικής χαράς, χωρίς το όριο της περιφράξης, του λειτουργικού διαχωρισμού και της απομόνωσης, χωρίς τον παράγοντα της παραγωγικότητας ή του σκοπού. Το ελεύθερο παιχνίδι είναι πολιτικό, δηλαδή πολιτική πράξη, πράξη βεβήλωσης, και

βεβηλώνει τον χώρο απενεργοποιώντας του μηχανισμούς εξουσίας που τον έχουν απομακρύνει από τον χρήστη, επαναποδίδοντάς τον σε αυτόν.

;

Η απάντηση στην ερώτηση ποιος; (ποιο είναι το υποκείμενο της πρακτικής βεβήλωσης) δεν υπάρχει, η μάλλον η απάντηση είναι περισσότερο μια διαδικασία παρά ένα υποκείμενο. Καθώς το συνηθέστερο υποκείμενο του παιχνιδιού είναι το παιδί, η αυθόρμητη ανάθεση της πρακτικής γίνεται σε αυτό, ωστόσο το παιδί με δυσκολία αντιλαμβάνεται την πολιτική υπόσταση και σημασία του βέβηλου παιχνιδιού. Επομένως, η ανάθεση μετατοπίζεται στον ενήλικα, ο οποίος όμως δύσκολα μετέχει σε αυθόρμητο παιχνίδι δίχως την άγνοια της παιδικής ηλικίας. Το υποκείμενο του βέβηλου παιχνιδιού είναι: ο ενήλικας που ανακαλώντας την παιδική του ταυτότητα, παίζει με συλλογικό σκοπό τη βεβήλωση.

‘Εξεγερσιακές οθόνες στο κέντρο της πόλης’

Παπαδουράκη Εύα

Προπτυχιακή απόφοιτος σχολής Αρχιτεκτόνων Μηχανικών Πανεπιστημίου Θεσσαλίας (2020) και μεταπτυχιακή απόφοιτος του προγράμματος "Πολιτισμικές και Κινηματογραφικές Σπουδές" του Τμήματος Επικοινωνίας και Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης του ΕΚΠΑ (2023)

Μέσα από την παρούσα εισήγηση αναζητάμε τις εξεγερσιακές οθόνες στην πόλη, δηλαδή τις εφήμερες κινηματογραφικές προβολές με ελεύθερη είσοδο και χωρίς ταξικούς, φυλετικούς ή έμφυλους διαχωρισμούς. Ως περίπτωση μελέτης, με σκοπό την καλύτερη κατανόηση τους και την εξαγωγή συμπερασμάτων σχετικά με τον ρόλο τους στην πόλη, ορίζουμε το κέντρο της ελληνικής πρωτεύουσας.

Αρχικά, προσεγγίζουμε το θέμα μέσα από την βιβλιογραφική διερεύνηση εννοιών, όπως είναι το δικαίωμα στην πόλη, οι πρακτικές μοιράσματος στους δημόσιους χώρους αυτής, οι ζώνες προσωρινής αυτονομίας και το φαινόμενο του εξευγενισμού, αναζητώντας ταυτόχρονα τις μεθόδους επιβολής της κυρίαρχης εξουσίας στην πόλη και κάποιους τρόπους αντίστασης σε αυτές. Στην συνέχεια, διερευνούμε την σχέση πόλης και κινηματογράφου, εστιάζοντας στην εξέλιξη των κινηματογραφικών αιθουσών, πρώτα στο δυτικό παράδειγμα, ενώ, σε επόμενο στάδιο επικεντρωνόμαστε στην εξέλιξη τους στην πόλη της Αθήνας. Ακόμα, δίνουμε έμφαση στην σύγχρονη εμπορευματοποίηση της πόλης και των πολιτιστικών πρακτικών, λόγω των δυνάμεων της αγοράς. Σε αυτό το πλαίσιο, προσεγγίζουμε τις εξεγερσιακές οθόνες ως μια πρακτική που εναντιώνεται στην αντιμετώπιση του κινηματογράφου ως εμπορευματικό αγαθό και η οποία, παράλληλα, καλλιεργεί έναν εναλλακτικό τρόπο βιώματος χώρων της πόλης και διεκδίκησης του δικαιώματος σε αυτούς.

Σε τελικό στάδιο, σημαντική είναι η παρουσίαση των εξεγερσιακών οθονών, στον δήμο Αθηναίων, το χρονικό διάστημα μεταξύ Ιανουαρίου και Μαΐου 2023, όπως αυτές δημοσιεύτηκαν στην κινηματική ιστοσελίδα *kinimatorama*. Με αυτόν τον τρόπο, καθιστούμε ορατή την παρουσία τους στο αθηναϊκό κέντρο και ανοίγουμε τον διάλογο σχετικά με κάποια χαρακτηριστικά τους, όπως το είδος ταινίας, η συχνότητα τους και η επιλογή τοποθεσίας.

‘Δράσεις Διεκδίκησης και Χωρικό Αντίκτυπο στους Αρμένους Χανίων’

Σημαντηράκη Βασιλική

ΔΠΜΣ Πολεοδομία και Χωροταξία, Σχολή Αρχιτεκτόνων Μηχανικών, Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο

Η εισήγηση διερευνά την περίπτωση των Αρμένων Χανίων, όπου η ιδιωτικοποίηση του περιβάλλοντος χώρου των πηγών του οικισμού, ενεργοποίησε μια σειρά τοπικών δράσεων αντίδρασης και αντίστασης. Η έρευνα εστιάζει στον τρόπο με τον οποίο ο δημόσιος χώρος και οι

κοινοί πόροι γίνονται αντικείμενα συγκρούσεων ακόμα και σε μικρής κλίμακας αγροτικούς οικισμούς. Μέσα από την μελέτη αναλύεται πώς ο σχεδιασμός του χώρου, θεσμικός ή άτυπος, γίνεται μέσο διεκδίκησης, συμμετοχής και διατήρησης της ταυτότητας ενός τόπου.

Η προσέγγιση στηρίζεται σε κριτικές θεωρίες για τον χώρο και την ταυτότητα και εστιάζει στην κριτική αποτίμηση των ίδιων των δράσεων: πώς διαμορφώνονται, πώς ενεργοποιούν ή αποκλείουν υποκείμενα, τι μορφές συμμετοχής προκαλούν, ποια όρια και δυνατότητες αναδεικνύουν. Οι πολιτισμικές πρωτοβουλίες, όπως η συμμετοχική πολιτιστική διαδρομή, οι δράσεις μνήμης, οι καθαρισμοί και τα παιδικά εργαστήρια, διαμορφώνουν τον χώρο με άτυπα μέσα σχεδιασμού, επηρεάζοντας τη χρήση, τη μνήμη και τη συλλογική εμπειρία του τόπου.

Ο οικιστικός χώρος των Αρμένων, αν και εκτός αστικού πυρήνα, φέρει συγκρουσιακές δυναμικές αντίστοιχες με αυτές των ελληνικών πόλεων: πιέσεις τουριστικής αξιοποίησης, περιορισμός της πρόσβασης σε κοινούς πόρους, αλλοίωση τοπικών δομών. Το φυσικό και ιστορικό τοπίο των πηγών αποκτά πολιτική σημασία ως πεδίο διαπραγμάτευσης της συλλογικής ζωής. Μέσα από χαρτογραφήσεις, χρονικά και θεματική οπτική ανάλυση, η εργασία επιχειρεί να αναδείξει τον οικισμό ως χώρο πολιτικής πράξης και μικροκλίμακα αστικής αναδιάρθρωσης, προσφέροντας μια κριτική πολεοδομική ανάγνωση πέρα από τα μεγάλα αστικά κέντρα.

‘Επανασοικειοποιήσεις του Θανάτου: Νεκροταφεία ως Τοπία Μνήμης και Συλλογικής Διεκδίκησης’

Λούντζης Γεώργιος Δ., Νικολαΐδη Γαλήνη

Διπλ. Αρχιτέκτων Μηχανικός Πολ. Κρήτης. Μεαππτυχιακός φοιτητής Σχολή Αρχιτεκτόνων Μηχανικών ΕΜΠ, Συνιδρυτής της ερευνητικής ομάδας DE | ATH | FORMATION

Διπλ. Αρχιτέκτων Μηχανικός Πολ. Κρήτης. Μεταπτυχιακή φοιτήτρια Σχολή Αρχιτεκτόνων Μηχανικών ΕΜΠ, Συνιδρύτρια της ερευνητικής ομάδας DE | ATH | FORMATION

Η παρούσα εισήγηση διερευνά το νεκροταφείο ως πολυσήμαντο χωρικό πεδίο, όπου διαπλέκονται η μνήμη, η συλλογικότητα, η περιθωριοποίηση και η δυνατότητα επανασοικειοποίησης. Η μετάβαση από τον περιθωριοποιημένο χώρο ταφής σε εν δυνάμει τόπο των κοινών αναπτύσσει έναν νέο διάλογο μεταξύ ζωής και θανάτου, μνήμης και επιβίωσης, κατοίκησης και εξαίρεσης. Αντλώντας παραδείγματα από διεθνείς περιπτώσεις κατοικήσιμων νεκροταφείων, όπως στη Μανίλα και στο Κάιρο, η έρευνα εστιάζει στον ελληνικό και ευρύτερο μεσογειακό χώρο, αναλύοντας τρόπους με τους οποίους ο χώρος του τάφου ρηγματώνει τη συνθήκη του αποκλεισμού και αναδεικνύει εναλλακτικές μορφές κατοίκησης και συλλογικής πρακτικής. Στην ελληνική και μεσογειακή παράδοση, οι τελετουργίες του πένθους, όπως μνημόσυνα, προσφορά κόλλυβων, άρτου και οίνου ή ακόμη και τα συλλογικά γεύματα στον χώρο του νεκροταφείου, υπερβαίνουν την ατομικότητα και μετατρέπουν το κοιμητήριο σε κοινωνικό τόπο ενδυνάμωσης δεσμών και μνήμης. Έτσι, το νεκροταφείο λειτουργεί όχι μόνο ως τόπος εναπόθεσης των νεκρών, αλλά και ως κοινωνικά ενεργό πεδίο, όπου εκφράζονται συλλογικές ταυτότητες και σχέσεις. Παράλληλα, μέσα από το θεωρητικό πρίσμα της βιοπολιτικής και της θανατοπολιτικής, αναδεικνύεται ο τρόπος με τον οποίο οι μηχανισμοί εξουσίας καθορίζουν ποιοι νεκροί δικαιούνται μνήμη και αναγνώριση, ενώ άλλοι, όπως οι αταυτοποίητοι τάφοι προσφύγων και μεταναστών στο Αιγαίο, καθίστανται αόρατοι, ενσαρκώνοντας μια σιωπηλή απώλεια. Η μελέτη των σύγχρονων κατοικήσιμων νεκροταφείων καταδεικνύει ότι, παρότι η κατοίκηση στους χώρους ταφής συνιστά ακραία περιθωριοποίηση, επιβεβαιώνει τη δυναμική του χώρου ως κοινωνικού και πολιτικού πεδίου. Στις νεκροπόλεις της Μανίλα και στην Al-‘Arafa του Καΐρου οικογένειες ζουν ανάμεσα στους τάφους, ενώ στην Ελλάδα πρόσφυγες κατέφυγαν σε κοιμητήρια για προσωρινό καταφύγιο, αναδεικνύοντας τον χώρο ως τόπο επιβίωσης και αντίστασης. Συνολικά, το κοιμητήριο αναδύεται ως υβριδικό τοπίο: τόπος μνήμης και συλλογικής ζωής αλλά και περιθωρίου και αποκλεισμού. Η επανασοικειοποίησή του μέσω τελετουργικών και κατοικησιακών πρακτικών αποκαλύπτει τον

κοινωνικό χαρακτήρα του πένθους και υπογραμμίζει τον πολιτικό χαρακτήρα της μνήμης, επαναπροσδιορίζοντας τον χώρο του θανάτου ως ζωντανό τοπίο δικαιώματος στην πόλη.

‘Πέρα από τον νεοφιλελευθερισμό υπάρχει και η μοναξιά: Συν-αισθηματικές υποδομές στο σύγχρονο πανεπιστήμιο’

Space politics methodologies

Υποψήφιοι/ες διδάκτορες/ισσες στον τομέα της Πολεοδομίας και Χωροταξίας της Σχολής Αρχιτεκτόνων Μηχανικών του ΕΜΠ

Το 2023, υποψήφιοι/ες διδάκτορες/ισσες στον τομέα της Πολεοδομίας και Χωροταξίας της Σχολής Αρχιτεκτόνων Μηχανικών του ΕΜΠ, συναντηθήκαμε σε ένα πλαίσιο ανάγκης μοιράσματος της ερευνητικής αγωνίας και μοναξιάς. Συγκροτήσαμε μία «άτυπη» ομάδα, στοχεύοντας να μετασχηματίσουμε τη διαδικασία του διδακτορικού και εν γένει της έρευνας, από μια απομονωμένη εμπειρία σε μια κοινή, συλλογική διαδρομή. Μέσα από τις εβδομαδιαίες συναντήσεις μας δημιουργήσαμε έναν κοινό χώρο αμφισβήτησης των αφηγήσεων περί ατομικής αριστείας και προσπαθήσαμε να συλλογικοποιήσουμε την ερευνητική διαδικασία.

Η παρούσα εισήγηση, προϊόν του βιώματός μας, αρθρώνεται γύρω από την κριτική αναπλαισίωση της μοναξιάς όχι ως ατομικό βίωμα, αλλά ως δομικό, σχεσιακό και πολιτικό φαινόμενο, στην παραγωγή του οποίου ο χώρος λαμβάνει κεντρικό ρόλο. Προσεγγίζουμε τη μοναξιά ως αναλυτικό εργαλείο για την κατανόηση των σχέσεων ανάμεσα σε συναισθηματικά καθεστώτα, χωρικές μεταλλαγές, πολιτικές γνώσης και υλικότητες εξουσίας, και επιχειρούμε να μετατρέψουμε το βίωμά της σε συλλογική πολιτική πράξη.

Η μοναξιά αναλύεται ως μια συναισθηματική υποδομή (Berlant, 2016) — μια αόρατη συνθήκη, η οποία δεν παράγει και οργανώνει μόνο υλικά στοιχεία, αλλά και συναισθήματα, κοινωνικές σχέσεις και συλλογικές εμπειρίες. Πέρα από ατομικό βίωμα, διαμορφώνει και διαμεσολαβεί τη συλλογική εμπειρία παράγοντας ένα καθεστώς κανονικοποιημένης απομόνωσης.

Το νεοφιλελεύθερο πανεπιστήμιο ως υλική, αλλά και άυλη υποδομή παραγωγής γνώσης, εμπεριέχει παράλληλα την συναισθηματική υποδομή της μοναξιάς, διαμορφώνοντας το πλαίσιο της αποξένωσης και του κοινωνικού ελέγχου. Η ελλιπής υλική και θεσμική στήριξη, η εκτεταμένη άμισθη εργασία, αλλά και η ποινικοποίηση της συλλογικοποίησης, αποτελούν συμπτώματα ενός πλέγματος ελέγχου, στο οποίο η ρητορική της «ασφάλειας» λειτουργεί ως πρόσχημα για την εμπέδωση αυταρχικών μηχανισμών επιτήρησης και αποστείρωσης του πανεπιστημιακού χώρου, άρα και αποδυνάμωσης της κριτικής σκέψης και συλλογικής δράσης.

Η εισήγησή μας διερευνά πώς η μοναξιά συγκροτείται, αναπαράγεται και εργαλειοποιείται εντός του πανεπιστημιακού περιβάλλοντος · όχι μόνο ως συνέπεια, αλλά και ως εργαλείο διακυβέρνησης, στα πλαίσια της νεοφιλελευθεροποίησης του χώρου του πανεπιστημίου. Αναζητούμε τρόπους να παράξουμε τις δικές μας υποδομές που θα αντιστέκονται στις παραπάνω διαδικασίες. Ως μια πρώτη τέτοια απόπειρα βλέπουμε και το εργαστήριο που έχουμε συγκροτήσει.

>> Συντονισμός Συζητήσεων: Βασιλεία Πουλιανίτη

13.00-14.30 (90')

‘Η Τέχνη ως Ακτιβιστικό Μέσο: η Δράση των Θηλυκοτήτων στον Αστικό Χώρο των Χανίων’

Αναστασοπούλου Θεοδώρα, Γιαννακοπούλου Ιωάννα, Θεοδοσίου Μαριλία

ΣΧΟΛΗ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟΥ ΚΡΗΤΗΣ

Η παρούσα έρευνα εξετάζει την τέχνη ως ακτιβιστικό εργαλείο, εστιάζοντας στον τρόπο με τον οποίο οι θηλυκότητες αποτυπώνονται και διεκδικούν ορατότητα στον αστικό χώρο των Χανίων. Βασικό θεωρητικό υπόβαθρο αποτελεί ο φεμινιστικός και μετα-φεμινιστικός λόγος, ο οποίος συνδέει το φύλο με άλλες μορφές καταπίεσης, ενώ αξιοποιούνται έννοιες όπως η φεμινιστική επιτελεστικότητα (Butler), το *artivism* και πόλη-οθόνη, πόλη-σκηνή (Σταυρίδης). Η τέχνη δεν αντιμετωπίζεται απλώς ως αισθητικό γεγονός, αλλά ως πολιτική πράξη που αναστοχάζεται βιωματικά, ενδυναμώνει και μεταμορφώνει τη συλλογική συνείδηση.

Η μεθοδολογία στηρίχθηκε σε ποιοτικές προσεγγίσεις: συμμετοχική και μη συμμετοχική παρατήρηση, συλλογή οπτικού υλικού και ημι-δομημένες βιογραφικές συνεντεύξεις. Οι αφηγήσεις καλλιτεχνιδών και ακτιβιστριών ανέδειξαν τη σημασία της αυτοοργάνωσης, της κοινότητας και της συλλογικής καλλιτεχνικής δημιουργίας. Οι δράσεις περιλαμβάνουν τοιχογραφίες, στένσιλ, , performances και παρεμβάσεις στον δημόσιο χώρο, οι οποίες δεν περιορίζονται στην αισθητική αξία αλλά λειτουργούν ως πράξεις διεκδίκησης και πολιτικής ορατότητας.

Η ανάλυση καταδεικνύει ότι τα Χανιά συγκροτούν έναν ιδιαίτερο τόπο για την ανάδειξη και την έκφραση του έμφυλου ζητήματος. Η ιδιαιτερότητα αυτή εδράζεται αφενός στο έντονο πατριαρχικό υπόβαθρο της σύγχρονης ελληνικής κοινωνίας και αφετέρου στην πολιτισμική πολυφωνία της πόλης, στην παρουσία κοινωνικών κινήματων και στις εντάσεις που αναπτύσσονται μεταξύ αυτοοργανωμένων συλλογικοτήτων και θεσμικών φορέων. Παράλληλα, η υπερτουριστικοποίηση των Χανίων λειτουργεί ως μηχανισμός εξουσίας και πολιτισμικής απο-εδαφικοποίησης, ενεργοποιώντας πρακτικές επιτήρησης και καταστολής με σκοπό τη συγκρότηση μιας εξιδανικευμένης, «κατασκευασμένης» εικόνας της πόλης ως τόπου-υποδοχής για τους τουρίστες. Σε αυτό το πλαίσιο, αναδεικνύεται ο κομβικός ρόλος της queer κοινότητας, η οποία θέτει επιτακτικά την ανάγκη διαμόρφωσης ασφαλών και συμπεριληπτικών χώρων έκφρασης και δημιουργίας.

Οι θηλυκότητες, μέσω της τέχνης, αμφισβητούν και έρχονται σε ρήξη με τα πατριαρχικά πρότυπα, επιτελούν νέες μορφές ύπαρξης στον χώρο και καλλιεργούν συλλογικές ταυτότητες. Συνολικά, η εργασία τεκμηριώνει ότι η τέχνη στα Χανιά δεν λειτουργεί ως «διακόσμηση» της πολιτικής, αλλά ως ουσιαστικό μέσο κοινωνικής αλλαγής, αναδιαμόρφωσης του δημόσιου χώρου και ενδυνάμωσης των θηλυκοτήτων.

‘Queer Επιτελέσεις και Προσεγγίσεις της Πόλης μέσω του Drag: Η Περίπτωση του ντοκιμαντέρ “Avant!Drag!” (2024)’

Ζυρπιάδου Κατερίνα, Κοτσίκος Φίλιππος

Αρχιτεκτόνισσα (απόφοιτη Τμήματος Αρχιτεκτόνων Μηχανικών Π.Θ.)

Μεταπτυχιακός φοιτητής ΔΠΜΣ Πολεοδομία-Χωροταξία (Σχολή Αρχιτεκτόνων Μηχανικών Ε.Μ.Π.)

Για οποιοδήποτε έμφυλο σώμα υπάρχει, ζει και κινείται στην πόλη, ο χώρος αυτός (οφείλει να) γίνεται πεδίο συγκρούσεων και διεκδικήσεων. Η ορατότητα και η διεκδίκηση του δικαιώματος στο δημόσιο χώρο, είναι ένα ζήτημα που αφορά όλα τα άτομα που τον “κατοικούν”. Η μελέτη της πόλης, μέσα από το έμφυλο πρίσμα μπορεί να αναδείξει διαφορετικές πτυχές της, εφόσον τίθεται

ως κύριο μεθοδολογικό εργαλείο το βίωμα των ατόμων που οι ιστορίες τους συχνά δεν καταγράφονται.

Προκειμένου να αναλυθεί η πόλη με βάση το queer βίωμα, στη συγκεκριμένη έρευνα εξετάζεται ως μελέτη περίπτωσης το ντοκιμαντέρ "Avant-drag!" (2024), του Φιλ Ιερόπουλου. Στο εν λόγω ντοκιμαντέρ παρουσιάζεται η ζωή και το έργο 10 drag performers της Ελληνικής/Αθηναϊκής πολιτικής/ριζοσπαστικής drag σκηνής. Μία ταινία άμεσα συνδεδεμένη με την Αθήνα, μια πόλη που σύμφωνα με τους ίδιους τους δημιουργούς «μπορεί να είναι τόσο καταπιεστική όσο και καταφύγιο για τα φρικιά της τέχνης και ένα πρόσφορο έδαφος για καλλιτεχνική δημιουργία».

Μέσα από το οπτικοακουστικό υλικό που προσφέρεται από την ταινία, πραγματοποιείται μία αρχιτεκτονική/πολεοδομική ανάλυση τμημάτων της πόλης της Αθήνας, σε δύο διαφορετικές κλίμακες. Αρχικά αξιολογούνται τα ποιοτικά αρχιτεκτονικά χαρακτηριστικά τυπολογιών της πόλης (όπως ο δρόμος, το πεζοδρόμιο, η πλατεία κ.α.) με βάση τα αφηγήματα των προσώπων, σε ότι με την ασφάλεια, την προσβασιμότητα ή την συμπερίληψη κυκλοφορώντας στην πόλη. Στη συνέχεια οι αναφερόμενες περιοχές εξετάζονται σε κλίμακα γειτονίας, όπου η εμπειρίες, το βίωμα και γενικά η ύπαρξη των συγκεκριμένων ατόμων, που βρίσκονται σε αυτές, αφενός επηρεάζονται από την "ταυτότητα" που έχει διαμορφώσει η κάθε γειτονιά και αφετέρου συμβάλουν στην συγκρότηση μιας συλλογικής μνήμης σε κάθε μία από αυτές.

Η ερευνητική προσέγγιση είναι τόσο εθνογραφική και κοινωνικο-χωρική μέσω βιβλιογραφικής έρευνας και συνεντεύξεων αλλά και αυτό-εθνογραφική, βασιζόμενοι στην προσωπική μας εμπειρία εφόσον συμμετείχαμε και εμείς (η συγγραφική ομάδα) ως performers στην υλοποίηση αυτού του έργου.

‘Αρχιτεκτονική, πόλη και ενοχές - το Άμστερνταμ ως αμαρτωλή πόλη’

Νάτσης Στέφανος

Αρχιτέκτονας Μηχανικός Π.Θ., φοιτητής MSc Architecture, Urbanism and Building Sciences , TU Delft

Βασικό ερώτημα της έρευνας αυτής είναι το πώς η αρχιτεκτονική και ο αστικός σχεδιασμός μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως παράγοντες ρύθμισης των ενοχών που σχετίζονται με συγκεκριμένες χρήσεις. Για την σύνδεση αυτή θα γίνει μια αρχική σύντομη ανάλυση της έννοιας των ενοχών στη φιλοσοφία και την ψυχολογία. Πιο συγκεκριμένα θα αναφερθεί πώς ορίζει τις ενοχές ο Νίτσε συσχετίζοντάς τις με την έννοια του χρέους, η θεολογική προσέγγιση που γέννησε κοινωνίες που έχουν μάθει να ζουν και να συνυπάρχουν με ενοχές, η ύποπτη ιδέα των «ενοχών της Δύσης», και η ψυχαναλυτική προσέγγιση για τις ενοχές ως φετίχ και τους μηχανισμούς αντιμετώπισής τους.

Το επιχείρημα μου είναι ότι η αρχιτεκτονική και ο αστικός σχεδιασμός είναι μέρος των affective infrastructures και μπορούν να ρυθμίζουν εντείνοντας, μειώνοντας, ή μεταθέτοντας τις ενοχές που είναι συνδεδεμένες με κοινωνικές ή άλλες πρακτικές. Μια εκκλησία (χρέος προς τον Θεό), ένα εμπορικό κέντρο (ενοχές του υπερκαταναλωτισμού), ένα μνημείο (χρέος προς την ιστορία), ένα «πράσινο» κτίριο (χρέος προς το περιβάλλον) ή μια φυλακή (χρέος προς την κοινωνία) είναι προφανή παραδείγματα όπου το κτισμένο περιβάλλον συνδιαλέγεται με την ρύθμιση ενοχών. Αντίστοιχα παραδείγματα βρίσκονται στους τρόπους με τους οποίους ο αστικός και χωροτακτικός σχεδιασμός πραγματεύονται τους άστεγους, τους τοξικοεξαρτημένους, την σεξεργασία κλπ.

Με αυτό το θεωρητικό υπόβαθρο θα παρουσιαστεί το Άμστερνταμ ως μια κατά κόρον αμαρτωλή πόλη γύρω από την οποία έχει δημιουργηθεί μια αντίστοιχη μυθολογία: κόκκινα φανάρια, σεξ, διασκέδαση, ναρκωτικά, υπερτουρισμός αλλά και συμπερίληψη και ανεκτικότητα. Πώς μια πόλη διαχειρίζεται τις ενοχές που απορρέουν από αυτές τις έννοιες; Θα επιχειρηθεί μια βιωματική προσέγγιση που βασίζεται σε εμπειρίες κατοίκων και σε προσωπικές καταγραφές που εστιάζουν

στους χώρους και τις στιγμές όπου οι χρήσεις αυτές λαμβάνουν χώρα, με σκοπό τη βαθύτερη κατανόηση μιας φαινομενικής απενεχοποίησης, που μοιάζει να αποτελεί την εξαίρεση σε σχέση με άλλες πόλεις.

‘Ρακοσυλλεκτικές πρακτικές και Αρχιτεκτονική της επιβίωσης’

Μαρκοπούλου Δάφνη

Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Η παρούσα έρευνα προσεγγίζει τη ρακοσυλλογή ως κοινωνικό και χωρικό φαινόμενο που διαρρηγνύει την κυρίαρχη εικόνα της πόλης και αποκαλύπτει τις αθέατες πτυχές της καθημερινότητας. Εστιάζει στο επάγγελμα του ρακοσυλλέκτη, το οποίο εκτυλίσσεται σε ενδιάμεσους χώρους, ανάμεσα στη ρομαντικοποίηση και την περιθωριοποίηση, χαρτογραφώντας μορφές κατοίκησης διαφορετικές από τις προβλεπόμενες, θεμελιωμένες σε τακτικές επιβίωσης. Ένας τέτοιος χώρος είναι ο Ελαιώνας, που παρότι συχνά θεωρείται αστικό κενό, φέρει χρήσεις και σχέσεις που τον αναδεικνύουν ως κοινωνικά παραγόμενο πεδίο. Στο παζάρι του Ελαιώνα, οι ρακοσυλλέκτες συγκροτούν δίκτυα, διαμορφώνουν μικροοικονομίες και διεκδικούν ορατότητα όχι μέσω θεσμικών στρατηγικών αλλά μέσα από την καθημερινή τους παρουσία, αποδεικνύοντας ότι το περιθώριο δεν είναι παθητικό υπόλειμμα αλλά ενεργός τρόπος συγκρότησης του χώρου. Από αυτήν τη χωρικά απτή συνθήκη, η μελέτη μετατοπίζεται προς τον αφηγηματικά ανύπαρκτο και σκιώδη χώρο των χωματερών, αναδεικνύοντας τη δεύτερη πτυχή της ρακοσυλλογής, που αφορά τις ροές των ανακυκλώσιμων υλικών. Η χαρτογράφηση των σχετικών πρακτικών φανερώνει την αμφισημία της θεσμικής ανακύκλωσης, η οποία βασίζεται στην αφανή εργασία των ίδιων υποκειμένων που επιχειρεί να αποκλείσει. Κάθε υλικό αναδεικνύει διαφορετικές μορφές εκμετάλλευσης, ενώ η «πράσινη ανάπτυξη» και οι ιδιωτικοποιήσεις εντείνουν τις κοινωνικές και χωρικές ανισότητες μέσω της αποσιώπησης της άτυπης εργασίας και της διοχέτευσης δημόσιων πόρων σε ιδιωτικά συμφέροντα. Μέσα από αυτή την ανάλυση, η έρευνα προτείνει μια αρχιτεκτονική της επιβίωσης που αντλεί εργαλεία από την επανάχρηση, την παροδικότητα και την ευελιξία, μετασχηματίζοντας τις ρακοσυλλεκτικές πρακτικές σε δημιουργική συνθήκη. Τι σημαίνει όμως για την αρχιτεκτονική να ενσωματώσει το αόρατο χωρίς να το εξευγενίσει; Πώς η αναγνώριση της άτυπης εργασίας μπορεί να μετασχηματίσει την κανονιστική λογική της πόλης; Και μπορεί άραγε το απορριφθέν προϊόν και ο ενδιάμεσος χώρος να αποτελέσουν αφετηρίες μιας νέας πολιτικής της καθημερινής ζωής;

‘Αποπεριθωριοποίηση των κινητικά και αισθητηριακά αναπήρων μέσα από σχεδιαστικές πρακτικές καθολικού σχεδιασμού: προσβασιμότητα για όλα στην σύγχρονη ελληνική αστική πραγματικότητα;’

Παπανίκος Γιάννης

Με την παρουσίαση αυτή εξετάζω το δομημένο περιβάλλον στην ελληνική πραγματικότητα, υπό το πρίσμα της προσέγγισης του καθολικού σχεδιασμού, όπως αυτή αναπτύχθηκε από τον Selwyn Goldsmith, με σκοπό την αποσταθεροποίηση των κανονικοποιημένων μοντέλων σωματικής αρτιμέλειας και λειτουργικότητας. Οι έννοιες αυτές, που θεωρήθηκαν πρότυπες για την σωματικότητα στα περιβάλλοντα μιας “νέας” τεχνολογίας παραγωγής στις μεγάλης κλίμακας βιομηχανίες του περασμένου αιώνα, συνεχίζουν από το modulator του Le Corbusier και τον άτλα του Neufert μέχρι σήμερα, να καταδυναστεύουν τον τρόπο που σχεδιάζουμε, ενώ όταν λαμβάνεται υπόψη το σχεδιαστικό κενό στην συμπερίληψη, ο σχεδιασμός γίνεται στην καλύτερη, απλά, προσβάσιμος.

Στην σύγχρονη ελληνική πόλη, υπάρχουν ελλείψεις στο επίπεδο του αστικού σχεδιασμού. Η γενική εικόνα είναι μάλλον αρνητική, χωρίς να λαμβάνονται υπόψη παράμετροι για την ελεύθερη και απρόσκοπτη μετακίνηση όλων, όπως μπορεί να γίνεται για παράδειγμα με την χρήση των

κατάλληλων υλικών, την επιλογή 'βατών' κλίσεων του εδάφους, τα ηχητικά σήματα και τις ανάγλυφες επιφάνειες, για να αναφέρω κάποιες αρχές αυτού του σχεδιασμού.

Προφανώς, η ζωή ενός ανάπηρου εξάρταται το ίδιο με την ζωή ενός μη ανάπηρου από την πρόσβαση στις υποδομές και τις υπηρεσίες αλλά και τους χώρους αναψυχής και εμπορίου μίας πόλης. Ωστόσο, ακόμη και η κατοικία οφείλει να προσαρμόζεται εύκολα στις απαιτήσεις μίας υποβοηθούμενης κινητικότητας που εκπίπτει από τα πρότυπα μίας υποτιθέμενης κανονικότητας. Στην περίπτωση της Αθήνας, όμως, για παράδειγμα, η οποία χτίστηκε στις δεκαετίες του '50 και του '60 χωρίς την σκέψη της συμπερίληψης, το κενό στην προσβασιμότητα είναι μεγαλύτερο από το φρεάτιο των ασανσέρ!

Οι ανισότητες στην προσβασιμότητα αναπαράγονται πρωτίστως νομοθετικά, όσο έχουν επίσης αντίκτυπο στις προσλαμβάνουσες που δημιουργούνται στο συλλογικό ασυνείδητο. Είτε πρόκειται για μισαναπηρικές απόψεις τηλεπαρουσιαστών της πρωινής ζώνης, είτε για παρκαρίσματα πάνω σε ράμπες, είτε μέχρι την δολοφονία εν ψυχρώ στη δίνη των απόνερων του Blue Horizon, ένα ανάπηρο άτομο βιώνει ένα αφιλόξενο περιβάλλον στην ελληνική αστική πραγματικότητα.

>> Συντονισμός Συζητήσεων: Κων/να Ανδριανοπούλου

Επιστημονική Επιτροπή:

Σοφία Βυζοβίτη, καθηγήτρια
Τ.Α.Μ. Π.Θ.

Ασπασία Κουζούπη, επικ.
καθηγήτρια Τ.Α.Μ. Π.Θ.

Ιρις Λυκουριώτη, αναπλ.
καθηγήτρια Τ.Α.Μ. Π.Θ.

Κώστας Μανωλίδης, καθηγητής
Τ.Α.Μ. Π.Θ.

Φανή Παραφόρου, μέλος ΕΔΙΠ
Τ.Α.Μ. Π.Θ.

Πέτρος Φωκαΐδης, επικ.
καθηγητής Τ.Α.Μ. Π.Θ.

Δημήτρης Ψυχογιός, αναπλ.
καθηγητής Τ.Α.Μ. Π.Θ.

Fabiano Micocci, επικ.
καθηγητής Τ.Α.Μ. Π.Θ.

Οργανωτική Επιτροπή:

Κωνσταντίνα Ανδριανοπούλου,
φοιτήτρια Τ.Α.Μ. Π.Θ.

Χριστίνα Γκέκα, φοιτήτρια Τ.Α.Μ.
Π.Θ.

Έφη Δημητρακοπούλου, υποψ.
διδασκ. Τ.Α.Μ. Π.Θ.

Μαρία Λιάπη, φοιτήτρια Τ.Α.Μ.
Π.Θ.

Βασιλεία Πουλιανίτη, απόφοιτη
Τ.Α.Μ. Π.Θ.

Εύη Στέλιου, απόφοιτη Τ.Α.Μ.
Π.Θ.

Φωτεινή Τσακάλου, φοιτήτρια
Τ.Α.Μ. Π.Θ.

Πέτρος Φλαμπούρης, υποψ.
διδασκ. Τ.Α.Μ. Π.Θ.

Τεχνική υποστήριξη:

Κέντρο Η/Υ

Γιάννης Κομνηνός
Γιάννης Μάνης

Εργαστήριο Περιβαλλοντικής
Επικοινωνίας &
Οπτικοακουστικής Τεκμηρίωσης

Νίκος Βαμβακάς
Γιώργος Καλαούζης
Ελένη Πισπύρη
Ιφιγένεια Χαρατσή

© 2025 – 2026

Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών
Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας